

Aposolo

Fate Akufa Avamu'mo'a Aposolo vayana apaya hike'a ali'naya ali'yafe Lu'ku'a kamale'ne. Lu'ku'a hokoteno Yisasi ke kamaletekeno Yisasi'a fali'neapati hetino ko'ku'napi haitekeno Lu'ku'a 40'a kafu akeva maiteno mani Aposolo avo kamale'ne. Aposolo vayana (Yisasi ke ne'afikeno ali'ya'ale hupate'nea vaya'moki) Yisasi kanale ke ali'u'e'a hu'a fate fate koteka vaya hapapai'nae. Pita'a ali'ya ali'nea ke Sapta 1 leti uno 12 le hane'ne. Polo'a ali'ya ali'nea ke Sapta 13 leti uno 28 le hane'neanaki ako.

*Yisasi'a "Fate Akufa Avamu'a lapamikoe."
huno lo'kiya vaino hapapai'ne.*

¹⁻² Tiofilasika hokote'na kamale'noa auta-mafi Yisasi'a aepa heno hu'nea ali'ya'ae alino apaya nehea ke'ae Anumaya Koti Fate Akufa Avamu'amo lo'kiya'aleti "Ina kava heo." huno akaeya ke ne'afikeno hupate'nea anaka (Aposolo anaka) hapapaiteno ko'ku'napi hai'nea kava'ae ako ka'na kahapai'noe. ³ Yisasi'a lusi akafu ki ya alino faliteno hetino akaeya ke ne'afikeno hupate'nea anaka'moki apaulakale va'yi huno fali'neapati hetino avamu aliteno mai'nea ya afisaya yafe lusi lo'kiya kava hu'ne. Aole ve'kala'mokani anaiya anaya alea afina (40 afina) apaulakale eno va'yi huteno uteno halate eteno va'yi huno Anumaya Koti kava alino yakaisea yafe hapapai'ne. ⁴⁻⁵ Mako afina apa'kaeya'ae

mai'neno ne'ya ne'neno make huno hapapai'ne "Lapa'kaeya Yelusalemu kuma o'ataletapa mai'nikeno Afo'nimo'a mako ve'ka 'Lapamikoe.' huno hu'neanakeno ani ve'ka lapamitesiketapa avaletapa veo. Nakaeya ani ve'kae aka lahapapai'noe. Yoni'a litafateti falelapate'nea'maki lapa'kaeya aupa kanatofi Afo'nimo'a Fate Akufa Avamu'leti falelapatekaiye." hu'ne.

Yisasi'a eteno ko'ku'napaka hai'ne.

⁶ Mako afina Yisasi ke ne'afea anaka ali'a atalu hu'a mai'ne'a Yisasife inake hu'a afine'kae "Anumayatimoka meni kanafi Lomu kamani-fati hapafale'ka kakaeya'ka Isaleli vaya'mokitale kava ali'ka yakailatesane hutae nehune?" hu'a afine'kae. ⁷ Afine'kakeno Yisasi'a apa'kaeyafe inake nehe "Afo'nimo'a akai'a lo'kiya'leti mi'ko kana'ae mi'ko afina'ae 'Ma ali'ya alikoe.' huno yakai'nea'maki ani yana lapa'kaeya afisaya ya o'male'ne. ⁸ O'afi'naya'maki Anumaya Koti Fate Akufa Avamu'amo'a lapa'kaeyate eseana lo'kiya'a lapamitesiketapa nakaeyafe Yelusalemu'ae mi'ko Yutia koteka'ae Samelia koteka'ae mi'ko ma mopamo atupale mai'naya vaya'ae nakaeyafe hapapaikae." hu'ne.

⁹ Ani ke huno hano huteke'a ake'a mai'nakeno mopaleti nehaikeno mako hiya'mo'a aino susuleteno avaleno haike'a o'ake'nae. ¹⁰ Nehaike'a apa'kaeya ko'ku'nate ake'a aiya'ka ne'veike'a ani afina aole efe ku'kena huli ve'kala va'yi hu'ana apa'kaeya apamete e'ana heti'na'ae. ¹¹ Heti'ne'ana inake hu'ana neha'ae "Kalili kumate vaya'mokitapa na'ya hiketapa heti'netapa ko'ku'napaka aketapa

aiya'ka ne'veiye? Yisasi'a lapataleno ko'ku'napi haiya'maki ani ve'ka ani haiketapa akaya avamete eteno elinekaiye." hu'ana hu'na'ae.

¹² Hu'na'ake'a apa'kaeya Olivi yosa hane'nea avimana atale'a vani kilomita ne'u'a Yelusalemu va'yi hu'nae. ¹³ Va'yi hute'a ne'maiya nona ki'a avayu hu'a akofetule kimale nopi hai'a mai'nae. Hai'a mai'naya vaya'moki apa'ki'a Pita'aki Yoni'aki Yemisi'aki Etalu'aki Filipi'aki Tomasi'aki Patalomiu'aki Matiu'aki Alafiasi mafa'ne Yemisi'aki Saimoni'ae ve'ka mako aki'a Seloti'aki Yutasi'a Yemisi mafa'ne'ae ani nopi hai'a mai'nae. ¹⁴ Ani vaya'ae a'neyaka'ae Malia'a Yisasi ita'amo'ae Yisasi akana'amoki'ae mako'ke apaipa apa'kesa afite'a mi'ko afina Anumayamoteka ke hu'a afine'kae.

Yutasi no alisea ve'ka Mataiyasi hapalite'a "Kakaeyae." hute'nae.

¹⁵ Mako afina naya mako kaya hano huno naya mako kayati mako'ke alea vaya'ai apaiya apaya hano hea vaya (120 vaya) mai'nakeno Pita'a apa'kaeya folaka'apifati heti'ne. ¹⁶ Hetiteno inake hu'ne "Vaya'nimokitapa Anumaya Koti Fate Akufa Avamu'amo'a a'ke'ainaka Teviti avayafati Yutasi'a Yisasina atafa hu'a haesaya ka apaveli'nea ve'kaena aune laka hu'ne. Ani kemo'a meni fole aino ne'ya'a alitekeno lamake nehe. ¹⁷ Ani ve'ka Yutasi'a lakaeya'ae Yisasi ke ne'afuna anakapi mai'neno Yisasi ali'ya ve'ka mai'ne.

¹⁸ Yutasi'a hao'otake kava hu'nea ya'mo anona'a moni alino mako mopa miya heteno anifi asaka hulavikeno akufamo'a aino atalaka

hikeno aipa aino helafi lavi'ne. ¹⁹ Helafi lavi'nike'a mi'ko Yelusalemu mai'naya vaya'moki ani ke afite'a ani mopamo aki'a apa'kai'api kefati A'kelatama hu'a aki a'nae. Inaki lakaeyati lakefati ani aki'aena 'Kola lavi'nea kumane.' huta akaune."

²⁰ Pita'a inake hu'ne "Teviti'a yakame hu'nea avona Samupi inake huno kamale'neane 'Akai'a ne'maiya nona vaya'moki o'maisakeno yu nona hamalese.' huno kamale'neane. Mako aupalika inake hu'ne 'Alu ve'kamo'a akaeya ali'bate alise.' huno kamale'neane.

²¹⁻²² Inake huno kamale'nea yafe mako ve'kamo'a Anumayati Yisasi'ae lakaeya'ae uneno nehea ve'ka Yoni'a li fale ne'apatea afina aepa heno lakaeya'ae uneno huno Yisasi'ae ko'ku'napi hai'nea afina lakaeya'ae ne'maiya vayapati mako ve'ka Yisasi'ae fali'neapati heti'nea ke hapapaisea yafena lakaeya'ae hetise." huno Pita'a hu'ne.

²³ Hike'a apa'kaeya aole ve'kalafe "Ana'kaeyae." hu'a ana'ki a'nae. Mako ve'ka Yosefe Yasatasi'ae ve'kamo mako aki'a Pasapasi'ae. Mako ve'ka Mataiyasi'ae hu'a ana'ki a'nae. ²⁴⁻²⁵ Ate'a Anumayamoteka inake hu'a afine'kae "Anumayamoka kakaeya mi'ko vaya'moki apaipafi ako ake'nane. Yutasi'a haiya kava huno ataleno havi kapi u'nea yafe anona'a alu ve'kamo'a hetino kakaeya ke afisike'ka hutesana ve'ka maise hutae nehune. Kakaeya hana ve'ka mani ve'kalapati ako hapali'ka hute'nane? Hute'nana ve'ka laveleo." hu'a afine'kae. ²⁶ Anumayamoteka ke hu'a afike'a ana'ki'a aote aote haitale kate'a mako lapepi

vaimale'ne'a mako'ke'a avayu hu'a akayana Mataiyasi aki ali'a avayu hu'nae. Avayu hakeno ani ve'kamo'a aiyalekat i mako'ke alea vaya'ae hetino Yisasi ke ne'afikeno hupate'nea anaka'ae mai'ne.

2

Fate Akufa Avamu'a apa'kaeyate elino e'ne.

¹ Yisasi'a faliteke'a mako ayatekat i aole alea sota (7 sota) maite'a ne'ya afule kanae amuse nehaya emu ki afina mi'ko vayana mako'ke nopi ali'a atalu hu'a mai'nae. ² Mai'nakeno makale'a ko'ku'napakati ala ake ne'aino ala yasimo'a vo vo huno ake ne'aino ea'ya'mo'a faitopale mai'naya nopi haino havaite'ne. ³ Havaite'nike'a akayana mako ata kanefe'kana ya eno ano fa'ko fa'ka huno mi'ko apaote apaote apa'kufale mailino u'ne. ⁴ Mailino u'nikeno Anumaya Koti Fate Akufa Avamu'amo'a eno mi'ko anaka'moki apaipafi eno havaiteke'a apa'kaeya aepa he'a Fate Akufa Avamu'amo apamea ke apaipa apa'kesafati no'afea ke fate fate kefati hu'nae.

⁵ Nehake'a ani afinana lusi vaya'moki Anumaya Koti ke ne'afea Yuta vaya'yaka mi'ko kotekati e'a Yelusalemu ali'a atalu hu'nae. ⁶ Ani vaya'moki ko'ku'napakati ala ake ne'aike'a afite'a e'a ali'a atalu hu'a afeana ani nopi mai'naya vaya'moki fate fate kefati hake'a alu kote koteti e'naya vaya'moki apaote apaote inake hae "Vae nakaeya kefati nehae." nehake'a "Vae nakaeya kefati nehae." hu'a lusi apamo'yo ai'nae. ⁷⁻⁸ Apamo'yo ne'ai'a lusi apa'kesa ne'afi'a inake hae "Ani ke nehaya vaya Kalili

vaya'ake mai'naya'maki hana'ya hu'a lakaiti kefati itati afotimoki nehaketa ne'afuna kefatina ke haketa ne'afune? ⁹⁻¹¹ Lakaeya ma kumatekati e'none. Patiati'ae Mitiati'ae Elamiti'ae Mesopotemiat'i ae Yutiati'ae Kapatosiati'ae Potasiti'ae Esiati'ae Filisiati'ae Pamafiliati'ae Isipiti'ae Sailini haute Lipia kotekati'ae Lomuti'ae Kalititi'ae Alepiati'ae eta Yuta vaya'ae Yuta vaya'ai Anumaya Koti'apimo ke afi'naya vaya'ae eta mai'neta ne'afunake'a Anumaya Koti'a lusi lo'kiya'leti hu'nea kavafe lakaiti kefati hu'a fole ai'a laha'nepaiye." hu'a nehae. ¹²⁻¹³ Mi'ko vaya'moki lusi apamo'yo ne'aike'a apa'kesa lapa aite'a mako vaya'moki inake hu'a nehae "Ani akufa kava'mo aepa'a na'yane?" hu'a haya'maki mako vaya'moki kiki'api nehu'a inake hae "Apa'kaeya atu li nete'a anekinaki ke nehae." hu'a nehae.

Pita'a ani yafe ke huno fole aino hapa'nepaiye.

¹⁴ Nehaya'maki Pita'a ayatala'a hano huteno aiyalekat i mako'ke alea anakapati Yisasi ke ne'afikeno hupate'nea anakapati heti'neno ala kefati inake hu'ne "Yuta vaya'nimokitapa'ae Yelusalemu ne'maiya vaya'ae mako ke lahapa-paikefe nehuki afeo. ¹⁵ Lapa'kaeya lapa'kesa ne'afeana 'Mani vaya'moki atu li nete'a anekinaki ke nehatake.' hutapa nehafe? He'e meni nate mai'nonakeno naini kilo'ki nehea'maki mako atu li o'ne'nae. ¹⁶⁻¹⁷ O'ne'naya'maki meni nehaketapa afea kavafe a'ke'ainaka Anumaya Koti aune ve'ka Yoeli'a hike'a kamale'naya kemo'a inake huno hu'neane

Anumaya Koti'a make hu'ne 'Mi'ko ya avaya
 akefe hisea kanafi nakaeya Fate Akufa
 Avamu'ni mi'ko vaya'aina helafi'na
 apamikoe. Apamisuke'a lapa'kaeya ve
 mafa'ne'ae a'mafa'ne'ae Anumayamo'a
 avayafati hapapaisea ke apaune vaya'kana
 hu'a hisake'a nahaeya'vetapimoki
 himonakana ya feluka ne'akesake'a
 kosufatapimoki himona akekae. ¹⁸ He
 inani kanafi nakaeya Fate Akufa
 Avamu'ni helafi'na ali'ya vaya'ni ve'ae
 a'ae apamitesuke'a Anumayamo avayafati
 hapapaisea ke apaune vaya'kana hu'a
 lahapapaikae. ¹⁹ Nakaeya ko'ku'nate
 fate fate akufa o'ake'naya lo'kiya kava
 nehu'na mopale o'ake'naya avame hisea
 lo'kiya kavana kola'mo'ae atamo'ae
 halinamo'ae ma mopafi vaya lapavelikoe.
²⁰ Lapavelite'na feluka yake ali'na
 asu hesukeno hani ne'kiseana i'kana
 ali'na kola'ake hutesukeno ani kanafi
 Anumayamo'a ese a kana'a ala kana
 lapamo'yo aisaya kana va'yi huke.
²¹ Va'yi hukeanake'a mi'ko vaya'moki
 Anumayamo aki ne'a'a kalaki ailato hu'a
 hisayana Anumaya Koti'a apa'ku apame
 alino katike.' huno kamale'neane.

²² Isaleli vayana mako ke lahapapaikoanaki
 afeo Yisasi'a Nasaleti ve'ka 'Anumaya Kotitekati
 e'nea ve'ka mai'ne.' hutapa afisaya yafe
 Anumaya Koti'a aya hikeno lusiya huno kanale
 ali'ya'ae o'ake'naya avame lo'kiya kava'ae
 lapa'kaeyapi alino fole aiketapa ako ake'nae.

²³ Ake'naya'maki Anumaya Koti'a a'ke'ainaka afino 'Ina kava ma kava hukoe.' huno akesa afino haya vaiteno 'Ani kava hukae.' huno hute'nea ve'ka lapa'kaeya lapayapi ate'nike'a Anumaya Koti'a huno haya vaimale'nea kava hu'a ani ve'ka Yisasina havi vaya'ai apayapati yofo yosale nili ai'a asaite'a hakeno fali'ne. ²⁴ Fali'nea'maki fali ya'mo'a atafa hisea lo'kiya'a o'male'nikeno Anumaya Koti'a ani akufa akafu ki'nea ya'ae fali'nea ya'ae kalu hene'ataleno alino hetite'ne. ²⁵ Yisasi fali'neapati alino hetite'nea kavafe a'ke'ainaka Teviti'a inake huno hu'neane 'Mi'ko afina Anumaya'nimo'a nakaeya'ae mai'ne.

Lamaka nayateka mai'nea yafe koli ohukoe. ²⁶ Nakaeya'ae ne'maiya yafe naku mafa'nemo'a lusi amuse hike'na aki ali'na asaka nehoe. Yo'ka falite'na hetikoe hu'na name atiti nehoe. ²⁷ Nakaeya fate akufa vaya'ka mai'noke'ka Anumaya Kotika nakufa kasalisea yafe fali'naya vaya'ai afe'yaka ne'maiya kumate o'natalesana yafe name atiti nehoe. ²⁸ Akola maike maike hu'na maisoa ka kakaeya aka naveli'nananake'na kakaeya'ae maisoana lusiya hu'na amuse hukoe.' huno Teviti'a ani ke hu'neane."

²⁹ Pita'a mako'ae inake he "Nepu'nimokitapa hu'na fole ai'na lahapapaisoe lakinakomo'a Teviti'a aka falike'a kite'nae. Kite'naya keli'a lakaeya folakapi hane'nea'maki ani yafe ani ke akai'alefe humaleno ohu'neane. ³⁰⁻³¹ Ohu'nea'maki Anumaya Koti'a akaeyafe inake huno lo'kiya vai'neane 'Kakaeya

kakeho'kamokipati mako mafa'ne avale'na hetitesukeno kakaeya anakapi kava alino yakaipatekaiye.' huno hu'neane. Hu'nea'maki Teviti'a Anumaya Koti aune ve'kakeno Kalaisi'a Anumaya Koti'a lakufa alino katiseafe hute'nea ve'ka 'Fali'neapati hetikaiye.' huno aune laka nehuno inake huno Kalaisifena nehe 'Fali'naya vaya'ai afe'a ne'maiya kumate o'atalesanakeno kelifi akufa'a o'kasalike.' huno hu'neane. ³² Ani ve'ka Yisasina Anumaya Koti'a fali'neapati ako alino hetite'niketa aketeta lahapa'nepaune. ³³ Anumaya Koti'a ako alino hetiteteno avaleno asaka huno akai'a aya lamaka hokote vaya ne'maiyateka ateteno a'ke'ainaka 'Fate Akufa Avamu'a lapamikoe.' huno hu'nea ve'ka amitekeno Yisasi'a Fate Akufa Avamu'a ako aliteno mai'neno lakaeya alino helafino lamiketa mani kava hunaketapa ne'aketapa ne'afitapa nehae. ³⁴⁻³⁵ Teviti'a ko'ku'napi haino o'mai'nea'maki inake huno hu'neane Anumaya Koti'a Anumaya'nimofe inake hu'ne 'Naya lamaka hokote vaya ne'maiyateka e'ka faitopale mai'nisanake'na kame vaya'ka ali'na kaiya'afi apatesuke'a ani kame vaya'kamoki kakaeyafe ako lakase'nane hu'a hukae.' huno hu'neane. Yisasi'a hu'nea kava huno Teviti'a ko'ku'napi haino o'mai'nea'maki ani ke akai'ae ohu'niki Kalaisife hu'neane.

³⁶ Inani yafe Isaleli vaya'mokita afita alakepa huta afisune. Ani Yisasina lapa'kaeya yofo yosale nili aitetapa asai'naya ve'kae Anumaya Koti'a inake hu'ne 'Ani ve'ka Anumaya mai'neno Kalaisi'a mai'nike'na nakaeya hutokeno eno ve

a'ne'aina apa'kufa alino kati'nea ve'ka mai'ne.' hu'ne." huno Pita'a nehe.

Ani afina lusi ve a'moki apaipa ai'a yahae hake'a li falepate'nae.

³⁷ Apa'kaeya Pita ke afite'a apamo'yo ne'aikeno apaipamo'a kana'ake hike'a Pita'ae mako Yisasi ke ne'afikeno hupate'nea vaya'aife inake hu'a ne-hae "Vayatimokita meni hana'ya hisune?" hu'a apafine'kae.

³⁸ Apafine'kakeno Pita'a apa'kaeyafe inake nehe "Lapa'kaeya mi'ko'amokitapa lapaipa aitapa yahae nehutapa Yisasi Kalaisi aki neaesaketa li falelapatesune. Ani kava hisakeno'aena Anumaya Koti'a hao'otake yatape lahapaoove lapatove nehuno yuna aipafati atalelapateteno Fate Akufa Avamu'a lapamike.

³⁹ 'Lapamikoe.' huno hu'nea ke lapa'kaeyafe nehiki lapa'kaeya'ae mafa'netapi'ae Isaleli nofi o'mai vaya'aefe ani ke nehuno mi'ko Anumaya Koti'a 'Nakaeyate eo.' huno ke hisea vaya'aife 'Lapamikoe.' hu'ne."

⁴⁰ Pita'a ani ke huteno mako'ae fate keko'ae huno kanaye kanaye huno inake nehe "Meni kanafi mai'naya vaya'moki lusiya hu'a hao'otake kava nehayanaki maitapa halove heo. Haviku lapa'kaeya Anumayamo aulakale hao'otake kava nehaya vaya'ae utapa yakalesaki apataletapa lapa'ku lapame alitapa kateo." hu'ne. ⁴¹ Nehike'a o'afunama'a vaya'moki aole'ae mako'ae tauseni (3,000) vaya'moki ani ke afi'a apaipafi malake'a ani afina li falepate'nae.

Saufa Yisasife afi'a apaipafi male'naya vaya'moki lo'ka'a kanale kava nehae.

42 Li falepatetake'a apa'kaeya mi'ko afina mako'ke apaipa apa'kesa ne'afi'a Yisasi ke ne'afikeno hupate'nea vaya'moki ke ne'afi'a vaya'apimoki hapa'ma'a lo'ka'a ne'ya ne'ne'a Yisasife apa'kesa afi ne'ya'ae nete nete nehu'a Anumayamoteka amuse hu'a afine'kae.
43 Afine'kake'a Yisasi ke ne'afikeno hupate'nea anak'a'moki (Aposolo anak'a) lusiya hu'a o'ake'naya avame lo'kiya yana alo hake'a akete'a mi'ko vaya'moki apamo'yo ai'nae.
44 Apamo'yo ai'nake'a mi'ko Yisasi ke afite'a apa'ku ami'a alakepa hu'naya vaya'moki alaki mako'ke apaipa apa'kesa ne'afi'a mi'ko mako'ke mako'ke'moki afeno ya'apena "Lakaiti ya'akene." hu'a ohu'naya'maki "Alaki mi'ko'amokita yane." hute'a mi'ko'amoki ali'nae. **45** Mopa'api haneke afeno ya'api haneke hu'nea vaya'moki afeno ya'api o'male vaya hapa'maesaya yafe mopa'api alu vaya'aité apamike'a miya hutake'a ani moni ali'e'a fa'ko hute hute hu'a ne'ya'api o'male vayana apami'nae. **46-47** Mi'ko afina mi'ko'amoki mako'ke apaipa apa'kesale mai'ne'a ala mono noipi ute'a alu noipi noipi u'a ne'ya'ae Yisasife apa'kesa afi ne'ya'ae nete nete nehu'a amuse yapati Anumaya Koti aki ali'a asaka nehake'a mi'ko vaya'moki akete'a "Kanale kava nehae." hu'a hu'nakeno Anumayamo'a mako'ke mako'ke afina mako vaya'ai apa'ku apame alino katiteno "Nakaeya ke ne'afea vaya'ae maiyo." huno hupate'ne.

3

*Pita'ae Yoni'ae mako aiya haviya hu'nea ve'ka
ali'ana kanale hute'na'ae.*

¹ Mako afina une tali kilo'ki Pita'ae Yoni'ae Anumaya Kotiteka ke hu'a afikesaya kana aupasi hike'ana ala mono nopi hai'na'ae. ² Hai'na'ake'a vaya'moki mako kali ve'ka ita'amo alite'nea afina aiya haviya hu'nea ve'ka avale'a ne'ae. Mi'ko afina ani aiya haviya hu'nea ve'kamo'a ala mono no kipate faitopale mai'ne. Ani kipa'mo aki'a Konakali kipane hu'a aki ne'aya kipate mai'neno ala mono nopi ne'vaya vaya'aife "Mako moni nameo." huno aya aya nehuno au'kaya huke huke nehe. ³ Au'kaya nehuno akeana Pita'ae Yoni'ae ala mono nopi haikefe neha'akeno ana'keteno "Moni nami'ao." huno au'kaya hunate'ne. ⁴ Ani yafe Pita'ae Yoni'ae aulu nehe'ana Pita'a inake he "La'akaeya aulu laha'ao." hu'ne. ⁵⁻⁶ "Aulu laha'ao." hikeno ani ve'kamo'a "Mako ya namikefe neha'ae." nehuno ana'kaeya ana'keno lake lake nehikeno Pita'a inake nehe "Moni o'ali'no'a'maki nakaeya ali'noa ya kamikoe Yisasi Kalaisi Nasaleti ve'kamo akile kaha'nepauki heti'ka ka malo." hu'ne. ⁷ Nehuno lamaka ayate alino heti ne'atekeno makale'a aiya'ae aiya au'a'ae kanale hutekeno lo'kiya vai'ne. ⁸ Lo'kiya vai'nikeno makale hetino api ne'aino ana'kaeya'ae ala mono nopi ka maleno uneno nehuno halela'ko mala'ko nehuno Anumaya Koti aki alino asaka hulino ne've. ⁹⁻¹⁰ Ka maleno uneno nehike'a mi'ko vaya'moki ne'akakeno Anumaya Koti aki alino asaka hike'a akete'a inake nehae "Vae ani ve'ka mi'ko afina

ala mono no'mo Konakali kipate mai'neno 'Moni nameo.' huno nehea ve'kamae." nehu'a alino kanale hute'nea yafe apaipa apa'kesamo'a lusi apamo'yo ai'nae.

Pita'a ala mono nopi Yisasi ke huno fole aino hapa'nepaiye.

¹¹ Apamo'yo ne'aikeno ani ve'kamo'a Pita'ae Yoni'ae ananu'kino anatafa hu'nike'a mi'ko vaya'moki ete ete hu'a ala mono no'ma ki'a avayu humale yateka aki'a Solomoni aupalikae hu'a nehaya yateka u'a ani ve'ka akete'a lusiya hu'a atali atalu nehu'a apamo'yo ai'nae. ¹² Apamo'yo ne'aikeno Pita'a aketeno apa'kaeyafe inake hu'ne "Isaleli kumate vaya'mokitapa na kava hiketapa lapa'kesa lapa ne'aitapa atali atalu ne-hae? La'akaeya la'akaiti'a lo'kiyaleti'ae alakepa kava hu'no'a au'ava yateti'ae mani ve'ka alita'a kanale hune'ato'akeno ka maleno uneno nehe hutapae la'akaeya aulu laha'atapa lake lake ne-hafe? ¹³ He'e Anumaya Koti'a Epalahamu'ae Aisa'ki'ae Ye'kopu'ae lakinakomoki Anumaya Koti'apimo'a akai'a mafa'ne Yisasi aki'a ali'a asaka hisaya yafe ani ve'ka alino kanale hute'nea'maki lapa'kaeya ani Yisasina avale-tapa kame vaya'ai apayapi ate'nakeno Pailati'a Yisasife 'Afa'a atalekauve.' huno hiketapa lapa'kaeya Pailati aulakale 'Lakaeya kava ve'ka o'mai'niki afa'a falise.' hutapa lapa'kame'ya ami'nae. ¹⁴⁻¹⁵ Yisasi'a kanale ve'ka fate akufa ve'ka lapa'kame'ya ami'naya'maki vaya apamokino ki ne'apatea ve'kake 'Atalekeno eno.' hutetapa mi'ko vaya'ai apavamu'mo aepa'a hane'nea ve'ka hakeno fali'nea'maki Anumaya

Koti'a fali'neapati ako avaleno heti'niketa'a ako aketeta'a ani ke lahapa'nepau'ae. ¹⁶ Yisasi'a alino kanale hutesea lo'kiya'a hane'ne huta'a afita'a la'aipafi male'no'a yafe Yisasi aki ne'ao'akeno mani ne'akaya ve'ka ako alino kanale hutekeno aiyamo'a lo'kiya vai'ne. Yisasi'a alino kanale hutesea lo'kiya'a hane'ne huta'a afita'a la'aipafi male'no'a yateti ako alino kanale hutekeno lapa'kaeya lapaulakale kanale huno mai'ne.

¹⁷ Vaya'nimokitapa nakaeya afoana lapa'kaeya'ae kava vayatapimoki'ae Yisasi'a ma mopale e'nea aepa'a afitapa alakepa ohu'netapa Yisasina ha'nae. ¹⁸ Ha'naya yafe a'ke'ainaka Anumaya Koti apaune vaya'amoki apavayafati hu'naya ke inake hu'nayane 'Nakaeya lapa'kufa ali'na katikefe hute'noa ve'kamo'a lusiya huno akufa akafu ya alino falike.' hu'a hu'naya kemo'a ako fole aino ne'ya'a alitekeno lamake hu'ne.

¹⁹ Ani yafe hao'otake yatapi ne'ataletapa lapaipa aitapa yahae hisakeno Anumaya Koti'a hao'otake yatapi ano kalopatalekaiye. ²⁰ Ano kalopalapateteno akaeyatekati alino lo'kiya vailapatesea ya lapamiteno Kalaisi lapa'kaeya lapa'kufa alino katiseafe hute'nea ve'ka eteno lapa'kaeyate hutekaiye. ²¹ Hutekaiya'maki meni afinana Yisasi'a ko'ku'napi mai'neno Anumaya Koti'a mi'ko ya eteno alino haekafa ya'ake hisea afinana mi'ko Anumaya Koti a'ke'ainaka mai'naya apaune vaya'moki hu'naya kemo'a meni fole aino ne'ya'a alitekeno lamake hisea afina Yisasi'a eteno esea yafe akeva mai'nae.

²²⁻²³ Moses'e'a akaeyafe inake huno

kamale'neane

'Anumaya Koti'a lapa'kaeya anakapati nakaeya
hoa akufa kava hisea aune ve'ka alino
hetitetesiketapa akaeya hisea ke kanale
hutapa afeo. Ani aune ve'kamo ke
o'afikune hu'a hisaya vayana fali'a hano
hukae.' huno hu'neane.

24 Mi'ko Anumaya Koti apaune vaya'yaka Samiyueli'ae akaeya a'kameleka maili'a e'naya apaune vaya'moki'ae meni mai'nona kanae afi'a ani ke kamale'nayane.

25 Lapa'kaeya Anumaya Koti apaune vaya'ai apa'keho'apimokitapa mai'nae. Anumaya Koti'a lapa'kinakomofe huno lo'kiya vaipate'nea ke lapa'kaeyate'aefe ani ke hu'ne. Ani Epalahamufe huno lo'kiya vaimale'nea kemo'a inake hu'neane 'Kakeho'kamo'a mi'ko mopale nofi vaya'yaka apaya huno kanale manu apamisike'a alikae.' hu'neane.

26 Mi'ko ani hu'naya kemo'a fole aino ne'ya'a alitekeno lamake hisea yafe Anumaya Koti'a akai'a mafa'ne'a alino hetite'neana lapa'kaeya hao'otake yatape lapaipa aitapa yahae hisakeno lapaya huno kanale manu lapamisea yafe hokoteno lapa'kaeyate hutekeno e'ne." huno Pita'a mani ke hu'ne.

4

Pita'ae Yoni'ae nofi hunate'nae.

1-2 Pita'ae Yoni'ae ani ke saufa hapa'nepai'ake'a mono nopi kava vaya'ae mono nopi ati vaya'aite kava ve'ka'ae mako Satiyusi mono ke ne'afea vaya'ae ani mono nopi e'a va'yi

hu'a ana'kayana ana'kaeya "Yisasi'a fali'neapati ako heti'neanake'a mi'ko vayana ani kava hu'a fali'nisyapati ete'a hetikae." hu'ana hapapai'na'a yafe apaipa kafa hanate'a ke ne'anama'ke. ³ Apaipa afi'a haviya hunatete'a une'aleka anatafa hute'a "Eka'a kake hunatekaune." hute'a nofi noipi anate'nae. ⁴ Anate'naya'maki lusi vaya'moki ana'kaeya ke afi'a apaipafi male'nae. Lakesa afiketa atalemo akufa vayana faefu tauseni vaya'moki Yisasi'a lakaeyatefe fali'nea yafe afi'a apaipafi male'nae.

Pita'ae Yoni'ae kanisole vaya'ai apaulakale kake hunate'nae.

⁵⁻⁶ Havate'a ko neteana kava vaya'ae ala ala vaya'ae mono hapali'a hapa'nepaiya vaya'ae Anasi'a ala mono noipi ala kava ve'ka'ae akai'a afamo'ae Kaiyafasi'ae Yoni'ae Ale'kasata'ae Yelusalemu ali'a atalu hu'nae. ⁷ Ali'a atalu hute'a folaka'apifi ani ve'kalana anavale'a hetinatete'a inake hu'a anafine'kae "Nala lo'kiyaleti ani kava hu'na'ae? Nala akileti mani akufa kava hu'na'ae?" hu'a anafine'kae.

⁸ Anafine'kakeno Fate Akufa Avamu'amo'a Pita aipafi havaite'neno aya hikeno Pita'a inake hu'ne "Kava vaya'mokitapa'ae ala ala vaya'ae afeo. ⁹ 'Na'yateti mani aiya haviya hu'nea ve'ka alitana kanale hute'na'ae?' hutapae fe lapa'kaeya kake hu nela'atetapa la'afi ne'kafe? ¹⁰ Inaki lapa'kaeya afikefena mi'ko'amokitapa'ae mi'ko Isaleli vaya'ae afitapa alakepa hutapa afeo. Yisasi Kalaisi Nasaleti ve'kamo akileti mani lapaaulakale hetino mai'nea ve'ka alino kanale hute'ne. Ani Yisasina lapa'kaeyatapi

yofo yosale nili aitetapa asaikeno fali'nea'maki Anumaya Koti'a fali'neapati ako alino hetite'ne. Ani ve'kamo akileti mani lapaulakale hetino mai'nea ve'ka alino kanale hute'ne. ¹¹ Anumaya Koti autamafi inake hu'ne

'Lapa'kaeya yafa no ne'kitapa mako yafafe
haviya he hutapa ne'atalaya'maki meni
ani yafa'mo'a lusi lo'kiya yafana no
atakonale ako ali'a male'nae.' huno
hu'neane.

Ani yafana Yisasife hu'ne. ¹² Ani ve'kamo'a
akai'ake laku lame alino katike. Mi'ko ma
mopale vayapati mako ve'kamo akileti laku lame
alino o'katikea'maki Yisasi'a akai aki'aleti'ke laku
lame alino katike." hu'ne.

¹³ Pita'ae Yoni'ae koli ohu'ana lo'kiya ke
ha'ake'a ne'afi'a inake nehae "Vae ani ve'kalana
avo nopi o'u'na'a ve'kala mai'na'a'maki hana'ya
hu'ana kanale ke neha'ae?" nehu'a apa'kesa
lapa ne'aiye. Lapa ne'ai'a "Vae ani ve'kalana
Yisasi'ae lo'ka'a mai'na'a ve'kalane." hu'nae.
¹⁴ Hu'naya'maki alino kanale hute'nea ve'kamo'a
ana'kaeya'ae hetino mai'nike'a ne'ake'a mako ke
anafi o'ke'nae.

¹⁵ "Kanisole vaya'ai nopati ataletana
ma'aileka lavi'ao." hu'a hunatake'ana ma'aileka
lavita'ake'a apa'kai'api ke huke afike hu'nae.

¹⁶ Inake hu'a nehae "Mani aole ve'kalana hana
kava hunatesune? Mani o'ake'naya avame kava
hu lo'kiya yana ako hu'na'ake'a mi'ko Yelusalemu
mai'naya vaya'moki ako ake'naya'maki hana'ya
huta fala'kisune? ¹⁷ Haviku mani kemo'a
mi'ko koteka uneno hu'yafenaki lusiya huta
lo'kiya ke anama'kisunake'ana mako'ae ani
aki'a alitata nehu'ana hu'ana fole o'aisa'ae

huta ka a'kaninatesune." hu'a hu'nae.
¹⁸ Hute'a ana'kaeyafe ke hake'ana a'ake'a inake
 hu'a ana'kesa ali'nae "Yisasi akimo avake'a
 mako'ae hulitata hutana mako vaya'aiteka
 hapa'nepaitana alitana apaya ohi'ao." hu'a
 ana'kesa ali'nae.

¹⁹ Hake'ana Pita'ae Yoni'ae ke anona'apile inake
 hu'ana ha'ae "Hana lapa'kesa ne'afe Anumaya
 Koti aulakale mai'neta'a nala ke a'kame
 malesu'ae? Lapa'kaeya kefi Anumaya Koti ke?
 Inani yafe lapa'kaeyatapike na lapa'kesa ne'afe?
²⁰ La'akaeya mi'ko Yisasi'a hu'nea yana aketeta'a
 afi'no'a yana huta'a fala o'kiku'anaketa'a afa'a
 huta'a fole aisu'ae." hu'ana neha'ae.

²¹⁻²² Neha'ake'a ana'kafu ya anamisaya
 apa'kesa ne'afea'maki mi'ko vaya'moki hu'na'a
 kavana akete'a Anumaya Koti aki ali'a
 asaka hu'nae. Ani aiya haviya hu'nea ve'ka
 alino kanale hute'nea ve'kamo kafu'a aole
 ve'kala'mokani anaiya anaya hano hea kafu (40
 kafu) ako mai'nea yafe Anumaya Koti aki'a ali'a
 asaka hu'nake'a kanilsole vaya'moki koli nehu'a
 inake hae "Ana'kafu ya anamisunana vaya'moki
 kelama'kikae." nehu'a mako'ae ana'kesa alite'a
 anatale'nae.

*Yisasife aft'a apaipafi male'naya vaya'moki
 Anumayamoteka afine'kae.*

²³ Anatlake'ana anaka'animoki mai'nayateka
 va'a ya'mokani mi'ko ala mono nopi ala kava
 vaya'ae ala ala vaya'ae hanapai'naya ke ha-
 papai'na'ae. ²⁴ Hapapai'ake'a afite'a mako'ke

apa'kesa afi'ne'a Anumayamoteka ke hu'a inake hu'a afike'nae "Kava yakai Anumayatimoka mopa'ae ko'ku'n'a'ae hake li'ae mi'ko anifi hane'nea ya'yaka'ae alo humale'nana ve'ka mai'nane. ²⁵⁻²⁶ Kakaeya Fate Akufa Avamu'ka ha'nepainakeno kakaeya ali'ya ve'ka lototimo'a Teviti avayafati Fate Akufa Avamu'kamo'a inake huno hu'neane

'Na'ya hike'a Isalelinofi o'mai vaya'moki Anumaya Koti'ae la hukune nehu'a Kalaisi'a laku lame alino katisea yafe hute'nea ve'kae apaipa afi'a haviya nehu'a hapai ne'veiye? Na kava hike'a mopale kava vaya'ae ala ala vaya'ae ati keve hute'a ali'a atalu hu'a haviku ke huke afike nehae.' huno hu'neane.

²⁷ Mani ke lamake. Heloti'ae Potiasi Pailati'ae Isaleli nofi o'mai'naya vaya'ae Isaleli vaya'ae mani kumapi ali'a atalu nehu'a Kakaeya fate akufa mafa'ne'ka lakufa alino katisea yafe hute'nana ve'ka kame hutesaya yafe ali'a atalu hu'a mai'nae. ²⁸ Mai'nake'ka Kakaeya a'ke'ainaka afi'ka 'Ina kava ma kava hukae.' hute'ka kakesa afi'ka ako haya male'nana kava hisaya yafe ali'a atalu hu'nae. ²⁹ Meni Anumayatimoka mani lakaeyafe apaipa afi'a haviya nehu'a ke nelama'kea ke afi'ka alakepa hu'ka laya ho. Lakaeya Kakaeya ali'ya vaya mai'nonanaki laya hisanaketa koli ohuta lo'kiya vaita Kakaeya ke hapapaisune huta kafine'kone. ³⁰ Kayana aya hu'ka kali vayana ali'ka kanale hune'apate'ka kakai'ka fate akufa mafa'ne'kamo aki'a ne'aona yafe o'ake'naya avame lo'kiya ya

hisuna lo'kiya'ka lameo." hu'a Anumayamoteka ke hu'a afine'kae.

³¹ Afine'kakeno Anumaya Koti'a apa'kaeya mai'naya nona alino kanake kanake nehikeno Fate Akufa Avamu'amo'a eno apaipafi havaiteke'a koli ohu'a lo'kiya vai'a Anumaya Koti ke hu'a fole ai'a hapa'nepaiye.

Mi'ko Yisasiteka apa'ku'a ami'naya vaya'moki alaki mako'ke apaipale mai'nae.

³² Mi'ko Yisasi ke afite'a apaipa ami'naya vaya'moki mako'ke apaipa apa'kesale mai'ne'a mako ve'kamo'a akai'a yafe aketeno "Nakai ni yanaki ataleo." huno ohu'nea'maki mi'ko ya'aena "Lakaiti ya'akene." hu'a nehae.

³³ Anumaya Koti'a Yisasi ke ne'afikeno hupate'nea vaya (Aposolo vaya) lusi lo'kiya'a apamike'a "Yisasi'a fali'neapati ako heti'ne." ke hu'a hapa'nepaikeno Anumaya Koti'a vaya alino kayone hu ya'a apamiteno apaya nehe.

³⁴⁻³⁵ Apaya nehike'a mopa'api hane'nea vaya'ae no'api hane'nea vaya'ae "Alu ve'kamo miya hise." hu'a hake'a miya apamike'a ali'a u'a Yisasi ke ne'afikeno hupate'nea anaka apamike'a ne'ya'api o'male vaya'aina apamite apamite nehakeno apa'kaeya folakapina ne'ya o'male ve'ka mako'ke'ato o'mai'ne.

³⁶⁻³⁷ Mako ve'kamo aki Yosefe'a mako aki'a Yisasi ke ne'afikeno hupate'nea vaya'moki ma aki male'nae Panapasi'aé hu'a aki male'nae. Ani aki lakaeya kefati inake hu'ne apaipa lo'kiya apamisea ke nehea ve'kae. Ani ve'ka Livae nofi ve'ka mai'neno Saipalasi kumateti ve'kakeno akai'a mopa alu ve'ka amikeno miya amitekeno

ani miyana alineno Yisasi ke ne'afikeno hupate'nea anaka (Aposolo anaka) apami'ne.

5

Ananaiyasi'ae Safaila'ae kasuke hu'na'ae.

¹ Mako ve'ka Ananaiyasi'ae a'amo aki'a Safaila'ae. Ani alavela'mokani mako mopa'ani alu ve'ka ami'akeno miya anami'ne. ² Anamike'ana Ananaiyasi'a mako miya'a akai'a alino fala'kikeno a'amo'a ani alea miyana ake'nikeno mako kaya moni'a alino uno Yisasi ke ne'afikeno hupate'nea anaka apami'ne. ³ Apami'nea'maki Pita'a akaeyafe inake he "Ananaiyasika na kava hike'ka Sata atalanakeno kaipafi havaiteke'ka kakaeya 'Mi'koma'a ma hane'ne.' hu'ka nehana'maki makoma'a ali'ka fala'kimale'ne'ka Fate Akufa Avamu'amofe kasuke hune'ate'ka a'ka avataka nehane. ⁴ Mani mopa miya ohe'naya afina kakaeya'ka mopake'ka 'Alu ve'kamo alise.' hu'ka miya ali'nana'maki ani kava huno kakaeya'ka moni hane'niki na'ya hike'ka 'Kasuke hu'na a'na avataka hukoe.' hu'ka kaipa kakesa ne'afine? Mako ve'ka kasuke hu o'atana'maki Anumaya Kotina kasuke hune'atane." nehe. ⁵⁻⁶ Hiken Ananaiyasi'a ani ke ne'afino anile la'ka'atino alaki fali'ne. Falike'a nahaeya'vemoki kenafi ali'a hayavaili'u'a kelifi kite'nake'a ani fali'nea ke mi'ko vaya'moki afite'a lusi koli hu'a apamo'yo ai'nae.

⁷⁻⁸ Kite'nakeno aise kana aole'ae mako'ae aova hano neheana a'amo'a ani fali'nea ke o'afino ekeno Pita'a Safailafe inake he "Ina hane'nea miyana mopaleti hai ani'ake ali'na'afe?" hiken

“Lamake ani'ake ali'no'ae.” hu'ne. ⁹ Hikenō Pita'a Safailafe inake nehe “Na'ya hiketana lana'kaeya mako'ke lanaipa lana'kesa afitetana Fate Akufa Avamuna kasuke hapai'na'ae? Akeko anau'kamo'a ako falike'a ali'u'a kite'naya vaya e'a heti'a mai'ne'a kakaeya'ae falisanake'a ali'a u'a kikatekefe nehae.” hu'ne. ¹⁰ Nehikenō makale ani a Pita aiyafi la'ka'atino fali'ne. Fali'nike'a nahaea'yemoki hai'a akayana ani ana ako fali'nike'a ali'u'a anau'amo kite'naya haopale lo'ka'a kinate'nae. ¹¹ Kinatetake'a Yisasina apa'ku ami'naya vaya'ae mi'ko ani ke afi'naya vaya'moki'ae afite'a lusi kava hu'a koli hu'nae.

Lusiya huno fate fate o'ake'naya lo'kiya kavana va'yi nehe.

¹² Yisasi ke ne'afikeno hupate'nea anaka'moki (Aposolo anaka) lusiya hu'a o'ake'naya avame lo'kiya yana mi'ko vaya'ai folakapi nehae'a Yisasina apa'ku ami'naya vaya'moki mako'ke apaipa apa'kesale mai'ne'a u'a ala mono no ki'a avayu humale yateka aki'a Solomoni aupalika hu'a aki ne'aya yateka u'a ali'a atalu vai'a ne'maiye. ¹³⁻¹⁴ Ali'a atalu hu'nake'a mako vaya'moki koli nehu'a apa'kaeya'ae lo'ka'a o'mai'naya'maki mi'ko vaya'moki Aposolo anaka'ai apa'ki ali'a asaka hu'nae. Mi'ko ve a'nemoki Yisasi ke afi'a apaipafi male'ne'a apa'ku'a ami'a alakepa hu'nae. ¹⁵ Mi'ko kali hapa'nea vayana apavale'a e'a havae hipakote kate ne'apate'a inake nehae “Pita'a ne'esikeno akai'a yake ame'mo'a aino hapalesikeno kali'api kanale hupatekaiye.” hute'a kate apate'nae.

16 Apate'nake'a mi'ko Yelusalemu haute hane'nea kuma'yakaleti vaya'yakamoki kali hapa'nea vaya'ae Sata afe'moki ali'a haviya hune'apatea vaya'ae apavale'a akeno mi'ko kali'api ako eteno kanale hupate'ne.

Yisasi ke ne'afikeno hupate'nea vaya nofi nopi hupate'nae.

17-18 Kali'api ako eteno kanale hupatake'a ala mono nopi ala kava ve'ka'ae akaeya'ae lo'ka'a ne'maiya vaya'ae Satiyusi mono ke ne'afea vaya'moki'ae apaipa afi'a haviya nehu'a Yisasi ke ne'afikeno hupate'nea anakana apatafa hu'a apavale'a ala nofi nopi apate'nae.

19-20 Apate'nakeno ani hani'ainaka Anumayamo ko'ku'napi kayo kayo ve'kamo'a eno kita ya'kiteno anifati apavaleno ma'aileka elineno apate'neno inake nehe "Lapa'kaeya utapa ala mono nopi hetitapa mi'ko vaya'aife akola maike maike hisaya apavamu alisaya yafe hapapaiyo." hu'ne. **21** Hike'a afite'a natepati ala mono nopi u'a vaya'aina ani ke hapa'nepaiya'maki ala mono nopi ala kava ve'ka'ae akaeya'ae lo'ka'a ne'maiya vaya'ae nofi nopati atale'naya ke o'afi'ne'a e'a kanisole vaya'ae Isaleli nofi ala ala vaya'ai ke hake'a ake'a ati vayafe inake hae "Utapa nofi hupate'nona vayana apavaletapa eo." huno hapapai'ne.

22-23 Hapapaike'a apa'kaeya u'a nofi nopina akayana o'maike'a atale'a ete'a e'a inake hae "Lakaeya uta akonana ani kita lo'kiya lo'kileti hemale'ne'a kipate kava vaya heti'naketa kita

ya'kiteta ani nofi nopi haita akonana ani Aposolo vayana o'mai'nae." hu'a hu'nae.

²⁴ Inake hake'a ala mono nopi kava vaya'moki'ae mono nopi ati kava ve'ka'ae ani ke afite'a lusi apa'kesa lapa ne'ai'a inake nehae "Hana kava hu'a nofi nopi atale'nae? Hana fate akufa kava fole aike?" hu'a nehae. ²⁵ Nehakeno mako ve'kamo'a eno inake huno hapapai'ne "Afeo nofi nopi apate'naya vayana ako u'a ala mono nopi heti'a mai'ne'a ve a'ne'aina ali'a apaya nehae." nehe. ²⁶ Nehike'a mono nopi ati vaya'aite kava ve'ka'ae ati vaya'ae ala mono nopi ute'a ina akufa apa'kesa ne'afe "Haviku apa'kaeya ke ne'afea vaya'moki yafa kayoteti lamakisaketa falikune." apa'kesa afite'a o'apamaki'a vase hu'a apavale'a e'nae.

Aposolo vaya'moki koli ohu'a kanisole vaya'ai apaulakale Yisasi ke hu'a fole ne'aiye.

²⁷ Apavale'a e'a kanisole vaya'ai folakapi hetipate'nakeno ala mono nopi ala kava ve'kamo'a inake he. ²⁸ "Yisasife mako'ae vaya hapa'nepaitapa alitapa apaya oheo." lakaeya huta lapa'kaeya lapa'kesa ako ali'nona'maki lapa'kaeya mi'ko Yelusalemu mai'naya vaya'aina ani ke ako hapa'nepaitapa lakaeyafe "Yisasina ha'naya vaya mai'nae." hutapa hapapai'nae nehe.

²⁹ Nehea'maki Pita'ae mako Yisasi ke ne'afikeno hupate'nea vaya'ae inake hu'a nehae "Lakaeya ma mopafi vaya'moki hisaya kele afita a'kame o'malekaupa Anumaya Koti keke afita a'kame malekaune. ³⁰ Lapa'kaeya Yisasina yofo

yosale hatapa asaimale'nakeno fali'nea'maki lototimoki Anumaya Koti'apimo'a fali'neapati ako alino hetite'ne. ³¹ Alino hetiteteno avaleno asaka huno aya lamaka atekeno ala kava ve'ka mai'neno laku lame alino kati'nea ve'ka mai'neanaketa lakaeya Isaleli vaya laipa aita yahae hisuna lakesa lamisiketa laipa aita yahae hisunakeno hao'otake yate lahapaove lapatove nehuno yuna aipafati atalelapatekaiye. ³² Lakaeya ani ve'kamo ke huta fole aisuna vaya mai'nonakeno Fate Akufa Avamu'amo'a ani kava huno ani ke hu'ne. Mi'ko Anumaya Koti ke afi'a a'kame male'naya vaya'aina Anumaya Koti'a Fate Akufa Avamu'a ako apami'ne." nehe.

*Kamelieli'a kanisole vaya'aife inake nehe
"Aposolo vaya'aina yuna hetapa apateo." hu'ne.*

³³ Nehake'a ani ke afea yafe lusi hapai vaike'a Yisasi ke ne'afikeno hupate'nea vaya hapaesake'a falisaya apa'kesa ne'afe. ³⁴ Hapakefe nehaya'maki mako kanisole ve'ka heti'ne. Ani ve'ka Falasi mono ke ne'afea ve'kamo aki'a Kamelieli'ae mono hapalino hapa'nepaiya ve'ka Yuta vaya'ai kanisolefi mai'nike'a mi'ko vaya'moki aki ali'a asaka hu'naya ve'kakeno ani ve'kamo'a hetino inake nehe "Yisasi ke ne'afikeno hupate'nea vaya'aina ma'aileka hupateke'a lavi'a aise kanato'a mai'nisaketa laote ke hisune." nehe. ³⁵ Hati lavitakeno inake huno kanisole vaya'aife nehe "Isaleli vaya'nimokitapa ani vaya'aite mako akufa kava hupatekefena lapa'kesa afitapa alakepa hu'netapa ani kava heo. ³⁶ Lapa'kaeya ako afi'nae a'ke'ainaka mako ve'kamo'a aki'a

Teutasi'a va'yi huno 'Nakaeya ala kava ve'ka mai'noe.' huno hike'a aole'ae aole'ae hataleti vaya'moki (400 vayana) akaeya ke aff'a a'kame u'naya'maki henaka'a kamani vaya'moki ani ve'ka ako hakeno falike'a a'kame ne'vaya vaya atale'a apaune he'a u'e'a hakeno ali'ya'amo'a afa ya'kana hu'ne. ³⁷ Akaeya a'kameleka apa'ki ne'kaeya kanafi Yutas'i'a Kalili koteka ve'ka va'yi huno ke hapa'nepaike'a mako vaya'a akaeyateka ai'a ne'male'a kamani vaya hapafaikefe nehike'a kamani vaya'moki Yutasina ako hakeno falike'a a'kame u'naya vaya atale'a apaune he'a u'e'a hu'nae. ³⁸⁻³⁹ Ina akufa kava hu'naya yafe meni lahapa'nepauki ani vayana apataleke'a veo. Ani nehaya ke ma mopale vaya'ai ke nehisakeno'aefena afa'a hano hukea'maki Anumaya Koti ke hane'niseana lapa'kaeya alitapa haviya hisaya lo'kiyatapi o'male'ne. Haviku lapa'kaeya Anumaya Koti kame vaya'a mai'netapa akaeya'ae la hukayanaki aketapa alakepa hu'netapa mi'ko kava heo." hu'ne.

Aposolo anakamoki ke'a hu'a fole ne'aike'a apavuya ya hupate'naya yafe amuse hu'nae.

⁴⁰ Kamelieli ke afite'a "Lamake hane." hute'a Yisasi ke ne'afikeno hupate'nea vayafe ke hake'a ake'a nofi kayoteti sefu apamite'a apa'kesa ne'ali'a inake hae "Yisasi ke mako'ae alilitata hutapa mi'ko vaya'aina hapa'opaiyo." hu'a hapaite'a apatalake'a u'nae. ⁴¹ Ani Kanisole vaya apatale'a ne'u'a inake hae "Anumaya Koti'a inake he 'Lapatea kava nehutapa Yisasi aki a'naya yafe lapavuya hisifa kava hulapate'nae.' huno lakaeyafe hu'ne." ani yafe apa'kesa afime ne'u'a

lusi amuse hume hume ne'vae. ⁴² Ne'u'a mi'ko afina ala mono nopi'ae vaya ne'maiya nopi'ae Yisasife inake hae "Yisasi'a Anumaya Koti'a laku'fa alino katisea yafe hute'nea ve'kae." hu'a mi'ko vaya'aina hapapai'nae.

6

Seveni'a vaya'aife (7 vaya) "Aposolo vaya apaya heo." hu'a hupate'nae.

¹ Nesu vaya'moki Yisasi ke afi'a apapaipafi male'ne'a apa'ku'a ami'a alakepa hu'naya kanafi mako'a vaya'a Kali'ki apa'ke ne'aiya vaya maike'a mako vaya'a Hipalu apa'ke ne'aiya vaya mai'nae. Kali'ki vaya'moki inake hae "Havi kava hutapa Kali'ki kaite a'neyaka aise ne'ya'ake ne'apamea'maki Hipalu kaite a'neyakake mi'ko afina lusi ne'ya ne'apame." hu'a apaiipa kafa nehapa'a kanaku kanaku ke nehae. ²⁻³ Kanaku kanaku ke nehaya yafe Yisasi aiyalekatи аole alea anaka'moki mi'ko Yisasi ke ne'afea vaya'aife ke hake'a ake'a inake hu'a nehae "Haviku lakaeya Yisasi ke hapa'nepauna ali'yati ataleta ne'ya fa'ko fa'ka hisunana kanale huolatekaiki vaya'nimokitapa lapa'kaeya folakapati kahau atapa naya mako kayati аole alea vayana (7 vaya) apa'kenopa hale'nea vaya Fate Akufa Avamu'amo'a apaipafi havaite'nisea vaya ve a'ne'ai apaulakale kanale'ya hu'a ne'maisaya vayafe kahau atapa apavaletapa esaketa ani ali'iate aleo hupatesune. ⁴ Hupatesunake'a yakaitesaketa lakaeya mi'ko afina Anumayamoteka ke huta afike ya'ae Yisasi

ke ve a'ne'ai hapapai ya'ae lakaiti hisune." hu'a hu'nae.

⁵ Inake hake'a mi'ko vaya'moki ani ke afi'a amuse hute'a mani vaya'moki hapalite'a ali'a hetipate'nae Sitiveni'a Yisasi ke afino aipafi lo'kiya vaino male'nikeno Fate Akufa Avamu'amo'a aipafi havaite'nea ve'ka'ae Filipi'ae Polo'kolasi'ae Nai'kena'ae Taimoni'ae Pamenasi'ae Ni'kolasi'ae. Ni'kolasi'a Atio'ku ve'ka a'ke'ainaka Isaleli nofi ve'ka o'mai'nea'maki eno "Yuta vaya'ai Anumaya Koti'apimo ke afikoe." huno Isaleli nofi ve'ka eno mai'ne. ⁶ Yisasi ke ne'afikeno hupate'nea anakateka ani vaya'aina apavale'a ake'a ani vaya'aife Anumayamoteka ke hu'a afine'ke'a apayana apa'kenopale male'nae.

⁷ Anumaya Koti kemo'a uneno hike'a nesu vaya Yelusalemu mai'naya vaya'moki Yisasi ke afi'a apaipafi ne'male'a apa'ku'a ami'a alakepa nehake'a nesu mono nopi kava vaya'moki'ae ani kava hu'a Yisasina apa'ku'a ami'a alakepa hu'nae.

Yuta vaya'moki Sitivenina avale'a kake hute'nae.

⁸ Sitiveni'a kanale ve'kakeno Anumaya Koti'a vaya alino kayone hu ya'ae lo'kiya'ae amikeno ala hikeno lusiya huno ani vaya'aipina fate fate o'ake'naya avame hu lo'kiya kavana hu'ne.

⁹ Ani kava nehike'a mako vaya'moki heti'a Sitiveni'ae ke ne'veiye. Ani vayana hokote'a mako vaya'moki apa'kufale miya hake'a miya o'ali ali'ya ne'alea vaya mai'nayanake'a hu'a hano hupatake'a afa'a mai'ne'a mako'ke mono nopi ne'vaya vayana Sailiniti'ae Ale'kasataliati'ae

Silisiati'ae Esiati vaya'ae Sitiveni'ae ke ne'veiyi.
10 Ke ne'veiya'maki Fate Akufa Avamu'mo'a aya huno akenopa hale'nea ve'kamo kekana huno ami'nikeno ani ke hike'a ani vaya'moki hu'naya kemo'a Sitiveni hea ke ao'kase'ne. **11** Ao'kaseke'a mako vaya'aife inake hae "Sitivenife kasuke hutesaketa moni lapamikune." hu'a hake'a ani vaya'moki u'a inake hae "Ani ve'kamo'a Mosese'ae Anumaya Koti'aefe lusiya humaino huno haviya hunate'nea ke hiketa afi'none." hu'a hu'nae. **12** Ani ke haya yafe mi'ko vaya'ae ala ala vaya'ae mono hapali'a hapa'nepaiya vaya'ae apaipamo'a haviya hike'a u'a Sitivenina atafa hu'a kanisole vaya'aite avale'a u'nae. **13** U'ne'a mako kasuke ke hutesaya vaya ali'a het-ipatake'a ani vaya'moki inake hae "Ma ve'kamo'a mi'ko afina lakaeya fate akufa mono noti'ae lakaeya ke male male'nea ke'ae lusiya humaino huno haviya hume nehaiketa ne'afuna ve'kae. **14** Nehiketa afunana inake he 'Yisasi'a Nasaleti ve'kamo'a mani ala mono nona alino kapeleteno Mosese'a lahapai'nea mono ke ataletapa alu kava heo.' huno hiketa afi'none." hu'a nehae. **15** Nehake'a mi'ko kanisolefi mai'naya vaya'moki Sitivenina aulu ha'a akayana aukosamo'a alave alave nehuno ko'ku'napi kayo kayo vaya'ai apaukosa alino kali'ne.

7

Sitiveni'a kanisole vaya'aite ke huno fole ai'ne.

1 Ala mono nopi ala kava ve'kamo'a Sitivenife inake huno afike'ne "Mani nehaya ke lamake nehafe?" huno afike'ne. **2** Afine'kekeno

Sitiveni'a inake hu'ne afo'nimokitapa'ae nakana'nimokatapa'ae afeo. Lakinakomo'a Epalahamu'a Halani kumate o'uno Mesopotemia koteka mai'nikeno fate akufa hale himamu ya'ae Anumaya Koti'a Epalahamute va'yi hu'neane.

³ Va'yi hu'neno akaeyafe inake huno hapaiye "Kakai'ka mopa'ka'ae nepu kakana'kamoki'ae apatale'ka kavelisoa kumate uvo." huno hu'neane.

⁴ Hikeno Epalahamu'a Kalatia vaya'moki mopa ataleno Halani kumate uno mai'nikeno afo'amo'a falitekeno Anumaya Koti'a Epalahamuna hutekeno lapa'kaeya meni mai'naya mopale eno mai'neane.

⁵ Mai'nea'maki Anumaya Koti'a Epalahamufe "Kakai'ka mopae." huno hu'nea'maki mopa mako atupa'a ano fa'ko huno mako aiya ano maisea mopa o'ami'nea'maki "Henaka'a kamisuke'ka ali'nisanake'a kakaeya mafa'neyaka'kamoki ani mopa alikae." huno hu'nea'maki Epalahamu'a ani kanafi mafa'ne'a o'mai'ne.

⁶ O'mai'nikeno Anumaya Koti'a akaeyafe inake he "Kakaeya kakeho'kamoki Isalelinofi o'mai vaya'ai mopale visake'a ani vaya'moki apatafa hu'a 'Miya o'ali ali'ya alilateo.' nehu'a lusiya hu'a ali'a haviya hupatesake'a ani mopale aole'ae aole'ae hataleti kafu (400 kafu) maikae.

⁷ Maikaya'maki apatafa hu'a 'Miya o'ali ali'ya aleo.' hu'a hu'naya vaya'aina nakaeya kake hupatete'na ali'na haviya hupatesuke'a kakaeya kakeho'kamoki ani kuma atale'a ete'a ma mopale e'a nakaeya naki ali'a asaka hukae." huno hu'neane.

⁸ Anumaya Koti'a inake hu'ne "Nakaeya vaya maisaya yafe lo'kiya ke hu'na hayamale'noa

ya afisaya yafe mafa'ne'kamo akoyamo ano'a laka ho." huno hikeno Epalahamu'a Aisa'kina ve mafa'ne aliteteno naya mako kaya hano huteno naya mako kayati aole'ae mako'ae alea afina maiteno akoyamo ano'a laka hu'neane. Aisa'ki'a mafa'ne'a Ye'kopuna alite'ne. Ye'kopu'a layatala'a hano huteno laiyalekati aole alea mafa'neyaka lakaeya lakinakomoki alipate'ne.

9-10 Ani lakinakomoki apakana'apimona Yosefefe lusi apaipa kafa hetete'a alu vaya'aite avale'u'a apamite'a miya alike'a ani vaya'moki Isipi koteka avale'a u'naya'maki Anumaya Koti'a Yosefe'ae mai'neno mi'ko ali'nea kana yapati akufa alino katiteno akenopa hale'nea ya amikenos Isipi ala kava ve'ka Felo aulakale hetikeno Felo'a amuse'a huteno "Hokote kamani kava ve'ka'ni mai'ne'ka mi'ko Isipi kote kava nehu'ka mi'ko nakaeya no'nifi hane'nea ya'lena kava ne maiyo." huno hute'ne.

11 Kava alino mai'nea kanafi kafu hu kana va'yi hike'a Isipi koteka'ae Kenani koteka'ae ne'yana o'malekeno lototimoki lusiya huno apa'ka le'ne. **12** Apa'ka neleke'a "Isipi koteka ne'yana hane'ne." hu'a haya ke Ye'kopu'a afiteno mafa'neyaka'a ani koteka hupateke'a hokote'a u'nae. **13** Ute'a no'apileka e'a maite'a henaka'a anile ne'vayana Yosefe'a nepu'amokife "Nakaeya lapa'kanatapimo'na mai'noe." huno hikeno Felo'a Yosefe afamo anaka'a apa'ke'ne. **14-15** Apa'ke'nikeno Yosefe'a afo'amo Ye'kopu'ae mi'ko afamo'a'ae naya mako kaya hano huteno naya mako kayati aole alea kayonaki naya mako kaya hano hea vaya'aife (75 vaya) ke hike'a Isipi

koteka u'a mai'nae. Mai'ne'a henaka'a Ye'kopu'a anile faliteke'a mafa'neyaka'a'ae fali'nayane. ¹⁶ Falike'a ete'a ali'u'a Se'kemu kumate Epalahamu'a Hemo mafa'neyakamoki mopa amikeno miya apamiteno ali'nea mopafi kipate'nae.

¹⁷⁻¹⁸ Anumaya Koti'a Epalahamufe huno lo'kiya vai'nea ke fole aino ne'ya'a alitekeno lamake hisea kana aupasi hike'a lakaeya lakinakomoki Isipi kote lusi vaya ka'a atakufa'a mai'nakeno fate ve'ka Yosefena o'ake'nea ve'kamo'a Isipi kote ala kava ya ali'neane. ¹⁹ Kava ya alino mai'neno lakaeyanofi vaya ano apavataka nehuno alino haviya hune'apateno "Mafa'neyakatapi ma'aileka apataleke'a mai'ne'a faleo." huno lusi lo'kiya ke hu'ne. ²⁰ Nehikeno ani kanafina Mosesena alitetekeno Anumaya Koti aulakale kanale mafa'nekeno ita afo'ala'mokani aole'ae mako'ae i'kana no'anifi atete'ana kava hu'ana mai'na'ae. ²¹ Kava hute'ana kahaufaka ate'na'akeno Felo a'mafa'nemo'a ani mafa'ne eno avaleno akai'a mafa'nekana huno akai'ne. ²² Ne'akaikeno mako Isipi koteka vaya apa'kenopa hale'nike'a afi'naya yana ali'a aya hutakeno Mosese'a lusiya huno kanale ke nehuno lo'kiya ali'ya ali ve'ka mai'ne.

²³ Mai'neno aole ve'kala'mokani anaiya anaya kafu (40 kafu) utekeno Mosese'a inake nehe "Isaleli vaya'aite u'na apa'kete'na vaya'ni apaya hukoe." hu'ne. ²⁴ Huteno ne'uno akeana mako Isipi ve'kamo'a Isaleli ve'ka ne'amakikeno Mosese'a uno au ne'veaino ani Isipi ve'ka amakino kite'ne. ²⁵ Mosese'a ma akesa afi'ne "Vaya'nimoki inake hu'a hukae 'Anumaya Koti'a Mosese ayate hisikeno lakufa alino katike.' hu'a hukae."

huno akesa ne'afea'maki vaya'amoki ina akufa apa'kesa no'afe. ²⁶ No'afikeno Moses'e'a eka'a eno akeana aole Isaleli ve'kala'mokani la neha'akeno ana'keteno alino kuku hune'anateno inake nehe "Hae vaya'nimokitana lana'kaeya mako'ke konakala mai'na'aki na kava hiketana la neha'ae?" hu'ne. ²⁷ Nehikeno ani la aepa heno akana'amona amaki'nea ve'kamo'a Mosesena ano atu'nefano inake nehe "Kakaeya nala'a lakaeya kake hulate kava ve'ka maiyo huno hukate'nike'ka kakaeya e'ka mani kava nehane? ²⁸ Kakaeya eka mako Isipi ve'ka amaki'ka kite'nana ya hu'ka nakaeya namaki'ka kinatekefe nehape?" nehe. ²⁹ Hikeno ani hea ke Moses'e'a afiteno ataleno aune heno Mitiani vaya'ai mopale uno mai'neno a aliteno henaka'a aole ve mafa'nela alinate'ne.

³⁰ Maike maiketeno aole ve'kala'moki anaiya anaya alea kafu (40 kafu) hano hikeno Moses'e'a ka'me koteka Sainae avimate uno mai'nikeno mako aise yosale ata kanefe ne'aikeno ani kanefepi mako ko'ku'napi kayo kayo ve'ka va'yi hikeno ake'ne. ³¹⁻³² Aketeno akesa lapa ne'aino amo'yo aikeno akeno alakepa hukefe hau'ale ne'ekeno Anumayamo'a ake aino inake nehe "Nakaeya kakinakomoki Anumaya Koti'apimo'na mai'noe. Epalahamuki Aisa'kiki Ye'kopuki Anumaya Koti'apimo'na mai'noe." huno hikeno Moses'e'a atali hukeno maiteno ani ya akea yafe koli huno aulu ohe'ne. ³³ Koli hikeno Anumayamo'a akaeyafe inake nehe "Mani mopa nakaeya fate akufa kanale mopale mai'nanaki 'Ani ya afi'noe.' hu'ka hisana yafe kaiya anona asaki'ka malo. ³⁴ Nakaeya nakai'ninofi vaya

Isipi mai'naya vaya Felo vaya'moki lusi kava hu'a ali'a haviya hu ne'apataya kavana ako ake'noe. Avilaya ke ako afi'ne'na apa'kufa ali'na katikefe e'noe. Meni kakaeya eke'na nakaeya hukatesuke'ka Isipi kote ukane." huno Mosesefe hu'nea ke Sitiveni'a hapa'nepaiye.

³⁵ Huteno inake he ani Mosesefe a'ke'ainaka inake hu'a hu'nae "Nala'a kakaeyafe kava ve'ka mai'ne'ka ke ali'ka fa'ko fa'ka hu ve'ka maiyo ke kahapaike'ka ani kava nehan?" hu'a apa'kame'ya ami'naya ve'ka aise yosatofi va'yi hikeno ake'nea ko'ku'napi kayo kayo ve'kamo'a Mosesena aya nehikeno Anumaya Koti'a kava yakaite'neno apa'kufa alino katisea yafe hute'neane. ³⁶ Hutetekeno ani ve'kamo'a Isipi kumate mai'neno lusi kava huno o'ake'naya avame hu lo'kiya yana huteno ani kotekati apavaleno aole ve'kala'mokani anaiya anaya alea kafu (40 kafu) haesa li kotute'ae vaya o'mai ka'me koteke'ae lusi kava huno o'ake'naya avame hu lo'kiya ya'ae hu'neane. ³⁷ Ani Mosese'a Isaleli vaya'aife inake huno hapapai'ne "Anumaya Koti'a lapa'kaeya anakapati nakaeya nehoa akufa kava hisea aune ve'ka alino hetitekaiye." huno hapapai'neane. ³⁸ Mosese'a vaya o'mai ka'me koteke mai'nikeno mono ke afikefe lakinakomoki ali'a atalu hu'a mai'nakeno mako ko'ku'napi kayo kayo ve'kamo'a Sainae avimate va'yi huno Anumaya Koti lavamu lamisea mono ke lakaeya afisuna yafe Mosesena ha'nepaikenno Mosese'a folaka'apifi heti'neno lakinakomoki hapapai'ne.

³⁹⁻⁴⁰ Hapapai'nea'maki lakinakomoki "Mosese

ke a'kame o'malekaune." hu'a apa'kame'ya amite'a Isipi kumate ete'a visaya apaipa apa'kesa afite'a Elonife inake hu'a nehae "Mosese'a Isipi kotekati lavaleno e'nea ve'ka hanate u'nifi? Vea ka o'ake'nona yafe ka lavelisea koti fate kotiti alo hulato." hu'a nehae. ⁴¹ Ani ke hute'a mako puluma'ka ana'au'a apayateti alo hute'a "Kotiti ma mai'ne." hute'a ani apayateti alo humale'naya yafe lusi amuse hu'a afu he'a ka'a sala mana ha'nae. ⁴² Ha'nakeno Anumaya Koti'a a'kame'ya apamiteno apataleke'a apa'kaeya yakema sanafi'ma i'ka'ma ina yate amuse hu'a apaipa ami'a alakepa hute'a apa'ki ali'a asaka hu'nayane. Ani kava hu'naya yafe Anumaya Koti apaune vaya'moki kamale'naya avopi inake hu'a hu'nayane

"Lapa'kaeya Isaleli nofi vaya'mokitapa aole ve'kala'mokani anaiya anaya alea kafu (40 kafu) vaya o'mai ka'me koteka mai'netapa puluma'ka sipi sipi afu hetapa sala mana he'naya'maki nakaeyafe amuse hutapae ani kava hu'nafe? He'e ani afina fate ve'kae amuse hutapae ani kava hute'nae."

⁴³ Lamake ani fate kotitapimofe amuse nehae. Lamake ohu koti'a Molo'kife amuse hutapa akaeya aki alitapa asaka hisaya no'a kitetapa alitapa utapa lamake ohu koti'a Lefanife amuse hutapa Lefani sanafi'kana ya alo hutetapa amuse hutapa lapaipa amitetapa apa'ki alitapa asaka nehae. Ani kava hu'naya yafe "Lapa'kaeya kotekati ali'na lahapafai'na lapatalesuketapa Papiloni kona akasetapa umakaya'a

utapa maikae." hu'neane.

44 Anumaya Koti'a "Ma kava hu'ka kenaleti mono nona keo." huno Mosesena avelikenno kike'a lakinakomoki vaya o'mai ka'me koteka mai'nakeno mono nona ali'a u'neane. Anumaya Koti'a ani nofe inake he "Nakaeya e'na ani noopi lapa'kaeya'ae lo'ka'na maikoe." hu'neane.

45 Henaka Mosese'a faliteke'a lakinakomoki ani kenaleti kimale mono nona ali'a Yosu'a'ae u'a Isalelinofi o'mai vaya'ai mopale u'nae. U'nakeno Anumaya Koti'a ani Isalelinofi o'mai vaya'aina apa'kaeya'api mopaleti lapa'kinakomoki apaulakale alino apataleke'a apaune hetake'a ani kenaleti kimale mono nona ali'e'a ani mopale male'nakeno anile hane'nikeno Teviti'a fole ai'neane. **46-47** Anumaya Koti'a Tevitife amuse hune'atekeno Teviti'a Anumayamoteka ke nehuno inake he "Ye'kopu Anumaya Kotika kanale nona kikatesoe." hu'nea'maki akaeya ani nona o'ki'nea'maki mafa'ne'amo'ke Solomoni'a ani no ki'neane.

48 Ako kimale'nea'maki hanale ne'maiya Anumaya Koti'a vaya'moki apayateti kimale'naya noopi no'maiye. Ani yafe mako Anumaya Koti aune ve'kamo'a inake hu'neane

49-50 Anumaya Koti'a inake he "Ko'ku'nana nakaeya faitopale mai'ne'na kava hisoa kuma hane'nikeno ma mopa naiya hayo hu'na mai'na falu hisoa mopae. Hana akufa no kinatekae? Hana kumate mai'na falu hisoe? Nakaeya mani mi'ko ko'ku'napi ya'ae mopale ya'ae alo humale'noe." nehe huno hu'neane.

⁵¹ Lapa'kaeya ke o'afi vaya mai'netapa lapaipa lapa'kesamo'a "Anumaya Koti ke o'afikune." hutapa Fate Akufa Avamu a'kame'ya amite-tapa lapa'kinakomoki mai'naya akufa avamete mai'nae. ⁵² Lapa'kinakomoki mi'ko Anumaya Koti apaune vaya'aina ali'a haviya hupate'nae. "Kanale fatako ve'ka ekaiye." hu'a ke hu'a fole ai'naya vaya lapa'kinakomoki apamaki'a kipate'naya kava hutapa lapa'kaeya ani fatako ve'ka ako akesi hutapa kame vaya'amoki apayapi atetetapa hakeno fali'ne. ⁵³ Ko'ku'napi kayo kayo vaya'moki e'a Anumaya Koti'a ke male male'nea ke lahapapai'naya'maki lapa'kaeya ani kele a'kame no'malae huno Sitiveni'a inani ke hu'ne.

Sitivenina yafa kayoteti amaki'a kite'ne.

⁵⁴ Anile mai'naya vaya'moki Sitiveni'a hea ke afite'a apaipa kafa neha'a hapai ne'vaike'a apavaya mumu mema nehu'a apavena hani'a alaki nehae. ⁵⁵ Ani kava nehakeno Sitiveni aipafi Fate Akufa Avamu'mo'a havaitekeno ko'ku'napaka aulu heno asaka huno akeana Anumaya Koti'a ano hale lo'kiya ya'ae Yisasi'a Anumaya Koti aya lamaka hetino mai'nikeno ake'ne. ⁵⁶ Sitiveni'a aketeno inake nehe "Akekeo nakaeya akoana ko'ku'nana ako halekeno ko'ku'napakati e'nea ve'ka vaya'mo alite'nea mafa'ne Anumaya Koti aya lamaka'a hetino mai'niken'a ake'noe." huno hapa'nepaiye.

⁵⁷ Nehea'maki ali'a atalu hu'naya vaya'moki Sitivenina ala kefati ali'a aunepa anepa ne'ai'a "Akaeya hisea ke o'afikune." hu'a apayateti

apa'kesale ali'a ati'ka'ne'a lusi ke nehau'a u'a atafa hu'nae. ⁵⁸ Atafa hute'a ma'aileka he'a avayu hu'a atalete'a aepa he'a yafa kayoteti akufalena yaka yaka hu'a amaki'nae. Sitivenife "Hakaune." hu'naya vaya'moki "Alakepa kava nehune." hu'a apa'kufale yasi kena'api kava ve'kamo aiyale Solo aiyafi male'nae. ⁵⁹ Malete'a yafa kayoteti ne'amakikeno Sitiveni'a Anumayamoteka afine'keno inake nehe "Yisasika Anumaya'nimoka naku mafa'ne kayapi ne'maloe." hu'ne. ⁶⁰ Ani ke huteno ale'ya alo a'neno Anumayamoteka ala kekefafati mako'ae inake nehe "Anumaya'nimoka ma hao'otake kava hune'nataya ya'apimo anona'a ali'ka haviya hu o'apato." huteno fali'ne.

8

Solo'a lusiya huno Yisasina apa'ku ami'naya vaya alino haviya hupate'ne.

¹⁻² Sitivenina hakeno fali'nea yafe Solo'a "Kanalene." huno amuse hu'nea'maki mako Anumaya Koti ke ne'afea vaya'moki Sitivenife lusi avi nele'a ali'u'a kite'nae. Kite'nake'a Yelusalemu ne'maiya vaya'moki ani kanaleti aepa fai'a Yisasi ke afi'a apa'ku'a ami'a alakepa hu'naya vaya ali'a haviya hupatake'a ani vaya'yaka apaune he'a Yutia koteka'ae Samelia koteka'ae u'e'a hutake'a Yisasi ke ne'afikeno hupate'nea anaka apa'kai'apike Yelusalemu mai'nae. ³ Ina kava hu'naya'maki Solo'a Yisasi ke afite'a apa'ku'a ami'a alakepa hu'naya vaya'aina alino haviya hune'apateno apa'kaeya no'apifi'ae

hai'neno mi'ko ve a'ne'aina apavaleno uno nofi
nopi apate'ne.

*Filipi'a mako Samelia kumate uno Yisasi
kanale ke huno fole ai'ne.*

⁴ Nofi hupate'naya'maki apaune he'a u'naya vaya'moki alu kumate kumate u'e'a nehu'a Yisasi kanale ke hapa'nepaiye. ⁵ Filipi'a mako Samelia kumate lavino inake huno hapa'nepaiye "Yisasi'a Anumaya Koti mafa'ne lakufa alino katiseafe hute'nea ve'ka mai'ne." huno hapa'nepaiye. ⁶⁻⁷ Hapapaike'a mi'ko vaya'moki akaeya ke ne'afikeno akaeya o'ake'naya avame hu lo'kiya ya nehikeno Sata afe'yaka vaya'ai apaipafi mai'nayateti kalafa ne'ka'a apaipafati hati nelavikeno apaiya apaya fali'nea vaya'ae apaiya haviya hu'nea vaya'ae alino kanale hupateke'a akete'a mako'ke apa'ku apa'kesa ne'afi'a akaeya ke afi'a apaipafi male'nae. ⁸ Apaipafi male'ne'a ani kumate vaya'moki lusi amuse hu'nae.

*Saimoni'a o'ake'naya avame hu lo'kiya ya alo
nehea.*

⁹ Amuse haya'maki ani kumate mako ve'ka mai'ne. Ani ve'kamo aki'a Saimoni'ae. Ani ve'kamo'a ke'o'ke ka'o'ke lusa ne'kino analisa yate ve'kakeno "Nakaeya lusi ala ve'ka mai'noe." huno o'ake'naya lo'kiya ya hu'nike'a mi'ko Samelia vaya'moki akete'a lusi apamo'yo ai'nae. ¹⁰ Apamo'yo aite'a mi'ko vaya apa'ki hane'nea vaya'ae apa'ki o'male'nea vaya'ae akaeya ke afite'a inake hu'a nehae "Ma ve'kamo'a Anumaya Koti lo'kiyamo aki'a ala lo'kiyae hu'a nehaya lo'kiya mani ve'kamo'a ali'ne." hu'a hu'nae.

11 Lusiya huno yatala afina o'ake'naya lo'kiya yana hu'nike'a akete'a apamo'yo ai'naya yafe akaeya ke afi'nae. **12** Afi'naya'maki Filipi'a va'yi huno Anumaya Koti kava yakaisea yafe kanale ke'ae Yisasi'a Anumaya Koti mafa'ne lakufa alino katiseafe hute'nea ve'ka mai'ne huno hu'nea kanale ke'ae afite'a Yisasina apa'ku'a ami'a alakepa hakeno ve a'ne'aina li falepate'ne. **13** Saimoni'aeti Yisasi ke afino aipafi maletekeno lina faletetekeno Filipi'ae lo'kano mai'nikeno Filipi'a o'ake'naya avame hu lo'kiya yana hikeno aketeno amo'yo ai'ne.

14 Yisasi ke ne'afikeno hupate'nea anaka Yelusalemu mai'naya anaka'moki "Samelia mai'naya vaya'moki Anumaya Koti ke afi'a apaipafi male'nae." haya ke afite'a Pita'ae Yoni'ae hunatake'ana ani koteka lavi'na'ae. **15** Lavi'a ya'mokani "Anumaya Koti'a Fate Akufa Avamu'a ani vaya'aina apamise." hu'ana Anumayamoteka afine'ka'ae. **16-17** Apa'kaeya Yisasi akileti ako li falepate'naya'maki Fate Akufa Avamu'mo'a apa'kaeyate elino o'me'nea yafe Pita'ae Yoni'ae anayana apa'kufale ne'mala'akeno Anumaya Koti'a Fate Akufa Avamu'a apami'ne.

18-19 Apami'nikeno Saimoni'a Yisasi ke ne'afikeno hute'nea ve'kalana ana'ke'nike'ana anayana vaya apa'kufale ne'mala'akeno Anumaya Koti'a Fate Akufa Avamu'a ne'apamikeno aketeno inake nehe "Moni lanamitesuketana ali'na'a lo'kiya yana nakaeya'ae namisa'ake'na ani kava hu'na naya malene'apatesukeno Anumaya Koti'a Fate Akufa

Avamu'a apamise." huno anafine'ke.

²⁰ Anafine'kekeno Pita'a akaeyafe inake nehe "Kakaeya Anumaya Koti'a afa'a ne'apamea yana monileti miya hekauve hu'ka nehape? Kakaeya ani kakesa afina yafe miya'ka'ae kakai'ka'ae Anumaya Koti'a alino haviya hukatekaiye. ²¹ Anumaya Koti aulakalena kaipamo'a kanale ohu'nea yafe mani ali'yana kakaeya ali'ya alaki o'male'neanake'ka alaki o'alikane. ²² Meni ani hao'otake kava hu'nana yafe kaipa ai'ka yahae nehu'ka Anumayamoteka afikesanakeno ani havi kaipa kakesa afi'nana yafe kahaove katove nehuno aipa falu yapati alino atalekatekaiye. ²³ Nakaeya kaipafi akoana Anumaya Koti afa'a apami'nea yafe kaipamo'a akeno ha'ye huno haviya hu'nea yafe ani hao'otake ya'kamo'a ako kavalenonofi hukate'ne." nehe.

²⁴ Nehikeno Saimoni'a inake nehe "Ani hana ya'mo'a nakaeya nakufale va'yi ohisea yafe lana'kaeya nakaeyafe Anumayamoteka ke hutana afike'ao." hu'ne.

²⁵ Pita'ae Yoni'ae Anumayamo ke hapa'nepai'ana inake hu'ana ha'ae "La'akaeya Yisasi aketeta'a akaeyafe afita'a la'aipafi maleno'ae." hute'ana ete'ana Yelusalemu ukefe kate ne'u'ana Samelia aupalika hane'ne hane'ne hea kumate u'ana Yisasi kanale ke hapapai'na'ae.

Filipi'a mako Itiopia koteka ve'kae Yisasi kanale ke hapai'ne.

²⁶ Hapa'nepai'akeno mako ko'ku'napi kayo kayo ve'kamo'a Filipife inake huno ha'nepaiye "Heti'ka Yelusalemuti mako Kasa kumate u'nea kate uvo." nehe. Ani ka vaya o'mai ka'me

aupalika u'nea kane. ²⁷⁻²⁸ Ani ke hikeno Filipi'a hetino ne'uno akeana ani kate mako anupa ve'ka Itiopia koteka kava ve'ka mi'ko ala yahauve a'mo moni afeno yate kava ne'yakaiya ve'ka ake'ne. Ani Itiopia ala yahauve a'mo aki'a Kanatesi'ae. Akaeya moni afeno ya kava ne'yakaiya ve'kamo'a Anumaya Koti aki'a alino asaka hukefe Yelusalemu uteno ani afina eteno no'aleka ukefe nehuno hosi afumo'a ano avayu nehea kalefi faimai'neno Anumaya Koti aune ve'ka Aisaiya'a kamale'nea autamafi hapalime ne've. ²⁹ Ne'vikeno Fate Akufa Avamu'amo'a Filipife inake nehe "Kakaeya ani kalemo haute u'ka lo'ka'ka uvo." nehe. ³⁰ Nehikeno Filipi'a naku naku vea ya'mo'a ani kalemo haute ne'uno afeana ani ve'kamo'a Aisaiya'a kamale'nea autamafi hapalime vea ke afiteno inake hu'ne "Kakaeya inani nehapalina kemo aepa'a afi'ka alakepa nehape?" nehe. ³¹ Nehikeno ani ve'kamo'a inake he "Mako ve'kamo'a nave oliseana hana'ya hu'na afikoe?" huteno Filipife "Nakaeya mai'noate hai e'ka maiyo." hu'ne.

³² Ani nehapalea Anumaya Koti ke kamale'naya ke inake huno hu'neane

"Sipi pipi hakefe avale'a ne'vaya avamete kava hu'a avalakeno u'ne. Sipi pipi ana'aumo ayo'ka'a laka nehea ve'kamo amete avovo ohuno hetino ne'maiya avamete kava huno ke ohuno mai'ne. ³³ Ani ve'kae 'Afa ve'ka mai'nane.' hute'a avuya hisea kava hutete'a alakepa kava hu'a kake hu o'ate'a hakeno fali'nea'maki mafa'neyaka'a o'mai'nayanake'a vaya'moki avake'a

ohukaya'maki alaki ako faliteno mako'ae
mopale o'mai'ne." huno kamale'nikeno
hapali'ne.

³⁴ Hapaliteno ani kava ve'kamo'a Filipife inake
huno afine'ke "Ani aune ve'kamo'a nalafe mani
ke hu'ne akaeya'ae hu'nifi mako fate ve'kae ani
ke hu'ne?" huno afine'ke.

³⁵ Afine'kekeno Filipi'a aepa heno ani ke aepa'a
hapaiteno Yisasi kanale ke hapai'ne. ³⁶ Hapaime
kateka ne'u'ana mako lite u'ana va'yi nehu'ana
ani kava ve'kamo'a inake nehe "Ako lina ma
hane'niki kanale li falenatesape?" nehe.

³⁷ Nehikeno Filipi'a inake nehe "Ani ke afi'ka
kaipafi malete'ka lo'kiya vaisanana kanale li
falekatekauve." huno hikeno ani ve'kamo'a
inake he "Nakaeya Yisasi Kalaisi'a Anumaya Koti
mafa'ne mai'neno lakufa alino katiseafe hute'nea
ve'ka mai'ne hu'na afi'na naipafi malete'na
naku'a ami'na alakepa hu'noe." hu'ne.

³⁸ Ani ke huteno hosi afumo'a ano avayu
hulino ne'vea kalemo talaiva ve'ka "Male
atafa hu'ka la'ato." hike'ana Filipi'ae ani kava
ve'ka'ae lipi lavite'ana Filipi'a li falete'ne. ³⁹ Li
faleteteke'ana lipati atale'ana hai'a ne'a'akeno
Fate Akufa Avamu'mo'a Filipina makale'a
avaleno u'nikeno kava ve'kamo'a Filipina
mako'ae o'ake'nea'maki lusi amuse hume hume
kateka u'ne. ⁴⁰ U'nikeno Filipi'a Asotasi kumate
va'yi huno Yisasi kanale ke mi'ko kumate kumate
vaya'yaka hapapaime hapapaime Sisalia kumate
uno va'yi hu'ne.

9

Solo'a aipa aino yahae huno Yisasina aku'a ami'ne.

¹⁻² Ani kanafi Solo'a Anumayamo ke ne'afea vaya'aina aipa kafa hepateno lo'kiya ke huno "Hapaesuke'a falisae." huno ala mono noipi ala kava ve'kale uno inake huno afine'ke "Amuse'ka nehuki nakaeya Tamasi'kasi kumate u'na Yisasi ke afi'a a'kame malete'a ani kate ne'vaya vefi a'nefi apa'kesu'naena apatafa hu'na nofi hupatete'na Yelusalemu apavale'na ekauve. Ani kumate mono note kava vaya'moki naya hisaya yafe avo ka'ka nameo." hikeno ami'ne. ³ Amikeno Solo'a kate ne'uno Tamasi'kasi va'yi hukefe uno lava'netekeno makale'a ko'ku'napakati hale ya'mo'a ano kahai hulino ne'eno ano hale'ne. ⁴ Ano halekeno Solo'a mopafi ako'ya nefaikeno mako ala kemo'a inake nehe "Solo Solo na'ya hike'ka nakaeya ali'ka haviya hune'natane?" hu'ne. ⁵⁻⁶ Nehikeno Solo'a inake he "Ala ve'kamoka kakaeya nalakae?" huno afine'kekeno ke anona'ale inake he "Nakaeya Yisasi'na ali'ka haviya hune'natana ve'kaki kakaeya heti'ka ala kumate ukono'ao mako ve'kamo'a 'Ina kava hisana ali'ya'ka hane'ne.' huno kahapaike." huno hapai'ne.

⁷ Ha'nepaike'a Solo'ae lo'ka'a u'naya vaya'moki'ae anile heti'a mai'ne'a ake ai'nea ke afi'naya'maki vaya'a o'ake'naya yafe apamo'yo ne'aike'a mako ke ohu'nae. ⁸ Ke ohu'nakeno Solo'a mopafati hetiteno aulaka akeno hali hu'nea'maki aulakamo'a alaki hani ki'nike'a ayatata huli'a Tamasi'kasi kumate avale'a

u'nae. ⁹ U'nakeno Solo'a aole'ae mako'ae afina mai'nea'maki aulakamo'a alaki ha oleno hani'ake hu'nikeno ne'ya'ae li'ae mosino mai'ne.

¹⁰ Ani Tamasi'kasi kumate mako Yisasi ke ne'afea ve'ka Ananaiyasi'a mai'nikeno Anumayamo'a himonafi akaeyafe inake hu'ne "Ananaiyasika mai'nape?" huno hikeno Ananaiyasi'a "Vae Anumaya'nimoka mai'noe." hu'ne. ¹¹ "Mai'noe." hikeno Anumayamo'a akaeyafe inake huno hapai'ne "Heti'ka api ai'nea kane hu'a nehaya kate ute'ka Yutasi nopi hai'ka akesanana Tasasi kumateti ve'ka Solo'a anile mai'neno Anumayamoteka afine'kesike'ka akekane. ¹² Solo'a himonafi akeana mako ve'ka Ananaiyasi'a eno aulaka alino kanale hutesea yafe akenopale aya male'nikeno ake'ne. Ani himonafi ake'nea ve'ka kakaeya kaki'ka Ananaiyasikae huno himonafi kake'ne." hu'ne.

¹³ Hu'nea'maki Ananaiyasi'a inake hu'ne "Anumaya'nimoka ani ve'kae mi'ko vaya'moki haya ke afi'noana inake hu'a hu'nae 'Anumayamo anaka Yelusalemu mai'ne'a Yisasi ke ne'afea vaya lusiya huno alino haviya hupate'ne.' hu'a hake'na afi'noa ve'kae nehane. ¹⁴ Ina ala mono nopi ala kava vaya'moki avo ka'a amikeno male eno kakaeya kakile kafine'kona vaya nofi hulatekefe e'ne." nehe.

¹⁵ Nehea'maki Anumayamo'a akaeyafe inake nehe "Akaeyate afa'a uvo mani ve'ka ako hapalite'na hutesukeno nakaeya ke alino uno Isaleli nofi o'mai vaya'ae kava vaya'ae Isaleli vaya'ae nakaeya ke hapapaike. ¹⁶ Nakaeyafe hapa'nepaisike'a lusiya hu'a ali'a haviya hutete'a

akafu ya amisakeno ala kana ya akaeyate va'yi hisea ya avelisukeno akekaiye." hu'ne.

¹⁷ Inake huno hapaikeno Ananaiyasi'a uno ani nopi haino Solo akenopale aya ne'maleno inake nehe "Nakana'nimoka Soloka Yisasi'a Anumayati'amo'a kateka ne'anakeno kavate'nisea ve'kamo'a hunateke'na ne'oanakeno kaulakamo'a kanale hukatesike'ka ne'akesanakeno Fate Akufa Avamu'mo'a kaipafi havaitesea yafe hunateke'na e'noe." nehe.

¹⁸⁻¹⁹ Nehikeno makale'a aulakale ili'kana ya asaka hulavikeno aulakamo'a eteno kanale nehike'a Yisasi akileti li faletetakeno ne'ya nekeno akufamo'a lo'kiya alitekeno uno ani Tamasi'kasi mai'ne'a Yisasi ke ne'afea vaya'ae uno aise kana mai'ne.

Solo'a Tamasi'kasi kumate Yisasi kanale ke huno fole ai'ne.

²⁰ Tamasi'kasi kumate mai'neno makale mi'ko mono nopi uneno nehuno inake huno hapa'nepaiye "Yisasi'a akai'ake Anumaya Koti mafa'ne mai'ne." hu'ne. ²¹ Ani ke afi'naya vaya'moki lusi apamo'yo ne'ai'a inake hu'a nehae "Mikani ve'ka Yelusalemu mai'neno Yisasi aki a'a afine'kaya vaya ako hapateno meni ma kumate elineno ani kava nehaya vaya'aina nofi hupatetenno ala mono nopi kava vaya'aite kake hupatesea yafe apavalekefe e'nea ve'kafe?" hu'a nehae.

²² Haya'maki Solo'a Yisasi ke hapapaisea lo'kiyamo'a mako'ae ala nehikeno inake he "Yisasi'a Anumaya Koti'a lakaeya lakufa alino katiseafe hute'nea ve'ka mai'ne." huno lusiya

huno apave nelike'a ani Tamasi'kasi ne'maiya
Yuta vaya'moki afite'a lusi apa'kesa lapa ne'aiye.

*Yuta vaya'moki Solona "Haesunakeno falise."
hu'a nehaya'maki Solo'a aune heno ne've.*

²³⁻²⁴ Yisasi ke yatala afina hume hume vea yafe Yuta vaya'ai apaipamo'a haviya hike'a in-ake hae "Hana'ya huta Solona haesunakeno falise?" hute'a ke hu'a haya'nae. Solona hakefe nate'ae hani'ainaka'ae ani kuma'mo kipa'yakale yakai'a mai'nakeno Solo'a ani ke ako afi'ne. ²⁵ "Yakai'a mai'nae." haya ke afiteno mai'nike'a mako akaeya hu'nea ke ne'afea vaya'moki mako hani'ainaka Solona avale'a yafateti humale lafifi haite'a kalakopi'na lapepi Solona ate'ne'a ani lafifati ma'ailaka atalakeno lavi'ne.

Solo'a Yelusalemu u'ne.

²⁶ Laviteno Yelusalemu uno "Yisasi ke ne'afea vaya'ae u'na maikoe." huno nehea'maki mi'ko'amoki akaeyafe koli nehu'a Solofe "Yisasi ke ne'afea ve'ka mai'nefi o'mai'ne?" hu'a apa'kesa afi'a o'ami'nae. ²⁷ O'ami'naya'maki Panapasi'a aya huno Yisasi ke ne'afikeno hupate'nea vaya'aite Solona avaleno kate ne'uno Solo'a Anumaya ne'akekeno ke hapai'nea ya'ae Tamasi'kasi kumate vaya'aife koli ohuno lo'kiya vaino Yisasi ke hapapai'nea ya'aefe Panapasi'a hapapai'ne. ²⁸ Hapapaiteke'a Solona avalakeno apa'kaeya'ae lo'kano Yelusalemu kumate mai'neno uneno nehuno koli ohuno lo'kiya vaino Yisasi ke hapapai'ne. ²⁹ Mako Kali'ki apa'ke ne'aiya Yuta vaya'ae kake nehike'a ke ne'vai'a "Ani ve'ka haesunakeno falise." hu'a nehae.

30 Nehake'a Yisasi ke ne'afea anaka'moki ani ke afite'a Solona Sisalia kumate avale'a lavite'a inaleti hutakeno kuma aepa'aleka Tasasi u'ne.

31 Yutia'ae Kalili'ae Samelia aupalika'ae mai'naya vayana Yisasi ke ne'afea vaya'moki apaipa falu yapati mai'ne'a ke vai'a la hu'a ha'kalu ya'api alaki o'maleke'a apa'ku apame ali'a lo'kiya vai'nae. Anumaya Koti hau'nea kate a'kame ne'malakeno Fate Akufa Avamu'mo'a apaipa alino lo'kiya ne'veino apaya hike'a kanale'ya hu'a mai'nake'a nesu vaya'moki Yisasi ke afi'a apaipafi male'nae.

Pita'a Iniasi kali alino kanale hute'ne.

32 Pita'a mi'ko kuma'ae kuma'ae apa'kaeya folakapi uneno nehuno Lita kumate lavino Yisasina apa'ku'a ami'naya vaya'ae mai'ne.

33 Mai'neno akeana mako ve'ka aiya aya fali'nea ve'ka aya mako kaya hano huteno aya mako kayati aole'ae mako'ae alea kafu (8 kafu) ka o'maleno hipale havano ne'maiya ve'ka aki'a Iniasina ake'ne. **34** Pita'a aketeno inake huno hapai'ne "Iniasika Yisasi Kalaisi'a ako alino kanale hukate'niki heti'ka hava'ka ne'maina hipa'ka ali'ka alakepa ho." huno hikeno makale'a heti'ne. **35** Hetino mai'nike'a mi'ko Lita kumate vaya'ae Seloni kumate vaya'moki'ae ani ve'ka akete'a apaipa ai'a yahae nehu'a Yisasina apa'ku'a ami'a alakepa hu'nae.

Tapita'a fali'nikeno Pita'a alino hetite'ne.

36 Yopa kumate mako Yisasi ke ne'afea a mai'ne. Ani a'mo aki'a Tapita'ae. Kali'ki vaya'moki kefatina To'kasi'ae hu'a aki a'nae. Ani a'mo'a lusiya huno vaya alino kayone nehea

anakeno mi'ko afina ne'ya'api'ae afeno'api'ae o'male'nea vaya apaya huno ne'apamea ane.

³⁷ Pita'a Lita kumate mai'nikeno ani ana kali alino fali'nike'a ani a'mo akufa sese hute'a hanafi ki'a a'kalo humale nopi male'nae. ³⁸ Malete'a Yisasi ke ne'afea vaya'moki "Pita'a Lita kumate mai'ne." haya ke afite'a Lita kumana Yopa kuma'mo hau'ale hane'nea yafe aole ve'kala hunatake'ana u'ana inake ha'ae "Amuse'ka nehu'aki makale'a la'akae kumate eno." hu'ana neha'ae. ³⁹ Neha'akeno Pita'a ana'kaeya'ae uno va'yi hike'a ani ki'a a'kalo humale nopi avale'a haike'a lusi kaite a'neyakamoki anile Pita haute heti'a mai'ne'a avi nelae. Avi nele'a ani To'kasi'a apa'kaeya'ae mai'neno hatino apami'nea kena'api Pitana ave nele. ⁴⁰ Ave nelikeno Pita'a mi'ko mai'naya ve a'ne'aife "Hatileveo." hike'a hatilavitakeno ale'ya lo'a'neno Anumayamoteka ke huno afine'ke. Afikeno ani ateka maino felelo aukosa hu'neno Pita'a inake nehe "Tapitaka heteo." huno hikeno ani a'mo'a fali'neapati aulaka akeno aya'keno Pitana ne'akeno hetino faitopale mai'ne. ⁴¹ Faitopale mai'nikeno Pita'a ayate aliteno alino hetiteteno Yisasina apa'ku ami'naya vaya'ae kaite a'ne'ae ke hike'a hai'akeno fali'neapati heti'nea Tapitana avaleno apami'ne. ⁴² Ani kemo'a mi'ko Yopa kumate uneno hike'a mi'ko vaya'moki afite'a Yisasife afi'a apaipafi male'nae. ⁴³ Male'nakeno Pita'a yatala afina Yopa kumate mai'neno mako puluma'kamo akufa laka huno hi'mana o'aisea yafe yakele ne'malea ve'ka'ae lo'kano mai'ne. Ani ve'kamo aki'a Saimoni'ae.

10

*Ko'ku'napi mako kayo kayo ve'kamo'a eno
Koniliiasina ke ha'nepaiye.*

¹ Mako ve'ka Koniliasi'a Lomu ati vaya'aite kava ve'kakeno Sisalia mai'neno Itali kotekati naya mako kaya vaya'ai apaiya apaya hano hea ati vaya (100 vaya) ati vaya'aite kava ve'ka'api mai'ne. ² Ani kava ve'ka'ae anaka'a'ae Anumaya Koti ke ne'afi'a "Akaeya nehaiya kava hukune." hu'a afeno'api o'male vaya miya ne'apamino mi'ko afina Anumayamoteka amuse huno ke huno afine'ke. ³⁻⁴ Mako une ani ve'kamo'a heti'neno himonakana ya ne'akekeno mako Anumaya Koti ko'ku'napi kayo kayo ve'kamo'a akaeyate va'yi huno inake he "Koniliasika mai'nape?" huno hikeno Koniliasi'a aulu neheno lusi amo'yo aikeno inake nehe "Ala Nenao na'ya hike'kae nehane?" huno hikeno ko'ku'napi kayo kayo ve'kamo'a akaeyafe inake nehe "Kakaeya Anumayamoteka afine'kana ya'ae afeno'api o'male vaya apaya hu'ka ne'apamina ya'ae Anumaya Koti aulakale va'yi hikeno kakaeyafe akesa afino amuse nehe. ⁵ Amuse neheanaki meni mako vaya hupateke'a Yopa kumate u'a Saimoni mako aki'a Pita'ae nehaya ve'ka avale'a esae. ⁶ Ani ve'ka mako puluma'kamo akufa laka huno hi'mana o'aisea yafe yakele ne'malea ve'ka'ae mai'ne. Ani ve'kamo aki'a Saimoni'ae. No'a hake li aki'naleka hane'nekaiye." nehe.

⁷⁻⁸ Ani ke huteno ataleno utekeno Koniliasi'a aole ali'ya ve'kala'ae mako Anumaya Koti ke ne'afea ati ve'ka'ae ke hike'a akeno ani ko'ku'napi

kayo kayo ve'ka va'yi huno hu'nea ke hapapait-enó hupateke'a Yopa kumate u'nae.

Pita'a himonakana ya ake'ne.

⁹ Kateka ne'vakeno hani hupateke'a havate'a heti'a ne'u'a Yopa kumate va'yi hukefe u'a lava netakeno yakemo'a haineno folaka nalakate haikeno Pita'a Anumayamoteka afikekefe no akotofule haino mai'neno Anumayamoteka ke huno afine'ke. ¹⁰ Afine'kekeno lusi aka neleke'a saufa ne'ya ali'a avatati nehakeno mako himonakana yana ake'ne. ¹¹ Akeana ko'ku'na'mo'a hakalo nehikeno mako ala lavo lavo kenakana yana aluka aluka atupale nofi amale'nakeno mopale elino ne'keno ake'ne. ¹² Akeana ani yapi mi'ko aki'ae aka'ae yaka kafa afu nakala nama vayupa kafa'ae anifi mai'nakeno eline'ne. ¹³ Elinekeno mako ake ne'aino inake huno hapai'ne "Pita heti'ka ma ne'ya he'ka no." nehe. ¹⁴ Nehikeno Pita'a inake huno hapai'ne "He'e Anumaya'nimoka 'Ma kafa yaka honi'ya'ake hu'ne.' hute'ka lakaeyafe 'Moseo.' hulate'nana yanake'na lamake hu'na no'noa yanake'na o'nekauve." nehe. ¹⁵ Nehikeno mako'ae ake ne'aino inake hu'ne "Anumaya Koti'a 'Honi'ya ohu'neanaki no.' huno hu'nea ne'yafena mako'ae 'Honi'ya'ake hu'neanake'na o'nekauve.' hu'ka oho." huno hu'ne. ¹⁶ Ani akufa kavana aole'ae mako'ae afina eno fole aiteno makale ani lavo lavo kena ko'ku'napi haino fanane hu'ne.

¹⁷ Fanane hutekeno Pita'a "Ani ake'noa himonamo aepa'a hana akufa ya'mo ake'noe?" huteno lusiya huno akesa afino lapa ai'ne. Inani akufa

akesa afike afike huno mai'nea yate Koniliasi'a hupate'nea vaya anile u'a va'yi hu'nae. Ani vaya'moki "Saimoni nona hana'ale hane'ne?" hu'a apafikeme apafikeme u'a ani nona akete'a e'a kipate heti'a mai'nae. ¹⁸ Heti'a mai'ne'a inake hu'a nehae "Saimoni'a mako aki'a Pita'ae nehaya ve'ka ma nopi mai'nifi o'mai'ne?" hu'a nehae. ¹⁹ Nehakeno Pita'a "Ani ake'noa himonamo aepa'a hana akufa ya'mo ake'noe?" huno akesa afike afike huno mai'nikeno Fate Akufa Avamu'mo'a Pitafe inake huno hapai'ne "Akeko aole'ae mako'ae vaya'moki kakaeyafe kahau ne'ae. ²⁰ Kakaeyafe kahau ne'aki heti'ka lavi'ka apa'ko. Nakaeya hupatoke'a ne'ayanaki aole kakesa o'afi'ka afa'a apa'kaeya'ae lo'ka'ka uvo." hu'ne.

²¹ Hikenno Pita'a lavino apa'kaeyafe inake nehe "Nakaeyafe kahau'ni ne'aya ve'ka mai'noe. Na'ya hiketapa nakaeyateka ne'ae?" huno apafine'ke. ²² Apafine'keke'a inake hu'a nehae "Mako ve'ka Koniliasi'a ati vaya'aite kava ve'kamo'a kanale ve'ka mai'neanakeno 'Anumaya Koti nehaiya kava hukoe.' huno hu'nea ve'kamo'a hulateketa ne'one. Ani ve'ka Isaleli nofi ve'ka o'mai'nea'maki Yuta vaya'moki akaeyafe 'Kanale ve'ka mai'ne.' hu'a nehaya ve'kakeno mako afina mako fate akufa ko'ku'napi kayo kayo ve'kamo'a akaeyate va'yi huno inake he 'Saimoni Pitafe ke hukeno no'kafi eno mako ke kahapaisike'ka afeo.' huno hikenno hulateketa ne'one." hu'a nehae. ²³ Nehakeno Pita'a apa'kaeyafe inake nehe "No'nifi haiteo." huno hike'a hai'a havate'a eka'a Pita'a hetino apa'kaeya'ae ne'vike'a mako Yopa kumateti Yisasina apa'ku'a ami'naya vaya'moki

lo'ka'a apa'kaeya'ae u'nae.

Pita'a Koniliasi nopi u'ne.

²⁴ Kateka ne'vakeno hani hapaike'a mako'ke no havate'a eka'a Sisalia kumate u'a va'yi nehakeno Koniliasi'a "Apa'kaeya ekae." huno apa'keva mai'neno akaeyanofi vaya'ae vaya'amoki'ae ke hike'a e'a ali'a atalu hu'nae. ²⁵ Ali'a atalu hu'nakeno Pita'a ani nopi haino nefalekeno Koniliasi'a haute eno aiyafi ape hu'neno amuse hute'ne. ²⁶ Amuse hune'atekeno Pita'a alino heti ne'ateno make nehe "Heteo nakaeya kakaeya'kana ve'ka mai'noki ina kava oho." nehe. ²⁷ Pita'a ani ke nehuno Koniliasi'ae kake hume nopi nehaino akeana lusi vaya ali'a atalu hu'nae.

²⁸⁻²⁹ Ali'a atalu hu'nakeno Pita'a apa'kaeyafe inake nehe "Lapa'kaeyatapi ako afi'nae Yuta vaya'moki e'a Isaleli nofi o'mai vaya'ae lo'ka'a mai yafe 'He'e.' hute'a ani vaya'ae kake hu ya'ae ako 'He'e.' hu'naya ke ako afi'naya'maki Anumaya Kotia ma kava huno nakaeya naveli'ne 'Mako ve'kaena honi'ya'ake ve'ka mai'nane.' hu'ka oho huno naveli'nea yafe nakaeya Isaleli nofi ve'kamo'naena kakaeya Isaleli nofi o'mai ve'kamoka ke hana'maki aole nakesa o'afi'na makale'a e'noana na'ya hike'ka nakaeyafe ke hu'nane?" huno afine'ke.

³⁰ Afikekeno Koniliasi'a inake huno hapai'ne "Mako ya nakaeyate fole ai'nea yana aole'ae aole'ae afina ako eno hu'ne. Ani kana'a une netike'na meni mai'nona akufa afina no'nifi hai'na mai'ne'na Anumayamoteka ke hu'na afine'kokeno mako ve'ka nauakaleka

eno hetike'na akoana kena'amo'a yave yave'ake hu'ne. ³¹ Ani ve'kamo'a nakaeyafe inake hu'ne 'Koniliasaki kakaeya Anumayamoteka afine'kana ya'ae afeno'api o'male vaya apaya hu'ka ne'apamina ya'ae Anumaya Koti aulakale va'yi hikeno kakaeyafe akesa afino amuse'ka hu'ne. ³² Amuse'ka neheanaki meni mako vaya hupateke'a Yopa kumate u'a Saimoni mako aki'a Pita'ae nehaya ve'ka avale'a eo. Ani ve'ka mako puluma'kamo akufa laka huno hi'mana o'aisea yafe yakele ne'malea ve'ka'ae mai'ne. Ani ve'kamo aki'a Saimoni'ae. No'a hake li'mo aki'nale hane'nekaiye.' huno nahapai'ne. ³³ Nahapaike'na nakaeya makale kakaeyafe ke huke'ka kanale'ya hu'ka e'nananaketa meni lakaeya mi'ko'a Anumayamo'a kakaeyafe hapa-paisana yafene huno kahapai'nisea ke afike-fena Anumaya Koti aulakale alita atalu huta mai'none." hu'ne.

Pita'a Koniliiasi nopi Yisasi ke huno fole ai'ne.

³⁴⁻³⁵ Pita'a hetino aepa heno inake he "Lamake meni ne'afioana Anumaya Koti'a vaya apa'ki'ae anaka'aenofi'ae ala akesa afino nolamea'maki mi'ko nofi vaya'aipati mako vaya'moki Anumaya Kotina apa'ku amite'a 'Akai'a nehaiya kava hukune.' hute'a kanale kava hu'naya vaya'aina Anumaya Koti'a 'Ne'nahaiya vaya mai'nae.' nehe. ³⁶ Anumaya Koti'a Isaleli nofi vaya lami'nea ke ako afi'nayane. Anumaya Koti'a Yisasi Kalaisina hutekeno kanale ke huno Anumaya Koti'ae makopi alino lateketa mako'ke laipa lakesale maisuna ke lahapai'ne. Ani Yisasi Kalaisi'a mi'ko vaya'mokita Anumayati

mai'ne. ³⁷ Lapa'kaeyatapi ako afi'nayane Yoni'a 'Hao'otake yatape lapaipa aitapa yahae hisake'na li falelapatekauve.' huno hea ke hapapaitekeno Yisasi'a Kalili aupalika aepa heno ke huno fole aikeno mi'ko Yutia koteke mani kemo'a faleno uneno hu'nea yafe ako afi'nae. ³⁸ Afi'nayana Anumaya Koti'a Fate Akufa Avamu'amo'ae lo'kiya'a'ae Yisasina Nasaleti ve'ka amitekeno Anumaya Koti'a Yisasi'ae lo'kano mai'nea yafe alu kumate kumate uneno huno kanale kava nehuno Sata'a apaipa alino haviya hupate'nea vaya'aina alino kanale hupate'ne.

³⁹ Alino kanale hupateketa lakaeya mi'ko Yuta vaya mai'nayateka'ae Yelusalemu'ae hu'nea kavana laulakafati aketeta lahapa'nepaune. Ani kava hike'a yofo yosale nili aite'a asaikeno fali'ne. ⁴⁰ Fali'nea'maki Anumaya Koti'a aole afina maiteno fali'neapati avaleno hetiteteno alino fole aino laveli'ne. ⁴¹ Laveli'nea'maki mi'ko vaya'yaka apavelike'a Yisasina o'ake'naya'maki lakaeya mi'ko vaya hapapaisuna yafe Anumaya Koti'a ako lakaeya hapalilate'nea vaya'amokita fali'neapati avaleno hetite'nea afina Yisasi'ae lo'kata li'ae ne'ya'ae ne'none. ⁴² Ne'nonakeno Yisasi'a inake he 'Uteta hutapa mi'ko vaya hapapaiyo.' huno lakesa ne'alino 'Inake hutapa hapapaiyo.' hu'ne 'Nakaeya Anumaya Koti'a fali'nisaya vaya'ae afa'a mai'nisaya vaya'ae kake hu'na fa'ko fa'ka hupatesoa yafe Yisasi'na hunate'nea yafe utapa hapapaiyo.' hu'ne. ⁴³ Yisasife mi'ko Anumaya Koti aune vaya'moki inake hu'a hu'nayane 'Mi'ko vaya'moki akaeyafe afi'a apaipafi malete'a apa'ku'a ami'a alakepa

hisakeno akai'a akileti hao'otake ya'apena laha-pauve lapatove nehuno aipa yuna yapati atalela-patekaiye.' hu'a hu'nayane." nehe.

Isaleli nofi o'mai vaya'moki Fate Akufa Avamu avale'nae.

⁴⁴ Pita'a ani ke saufa hapa'nepaiya'maki Fate Akufa Avamu'mo'a lavino mi'ko ani ke ne'afea vaya'ai apaipafi elineno mailino u'ne.

⁴⁵⁻⁴⁶ Apaipafi eno mailino u'nike'a apaipa apa'kesafati no'afea ke fate fate kefati nehū'a Anumaya Koti aki ali'a asaka nehae. Ani kava hu'naya yafe Pita'ae e'naya vayana Yisasina apa'ku'a ami'naya Isaleli nofi vaya'moki afite'a Anumaya Koti'a Isaleli nofi o'mai vaya'aina Fate Akufa Avamu'a apami'nea yafe lusi apamo'yo ne'aikeno Pita'a inake hu'ne. ⁴⁷ "Anumaya Koti'a lakaeya Fate Akufa Avamu'a lami'nea avamete kava huno mani vaya'aina ako apami'ne. Ani yafe kanale li falepatesune." hu'ne. ⁴⁸ Huteno apa'kaeyafe inake he "Yisasi Kalaisi akileti li falepateo." hike'a li falepatake'a akaeyafe inake hu'a nehae "Lakaeya'ae mako kana'a maiyo." hu'a hu'nae.

11

Yelusalemu mai'ne'a Yisasife afi'a apaipafi male'naya vaya'aite Pita'a uno akai'a ali'ya ne'alea yafe hapapai'ne.

¹ Yutia mai'ne'a Yisasi ke ne'afikeno hupate'nea vaya'ae mako Yisasina apa'ku'a ami'naya vaya'ae afeana "Isaleli nofi o'mai vaya'moki Anumaya Koti ke afi'a apaipafi male'nae." hu'a haya ke

afi'nae. ²⁻³ Afite'a mai'nakeno Pita'a Yelusalemu haino mai'nike'a apa'koyamo ano'a laka hu yafe "Alaki kanale yane." hu'a hu'naya Yuta vaya'moki Pitafe "Havi kava hane. Na'ya hike'ka apa'koyamo ano'a laka nohaya vaya'ai nopi u'ka ne'ya apa'kaeya'ae ne'nane?" hu'a ke ama'ki'nae.

⁴⁻⁵ Ke ama'ki'naya'maki Pita'a aepa heno mi'ko fole aikeno ake'nea yafe inake huno fole ai'ne nakaeya Yopa kumate mai'ne'na Anumaya Kotiteka afine'kokeno mako himonakana ya ake'noana ko'ku'napakati mako ala lavo lavo kenakana yana aluka aluka atupale nofi amalletakeno nakaeyate elino eke'na ake'noe. ⁶ Ake'noana ani yapi mi'ko aki'ae aka'ae yaka kafa afu nakala nama vayupa kafa'ae anifi mai'nake'na ake'noe. ⁷ Ne'ake'na afukeno mako ake ne'aino inake huno hike'na afoe "Pita heti'ka ma ne'ya he'ka no." hike'na afi'noe. ⁸ Afite'na inake hu'na hapauve "He'e Anumaya'nimoka 'Ma kafa yaka honi'ya'ake hu'ne.' hu'ka hute'ka lakaeyafe 'Moseo.' hu'ka hulate'nana yanake'na lamake hu'na no'noa ya hane'ne." hu'nae nehoe. ⁹ Nehukeno mako'ae ko'ku'napakati ake ne'aino inake hu'ne "Anumaya Koti'a 'Honi'ya ofai'neanaki no.' huno hu'nea ne'yafe mako'ae 'Honi'ya'ake hu'neanake'na o'nekauve hu'ka oho.' hu'ne." ¹⁰ Ani akufa kava aole'ae mako'ae afina eno fole aiteno makale'a ani lavo lavo kena ko'ku'napi haino fanane hu'ne. ¹¹ Fanane huteke'na mai'noke'a makale'a ani mai'noa note aole'ae mako'ae vaya'moki Sisiliati nakaeyate hupate'nea vaya anile u'a va'yi hu'nae. ¹² Va'yi hu'a mai'nakeno Fate Akufa

Avamu'mo'a nakaeyafe inake huno nahapai'ne "Aole kakesa o'afi'ka afa'a apa'kaeya'ae lo'ka'ka uvo." huno hike'na ne'uke'a manile ne'maiya vayana naya mako kaya hano huteno naya mako kayati mako'ke alea vaya'yaka Yisasina apa'ku ami'naya vaya'moki nakaeya'ae u'nae. Uteta ani ve'kamo nopi uta va'yi huta hai'none.

13-14 Haunakeno akaeya inake huno lahapaiye "Ko'ku'napi kayo kayo ve'ka no'nifi eno heti'nike'na ne'akekeno inake huno nahapai'ne 'Saimoni Pitafe ke hukefena vaya hupateke'a Yopa veo. Ute'a avale'a esakeno Yisasi'a lapa'ku lapame alino katisea ke lahapapaisiketapa kakaeya'ae mi'ko anaka'ka'ae lapa'ku lapame alino katike.' huno hike'na afi'noe." huno lahapai'ne.

15 Lahapaitike'na aepa he'na ke nehukeno Fate Akufa Avamu'mo'a hokote afina lakaeya laipafi eno fale'nea kava huno elineno apa'kaeya apaipafi fale'ne.

16 Fale'nike'na Anumayatimo hu'nea ke nakesa afi'na hao nehu'na afoana inake hu'ne "Yoni'a litafateti li falelapate'nea'maki Afo'nimo'a Fate Akufa Avamu'aleti falelapatekaiye." hu'ne.

17 Lakaeya Yisasi Kalaisife afita laipafi maleta laku'a amita alakepa hu'nona afina Anumaya Kot'i'a Fate Akufa Avamu'a lami'nea kava huno apa'kaeya'ae Fate Akufa Avamu'a ako apami'nea'maki nakaeya nala'nake'na Anumaya Koti ka male'na a'kanilesoe?

Lo'kiya'ni o'male'neanake'na male'na o'a'kanikoe huno Pita'a hu'ne.

18 Hike'a afite'a ke ohu'a mai'ne'a Anumaya Koti aki ali'a asaka nehu'a inake hu'nae "Lamake Anumaya Kot'i'a Isalelinofi o'mai vaya'ae 'Lapaipa aitapa

yahae hisake'na akola maike maike hisaya lapavamu lapamino.' hu'ne." hu'a nehae.

Atio'ku kumate vaya'moki Yisasi ke afikefe ali'a atalu hu'a ali'ya ali'nae.

¹⁹ Sitivenina hakeno faliteke'a vaya'moki Yisasi ke afi'a apa'ku'a ami'a alakepa hu'naya vaya'aina ali'a haviya hupataya yafe apaune he'a alu kote kote u'nae. Mako vaya Finisia vake'a mako vayama'a Saipalasi vake'a mako vayama'a Atio'ku kumate u'n'e'a Anumaya Koti ke Yuta nofi vaya'aina hapapai'naya'maki Isaleli nofi o'mai vaya'aina hapa'opai'nae. ²⁰ Hapa'opai'naya'maki apa'kaeya folakapi mako vaya Saipalasiti'ae Sailiniti'ae u'a Atio'ku mai'ne'a Kali'ki kefati nehaya nofi vaya'aina Yisasi'a Anumayatimofe kanale ke hu'a hapapai'nae. ²¹ Hapa'nepaikeno Anumayamo'a lo'kiya'aleti apaya hike'a lusi vaya'moki apaipa ai'a yahae hu'a Anumayamo ke afi'a apaipafi male'a apa'ku'a ami'a alakepa hu'nae.

²² Ami'a alakepa hu'nake'a Yelusalemu mai'ne'a Yisasina apa'ku'a ami'a alakepa hu'naya vaya'moki ani ke afite'a Panapasina hutakeno Atio'ku kumate u'n'e. ²³ Anile uno akeana Anumaya Koti'a alino vaya kayone hupate'nea ya aketeno amuse huteno inake huno hapapai'ne "Lapaipa lapa'kesamo'a lo'kiya vainaketapa efi efi hutapa Anumayatimo'ae lo'katapa uteta heo." huno hapapaike hapapaike huno mai'ne. ²⁴ Ani hapapaiya ve'ka Panapasi'a kanale ve'kakeno Fate Akufa Avamu'amo'a aipafi havaite'nikeno Yisasi ke aipafi maleno lo'kiya vaino male'nea ve'kakeno Yisasife

hana'nepaike'a nesu vaya'moki apa'ku'a Yisasina ami'a alakepa hu'nae.

²⁵ Ami'a alakepa hu'nakeno Panapasi'a Solofe kahau ano Tasasi u'ne. ²⁶ Uno kahau ano akeno fole aiteno Atio'ku avaleno vike'ana mako'ke kafufi ana'kaeya Yisasina apa'ku'a ami'naya vaya'ae lo'ka'ana mai'n'e'ana nesu vaya'aina Yisasi ke hapa'nepai'ake'a Atio'ku mai'naya vaya'moki hokote'a Yisasi ke ne'afea vaya'aife Kalaisi a'kame male'naya vaya'mokitapaena Kalisiteni vayane hu'a apa'ki'a male'nae.

Panapasi'ae Solo'ae hunatake'ana Yelusalemu u'na'ae.

²⁷ Ani kanafi mako Anumaya Koti apaune vaya Yelusalemu atale'a Atio'ku eli'e'nae. ²⁸ Eli'e'a mai'naya folakapati mako ve'kamo aki'a Akapasi'a heti'nikeno Fate Akufa Avamu'mo'a hapaikeno auneme laka huno inake hu'ne "Ne'ya o'malesikeno lusi kafu hu kana mi'ko aupalika mopale va'yi huke." huno hu'nikeno Kaltiasi'a ala kava ya alino mai'nea kanafi ani ne'ya o'malekeno kafu hu ya fole ai'ne. ²⁹ Ani auneme laka hea ke afite'a Yisasina apa'ku'a ami'a alakepa hu'naya vaya'moki inake hae "Yutia mai'naya vayatimokiteka apaya hisuna yafe mi'ko moni hane'nisea'amokita alita anupa huteta apamisune." hu'a hu'nae. ³⁰ Hute'a ali'a anupa hute'a Panapasi'ae Solo'ae hunatake'ana ani moni ali'ana Yisasina apa'ku'a ami'naya vaya'aite kava ne'yakaiya vaya'aina apami'na'ae.

12

*Heloti'a Yemisina haekeno falitekeno Pitana
avaleno nofi hute'ne.*

¹ Ani kanafi Heloti'a ala kamani kava ya alino mai'neno mako Yisasina apa'ku'a ami'a alakepa hu'naya vaya'aina alino haviya hupate'ne. ² Alino haviya hune'apateno Yemisina Yoni nepu'amona ala hakinaleti liko'a kitakikeno fali'ne. ³ Liko'a kitakikeno falitekeno akeana ani kava hu'nea kavafe Isaleli vaya'moki apaipamo'a afi'a kanale hu'naya yafe Pita'ae hakefe atafa hu'ne. Ani kanafi Isaleli vaya'moki hale o'ki kai hame'ya ne'naya kanafi ani kava hu'ne. ⁴ Heloti'a Pitana atafa huteno nofi nopi nofi hutetenno nayatala'a hano huteno mako kaya naiya'ae hano huteno mako naiyalekati mako'ke alea ati vaya'aife (16 vaya'aife) inake hu'ne "Aole'ae aole'ae lo'katapa maite maite hutapa lo'kiya vaitapa kava yakaiyo." huno hupateke'a mai'nakeno Heloti'a ina akesa afi'ne "Anumaya Koti'a apa'kinakomoki apa'kufa alino kati'nea yafe apa'kesa afisaya emu kitesake'na mi'ko vaya'ai apaulakale avale'na kake hutete'na hae-sukeno faliseane." hu'ne. ⁵ Hikeno Pita'a nofi nopi mai'nike'a ati vaya'moki lusiya hu'a yakai'a mai'naya'maki Yisasina apa'ku'a ami'a alakepa hu'naya vaya'moki Anumaya Koti'a aya hisea yafe lusiya hu'a Anumayamoteka ke hu'a afine'kae.

*Ko'ku'napi kayo kayo ve'kamo'a eno nofi
nopati Pitana avaleno u'ne.*

⁶ Anumayamoteka ke hu'a afine'kakeno Heloti'a "Eka'a Pitana avale'na kake hutekauve." nehikeno ani hani'ainaka Pitana aole ati ve'kala'mokani folakapi aole seni nofiteti aluka aluka ayatalapi ate'a aole ati ve'kala'mokani anayapi'ae amalletakeno havano mai'nike'a mako ati vaya'moki heti'a ani nofi no'mo kipatena yakai'a mai'nae. ⁷ Yakai'a mai'nakeno mako Anumayamo ko'ku'napi kayo kayo ve'kamo'a Pita haute va'yi hikeno ani nofi no'mo aku'ainaka hale ya'amo'a lusiya huno ano kahai hulino ne'eno ani ko'ku'napi kayo kayo ve'kamo'a Pita haopale kayo ne'amakino alino auna neheno inake huno hapai'ne "Makale'a heteo." huno hikeno he netikeno ayapi ate'naya seni nofitala hatu'malavi'ne. ⁸ Hatu'malavikeno ani ko'ku'napi kayo kayo ve'kamo'a inake huno hapai'ne "Kena'ka'ae kaiya ano'ae ali'ka vaiyo." huno hikeno Pita'a ani kava hutekeno inake huno hapai'ne "Kakufale yasi kena'ka ali'ka havaite'ka na'kame eno." nehe. ⁹ Hikeno ani nofi nopati hatilavino a'kame u'nea'maki ne'uno aole akesa afiteno anekineno inake nehe "Ko'ku'napi kayo kayo ve'kamo hea kavana himona ne'akofi folete ne'akoe?" hu'ne. ¹⁰ Ana'kaeya u'ana hokoteno yakai'nea ati ve'ka akase'ana u'ana mako ati ve'ka akase'ana u'ana ala kumate ne'vaya kipate va'yi neha'keno lo'kiya aenileti kimale'naya kita ki'a alaki humale'naya kitamo'a akai'a ne'ya'kike'ana mako no akase'ana aise kate va'ateti ko'ku'napi kayo kayo ve'ka anileti ataleno fanane he'ne.

¹¹ Fanane hu'nikeno Pita aipa akesamo'a hakalo hikeno akesa ne'afino inake nehe "Meni

nakaeya afi'na alakepa hu'na haloe. Anumayamo'a akai'a ko'ku'napi kayo kayo ve'ka'a hutekeno eno Heloti ayapati navaleno eno ne'nataleno Isaleli vaya'moki nakaeyatena mako akufa kava hunatekefe apa'kesa ne'afea yapati'ae nakufa alino kati'ne." hu'ne. ¹² Inani akufa akesa afiteno Malia nopi u'ne. Ani Malia'a Yoni ita'amo'ae. Ani Yoni mako aki'a Ma'ki'ae. Ani nopi mi'ko vaya ali'a atalu hu'a mai'ne'a Anumayamoteka ke hu'a afine'kae. ¹³ Afine'kakeno Pita'a kumatekati ani no'mo kitale ne'amakikeno mako ali'ya a'mafa'nemo aki'a Lota'a eno ya'kikefe ne'e. ¹⁴ Ne'eno afeana Pita akekana ake afiteno aipamo'a afino amuse hikeno ani kita ya'ki o'ateno naku naku haiya ya'mo'a ani nopi mai'naya vaya'aife inake huno hapapaiye "Pita'a ako eno kipate hetino mai'ne." nehe. ¹⁵ Nehike'a "Kakaeya aneki ne'malane." hu'a hakeno ani ali'ya a'mafa'nemo'a lo'kiya kefati inake he "He'e lamake nehoe." huno hike'a "Akaeya o'me'nifa akaeyate kava ne'yakaiya ko'ku'napi kayo kayo ve'ka eno mai'nisea yafe nehukane." hu'a nehae.

¹⁶ Nehakeno Pita'a kitale ha'kalu ha'kalu huno ne'amakike'a e'a kita ya'kite'a akaeya akete'a lusiya hu'a atali atalu hu'nae. ¹⁷ Apamo'yo ne'aikeno Pita'a "Ke ohutapa maiyo." huno hapapaikefe ayateti avame'name huteno Anumayamo'anofi nopati avaleno e'nea ke hapapaiteno inake huno hapapai'ne "Mani ke Yemisi'ae mako Yisasina apa'ku'a ami'a alakepa hu'naya lafutakanaki hapapaiyo." huteno hatilavino alu koteka u'ne.

¹⁸ Eka'a kotino yake haineke'a ati vaya'moki

akayana Pita'a o'mai'nike'a "Hana'ya huno lataleno ve?" hute'a ala ke nehu'a apamo'yo ai'nae. ¹⁹ Heloti'a afiteno ati vaya'aife "Pitafena kahau aeyo." huno hike'a kahau a'naya'maki ake'a fole o'aikeno kava hu ati vaya'aina kake hune'apateno mako ati vaya'aife ke hike'a akeno ani ati vaya'aina "Hapaek'a faleo." huteno Yutia ataleno lavino Sisalia uno mai'ne.

Heloti'a ako fali'ne.

²⁰ Heloti'a mai'neno Taiya vaya'ae Saitoni mai'naya vaya'ae lusi ke ne've'i'a aipamo'a haviya hu'ne. Haviya hike'a ani kumatalateti vaya'moki Heloti kumateti ne'ya'api e'a miya nehaya yafe mako'ke apaipa apa'kesa afi'a ali'a atalu hu'a Heloti hokote ali'ya ve'kamote Palasatasiteka e'a inake hu'a hae "La nehuna yana avaya ata yuna heta maisuna yafe kakaeya Helotina hapaisanaketa haisune." hu'nae.

²¹ Hu'nakeno Heloti'a mako kana apamiteno ani apamea afina kava ve'kamo kena'a havaiteno ala kake hupatekefe ala kava ve'ka fai ne'maiya yate faitopale mai'neno yatala ke hapa'nepaiye.

²² Hapa'nepaike'a ali'a atalu hu'naya vaya'moki inake hu'a nehae "Ma ke mopale ve'kamo'a nehea akufa kekana nohea'maki Anumaya Koti'a nehea kekana ke hu'ne." hu'a nehae.

²³ Nehakeno Heloti'a ani ke haya ke "Kasuke nehae." huno ohuno Anumaya Koti aki alino asaka nohea yafe makale'a Anumayamo ko'ku'napi kayo kayo ve'kamo'a eno ne'amakikeno kali ne' alike'a kanaki kafayakamoki aipa laka lako hu'a nakedo fali'ne. ²⁴ Falike'a nesu vaya'moki

Anumaya Koti ke afite'a Yisasina apa'ku'a ami'a alakepa hu'nae. ²⁵ Panapasi'ae Solo'ae ani moni Yelusalemu kumate ali'ana u'ana apamite'ana Yoni Ma'kina Yelusalemuti avale'ana Atio'ku kumate e'na'ae.

13

Panapasi'ae Solo'ae Anumayamo ali'ya alisa'a yafe hapali'a hunatake'ana u'na'ae.

¹ Ani Atio'ku kumate mai'ne'a Yisasina apa'ku'a ami'naya vayapati mako apaune ai'a Yisasi ke hapa'nepaiya vaya mai'nae. Ani vaya'moki apa'ki'a Panapasi'ae Simioni'ae ve'ka mako aki'a Naisa'ae lakaiti kefati ani aki Anupa Ve'kae huta hukune. Ani ve'ka'ae Lusiasi'a Sailini koteka ve'ka'ae Solo'ae Maneyeni'ae. Ani ve'ka aise mafa'ne mai'nea afina Heloti'ae Kalili kava ve'ka'ae mai'neane. ² Mako afina Yisasina apa'ku'a ne'amea vaya'moki ne'yana mosi'a mai'ne'a Anumayamo aki ali'a asaka nehu'a amuse nehu'a afine'kakeno Fate Akufa Avamu'mo'a apa'kaeyafe inake hu'ne "Panapasi'ae Solo'ae nakaeya fate ali'yate hunate'noanaki lapa'kaeya hunateke'ana ani ali'yate vi'ao." hu'ne. ³ Hike'a mako'ae ne'ya mosi'ne'a Anumayamoteka afike'a apayana ana'kenopale malete'a hunatake'ana u'na'ae.

Saipalasi koteka u'na'ae.

⁴ Fate Akufa Avamu'mo'a hunateke'ana ana'kaeya Selusia kumate lavi'ana mako lipi kalefi hai'ana maita'akeno anavaleno Saipalasi koteka u'ne. ⁵ Salamisi kumate u'ana va'yi hu'ana Isaleli vaya'ai mono nopi u'ana Anumaya

Koti ke hapa'nepai'a'keno Yoni Ma'ki'a anaya hu'ne. ⁶ Ani Saipalasi li'mo folakapi hane'nea koteka ute ete hu'a Pefosi kumate va'yi hu'nae. Ani kumate mako Isaleli ve'kamo'a kasuke nehuno "Anumaya Koti aune ve'ka mai'noe." nehea ve'kamo aki'a Payisasi'ae. Ani ve'kamo'a lusa ne'kino analisa yate ve'kakeno vaya ano apavataka nehea ve'kae. ⁷ Ani ve'kamo'a mi'ko afina kava ve'ka'ae lo'kano ne'maiye. Ani kumate kava ve'kamo aki'a Sesiasi Polasi'a akenopa hale'nea ve'kakeno Anumaya Koti ke afikefena Panapasi'ae Polo'ae ke hike'ana e'ana Anumayamo ke hapai'na'ae. ⁸ Ha'nepai'akeno ani kasuke aune ve'kamo'a lusa ne'kino analisa yate ve'kakeno mako aki'a Kali'ki kefati Elimasi'ae nehaya ve'kamo'a inake nehe "Ani ke afi'ka kaipafi o'malo." hu'ne. ⁹⁻¹⁰ Hu'nea'maki Solo'a mako aki'a Polo'akeno akaeya aipafi Fate Akufa Avamu'mo'a havaite'nea yafenakeno Elimasina lo'kiya aulu nehano akaeyafe inake nehe "Kakaeya Sata'mo mafa'ne mai'nane. Alakepa au'ava kava hu ya'mo kame ve'ka'a mai'nane. Savali ke'ake ve'kamoka kakaeya kaipafi havikunaku kava alo hu ya'ae kasuke ke'ae kakaeyapi havaite'ne. Ani kava nehana ve'kamoka Anumaya Koti'a kanale au'ava yana alino fole ne'aiya ka api ai'nea ka hane'nea'maki kakaeya ani kafena 'Kayaki'nea ka hane'niki o'veo.' hu'ka hapapai'nane. Na afina ani hao'otake kava'ka atalekane? ¹¹ O'atale'nana yafe akeko meni Anumayamo lo'kiyamo'a kakaeyate ne'eanakeno kaulaka yo'ka apo ka'nisike'ka yake o'akekane." nehe. Nehikeno

makale'a mako hani hani hiya'mo'a aulakale eno maleno kamaekeno aulaka apo ka'nikeno "Nala'a nayate alino ka navelise?" hu'ne. ¹² Kava ve'ka Sesiasi Polasi'a ina akufa kava hea kavana aketeno Yisasife hu'nea ke lusi amo'yo aiteno Yisasife afino aipafi maleteno aku'a amino alakepa hu'ne.

Mako Pisitia koteka hane'nea kumana Atio'ku kumate u'ana Yisasi ke hapapai'na'ae.

¹³ Polo'ae lo'ka'ana u'na'a ve'kala Pefosi kuma atale'a lipi kalefi hai'a maite'a mako Pamafilia hane'nea kumate Peka kumate u'a va'yi hute'a anileti Yoni Ma'ki'a anataleno Yelusalemu eteno u'ne. ¹⁴ Uteke'ana ana'kaeya Peka atale'ana mako Pisitia koteka hane'nea kuma'mo aki'a Atio'ku kumate u'ana va'yi hute'ana Sapati afina Isaleli vaya'ai mono noipi hai'ana mai'na'ae. ¹⁵ Mai'na'ake'a Mosese kamale'nea ke'ae Anumaya Koti apaune vaya'moki kamale'naya ke'ae hapaliteke'a ani mono noipi so'ka vaya'moki mako ve'ka hutakeno uno ani ve'kalafe inake hu'ne "Neputimokita laipa lo'kiya vaisea ke ali'na'afi etana hi'aketa afino." hu'ne. ¹⁶ Hikeno Polo'a hetino aya alino asaka nehuno inake hu'ne Isaleli vaya'ae "Anumaya Koti haiya kava hukune." hutapa nehaya Yuta nofi o'mai vaya'ae afeo. ¹⁷ Ani Isaleli vaya'ai Anumaya Koti'apimo'a lakinakomokife akai'a vaya maisaya yafe hapa-like'a Isipi koteka u'a yo'ka mai'nakeno Anumaya Koti'a apaya hike'a lusi vaya ka'a atakufate'a lo'kiya vaya mai'nakeno akai'a lo'kiya'aleti Isipi kotekati apavaleke'a u'nae. ¹⁸ U'nakeno aole ve'kala'mokani anaiya anaya hano hea kafu

(40 kafu) vaya o'mai ka'me koteka apa'kaeya au'ava kava'mo kana ya ne'alino apa'kaeya'ae lo'kano mai'neno kava yakaino mai'ne. ¹⁹ Kava ne'yakaino nayatekati aole alea nofi vaya Kenani koteka ne'maiya vaya'aina hapake'a falitakeno apa'kaeya mopa alino Isaleli vaya apami'ne. Apamike'a fo hataleti fifiti kafu (450 kafu) ani kumate mai'nayane.

²⁰ Mai'nakeno Anumaya Koti'a mi'ko kake afi'a fa'ko fa'ka hupatesaya vaya alino hetipateke'a apa'kaeya maime maime etakeno henaka'a mako Anumaya Koti aune ve'ka Samiyueli'a fole ai'neane. ²¹ Fole aike'a "Ala yahauve ve'kati ali'ka hetitekeno yakailateno." hu'a hakeno Anumaya Koti'a Solona alino hetite'ne. Ani ve'kamo afo'amo aki'a Kisi'akeno Penisameninofipati ve'ka mai'neanakeno Solo'a aole ve'kala'mokani anaiya anaya kafu (40 kafu) kava ya alino mai'neane. ²² Kava ya alino mai'nikeno Anumaya Koti'a "Haine." huteno hafaitaleteno Anumaya Koti'a Tevitina alino hetitekeno ala yahauve ve'ka'api mai'ne. Anumaya Koti'a Tevitife inake hu'neane

"Yesi mafa'ne Teviti'a nakaeya'ae mako'ke la'aipa la'akesa ne'afu'a ve'kakeno Teviti'a mi'ko nahaisea kava huke." huno hu'neane.

²³ Anumaya Koti'a a'ke'ainaka huno lo'kiya vaimale'nea ke inake hu'ne "Teviti akeho'amopati lapa'kufa alino katisea ve'ka va'yi huke." huno hu'nea yafe Yisasi'a ani lakufa alino katisea ve'ka mai'ne.

²⁴ Yisasi'a fole o'ai'nea afina Yoni'a Isaleli vaya'aife "Hao'otake kava nehaya yatape la-

paipa aitapa yahae nehike'na li falelapateno." huno hapapai'ne. ²⁵ Yoni'a ali'ya'a alino avaya akefe nehuno inake hu'ne "Lapa'kaeya nakaeyafe 'Anumaya Koti lakufa alino katiseafe hute'nea ve'ka mai'ne.' hutapa nehaya'maki nakaeya ani ve'ka o'mai'noa'maki ani ve'ka na'kameleka ne'ea'maki nakaeya afa ve'kake'na akaeya aiya'kalena aesoana o'natekaiye." hu'ne.

²⁶ Vaya'nimokitapa Epalahamu nofi vaya'mokitapa'ae "Anumaya Koti nehaiya kava hukune." hutapa nehaya Yuta nofi o'mai vaya'mokitapa'ae Anumaya Koti'a lakufa alino katisea yafe hu'nea ke'a atalekeno lakaeyapi fole ai'ne. ²⁷ Yelusalemu mai'naya vaya'moki'ae kava vaya'api'ae Yisasina ake'a alakepa ohu'nayanake'a mi'ko Sapati kanafi nehapalea ke Anumaya Koti apaune vaya'moki "Yisasina kake hutete'a hakae." hu'a kamale'naya kemo aepa'a o'afi'naya'maki Yisasina kake hute'naya kava'mo'a huno'aefena ani apaune vaya'moki hu'naya ke ako fole aino ne'ya'a alitekeno lamake hu'ne. ²⁸ Kake hune'ate'a haesakeno falisea akufa hao'otake kava fole o'ai'nea'maki Pailatife "Yisasina hakeno falino." hu'a hu'nae. ²⁹ Mi'ko apaune vaya'moki a'ke'ainaka akaeyafe hu'naya ke fole aino ne'ya'a alitekeno lamake hike'a yofo yosaleti akufa'a asaili'u'a yafa kapi kite'nae. ³⁰ Kite'naya'maki Anumaya Koti'a fali'neapati ako alino hetite'ne. ³¹ Hetite'nikeno Yisasi'a nesu afina mako vaya'amoki apaulakale va'yi hike'a ake'nae. Akaeya'ae Kaliliti Yelusalemu hai'naya vaya'moki apaulakale va'yi hike'a akete'a akaeyafe mi'ko vaya'aina hapapai'nae.

32 Hapapai'nayanaketa'a la'akaeya'ae ani kava huta'a Yisasi kanale ke lapa'kaeya lahapapaikefe e'no'ae. Mani ke Anumaya Koti'a lakinakomokipina ako huno lo'kiya vaino hapapai'ne. 33 Mani ke meni fole aino ne'ya'a alitekeno lamake hisea yafe Anumaya Koti'a lakaeya apa'keho'apimokita laulakale Yisasina ako alino hetite'ne. Ani ke Samu autamafi aole alea (Sapta 2) inake hu'a kamale'nayane

"Kakaeya mafa'ne'ni mai'nane. Meni afina ako ali'na fole ai ne'katoane." hu'a kamale'nayane.

34 Yisasina fali'neapati alino hetite'neanakeno mako'ae eteno ofalisea yafe a'ke'ainaka inake hu'neane

"Tevitife 'Kanale manu kamikoe.' hu'na hu'noa yana lapa'kaeya lapamikoe." huno hu'neane.

35 Ani yafe mako Samu autamafi Anumaya Kotife inake hu'neane

"Akaeya fate akufa mafa'ne alakepa ya huno mai'nea mafa'ne'ka mai'nea yafe fali'nisike'ka atalesanakeno akufa'a o'kasalike." huno hu'neane.

36-37 Inani ke hu'neana Tevitife ohu'nea'maki Teviti'a Anumaya Koti haiya kava nehuno mopale mai'naya vaya'aina apaya huteno fali'nike'a akinakomoki'ae kitakeno akufa'a ako kasali'ne. Kasali'nea'maki Yisasi akufa Anumaya Koti'a atalekeno o'kasali'nifa fali'neapati ako alino hetite'ne. 38 Fali'neapati ako alino hetite'nea yafe ani ve'ka lakaeyatefe fali'nea yafe Anumaya Koti'a hao'otake kava nehaya yatape ako lahapakefe hu'nea'maki aipamo'a

falu hikeno lapate'ne huta'a lahapapai'no'anaki vaya'nimokitapa afitapa alakepa hutapa afeo. ³⁹ Moses'e'a ke male male'nea ke a'kame malesunakeno Anumaya Koti'a "Alakepa vaya mai'nae." huno hulatekaiye hutapa lapame'atiti hisaya yafe "Alakepa vaya mai'nae." huno hu olapatekaiya'maki Yisasife afitapa lapaipafi maletetapa lapa'ku'a amitapa alakepa hisakeno Yisisi'a fali'nea yateti Anumaya Koti'a "Alakepa vaya mai'nae." huno hulapatekaiye. ⁴⁰ Ani yafe Anumaya Koti apaune vaya'moki kamale'naya ke lapa'kaeyate va'yi hisea yafe maitapa halove heo. Inake hu'a kamale'nayane

⁴¹ "Lapa'kaeya Anumaya Koti hu'nea ke kamuke nehatakaya vayana afeo. Lapa'kaeya mai'nisaya afina nakaeya Anumaya Koti'na lusiya hu'na o'ake'naya lo'kiya kavana hukoe. Ani kavafe vaya'moki lahapapaisaketapa 'Lamake hae.' hutapa o'afikae. Ani kavafe lapa'kesa lapa aitapa lapamo'yo aitetapa falikae." hu'a kamale'nayane Polo'a hu'ne.

⁴² Polo'a ani ke huno avaya atek'e'ana Panapasi'ae apatalekefe neha'ake'a mi'ko ali'a atalu hu'naya vaya'moki inake hae "Mako Sapatifi etetana mako'ae ani ke lahapaisa'ane." hu'a nehae.

⁴³ Ke hano hike'a mono nopati hati nelavi'a nesu Yuta vaya'ae Anumaya Koti ke ne'afea Yuta nofi o'mai vaya'ae Polo'ae Panapasi'ae ana'kame ne'veke'ana inake hu'ana hapa'nepai'ae "Lo'kiya vaitapa Anumaya Koti'a alino kayone hulapate'nea ya'afi mai'netapa mi'ko afina ani kate'ke uke uke hutapa maiyo." hu'ana hu'na'ae.

44 Anile Sapati afina ani kumate mi'ko'a Anumaya Koti ke afikefe ali'a atalu hu'a mai'nae.

45 Ali'a atalu hu'nake'a Yuta vaya'moki akete'a apaipamo'a haviya hike'a "Polo'a hea ke kasuke nehe." hute'a hu'a savali savala hune'ate'a ali'a haviya hunate'nae. **46** Ali'a haviya hunate'naya'maki Polo'ae Panapasi'ae lo'kiya vai'ana lo'kiya kefati inake neha'ae "Lapa'kaeya Yuta vayafe la'akesa afiteta'a lapa'kaeyate hokoteta'a eta'a Anumaya Koti ke akola maike maike hisaya ke lahapa'nepau'aketapa ani ke lapa'kame'ya ne'amitapa 'Akola maike maike hisuna lavamu alisunana olatekaiyanaketa o'alikune.' hutapa haya yafe akekeo lapa'kaeya lapataleta'a Yuta nofi o'mai vaya'aite uta'a hapapaiku'ae. **47** Ani kava hisu'a yafe Anumayamo'a avopi laumomo maleno inake hu'neane

'Yuta nofi o'mai vayapi ano halepatesea yafe ako hukate'noanaki ani yafe mi'ko mopale vaya'aipina apa'ku apame ali'na katisoa yafe hapapaikane.' huno avopi hu'neane." hu'ana neha'ae.

48 Neha'ake'a Yuta nofi o'mai vaya'moki ani ke afite'a lusi amuse nehu'a Anumaya Koti ke ali'a asaka nehakeno Anumaya Koti'a ha'ye huno "Akola maike maike hu lapavamu lapamikoe." huno hapalimale'nea vaya'moki akaeya ke afi'a apaipafi ne'male'a apa'ku'a ami'a alakepa hu'nae. **49** Apa'ku'a ami'a alakepa nehakeno Anumaya Koti kemo'a mi'ko inani aupalika uneno hu'ne. **50** Uneno hu'nea'maki Yuta vaya'moki mono ke ne'afi'a apa'ki haneke'a

mai'naya a'neyaka'ae kava vaya'moki'ae apaipa ali'a hetike'a aepa he'a Polo'ae Panapasi'aena ali'a haviya hunatete'a ani ala kumateti hanafaike'ana u'na'ae. ⁵¹ Hanafaike'ana ana'kaeya "Havi kava nehae." hu'ana ani kumateti mumusopa anaiya akusaleti ali'ana fopo hune'atale'ana Ai'koniamu atale'ana u'na'ae. ⁵² U'na'a'maki Yisasi ke afi'a apa'ku'a ami'a alakepa hu'naya vaya'moki lusi amuse nehakeno Fate Akufa Avamu'mo'a apaipafi havaite'ne.

14

Polo'ae Panapasi'ae Ai'koniamu kumate u'ana Yisasi ke hapapai'na'ae.

¹ Ai'koniamu kumate Polo'ae Panapasi'ae va'yi hu'ana neha'a kava hu'ana Yuta vaya'ai mono nopi lo'ka'ana u'ana kanale'ya hu'ana ke hapapai'na'ake'a nesu Yuta vaya'moki'ae Kali'ki ke nehaya vaya'moki'ae afi'a apaipafi male'a Yisasina apa'ku'a ami'a alakepa hu'nae. ² Ani kava hu'naya'maki mako Yuta vaya'moki Yisasi ke no'afea vaya'moki kasuke hu'a Yuta nofi o'mai vaya'aife mako Yisasi ke ne'afea vaya'aife "Hao'otake kava nehae." hu'a kasuke ke hake'a ani Yuta nofi o'mai vaya'moki apaipa kafa hepate'nae. ³ Apaipa kafa hepate'naya'maki Polo'ae Panapasi'ae yatala afina Anumayamo ke lo'kiya vai'ana hu'na'ae. Neha'akeno Anumayamo'a anaya huno vaya alino kayone hupatesea ke afisaya yafe lo'kiya'a anamike'ana fate fate o'ake'naya avame hu lo'kiya ya'yaka hu'na'ae. ⁴ Ani kava nehake'a ani kumate vaya'moki aolefi

ali'a fa'ko fa'ka nehu'a mako'amoki inake hae "Yuta vaya'moki lamake nehae." hu'a ne-haya'maki mako'amoki inake hae "He'e Yisasi ke ne'afikeno hupate'nea vaya'moki lamake nehae." hu'a hu'nae.

5-7 Yuta vaya'ae Yutanofi o'mai vaya'ae kava vaya'apimoki'ae inake hae "Polo'ae Panapasi'ae alita haviya hunateteta yafa kayoteti anamakisunake'ana falisa'ae." hu'a haya ke afite'ana anaune he'ana Li'konia koteka hane'nea aole kumatala Lisatala kumate'ae Tepi kumate'ae anile hane'nea kumate'ae u'ana mai'ne'ana Yisasife kanale ke hapapai'na'ae.

*Lisatala kumate mai'ne'ana aiya avayu hu'nea
ve'ka ali'ana kanale hute'na'ae.*

8 Lisatala kumate mai'na'akeno mako ve'ka ita'amo'a alite'nea afina aiya avayu hu'nikeno alaki ka uneno nohea ve'ka anile faitopale mai'ne. **9-10** Faitopale mai'neno Polo'a nehea ke ne'afikeno Polo'a ani ve'ka lo'kiya aulu nehano akeana ani ve'kamo'a Yisasife "Kanale hunatesea lo'kiya'a hane'ne." huno lusi akesa ne'afikeno Polo'a aipafi ne'afea ke afiteno ala kekefafati inake nehe "Kaiya a'ka api ne'ai'ka heteo." huno hikeno makale'a hetino hale'ko nehuno ka maleno u'ne.

11 Ka maleno u'nike'a ali'a atalu hu'naya vaya'moki Polo'a hu'nea kavana akete'a ala kefati kate kate nehu'a Li'konia vaya'ai kefati inake nehae "Lakaeya anumayati vayatafa ali'a hamalete'a lakaeyate eli'e'nae." hu'a nehae. **12** Nehu'a ani vaya'moki Panapasife "Aki'a Susi'ae nehaya anumayati e'ne." nehu'a Polofe lusi

kake nehea yafe "Aki'a Hemisi'ae nehaya anumayati eno mai'ne." hu'a ana'ki anate'nae.
13 Anumaya'api Susi aki ali'a asaka nehaya nona ani kuma'mo aki'nale hane'nikeno ani mono nopi kava ve'kamo'a ve puluma'ka'ae lamu vaimale'naya ause'ae ani kuma'mo hi'anale alino eke'a mi'ko vaya'moki puluma'kayaka he'a mani aole ve'kalate sala mana kava hunatekefe nehae.

14-15 Hunatekefe nehaya'maki Yisasi ke ne'afi'akeno hunate'nea ve'kala Panapasi'ae Polo'ae ani kava hukefe nehaya ke afite'ana "Havi kava nehae." nehu'ana kena'ani ali'ana atata ai ne'atale'ana ani ali'a atalu hu'naya vaya'ai folakapi naku naku hu'ana hai'ana ala kefati inake ha'ae "Na'ya hiketapa ani kava nehae? La'akaeya lapa'kaeya maiya ya huta'a vayatafa mai'no'ae. Kanale ke lahapapaikefe e'no'ae. Afa kava hutapa ma apavamu o'male mani'mo aki alitapa asaka nehaki ani ya ne'ataletapa lapaipa aitapa yahae hutetapa Anumaya Kotina lapa'ku'a ameo. Ani Anumaya Koti'a ofali ve'ka ko'ku'na'ae mopa'ae hake li'ae alo huteno mi'ko ani lipi mai'naya kafa'ae ko'ku'napi mai'naya nama'ae mopale mai'naya afu'ae vaya'ae alo hu'neane. **16-17** Mi'ko afina a'ke'ainaka fate fate nofi vaya'moki apa'kai'api hapaiya kava hu'a ka male'a u'e'a nehakeno Anumaya Koti'a 'Ina kava oheo.' huno ka a'kani o'apate'nea'maki 'Nakaeya ma mai'noe.' huno apavelisea yafe kanale kava'ake hune'apateno ko'ku'napakati ko nelapamino hoyafi kanale ne'ya nelapamino hiketapa 'Kanale huta mai'none.' hutapa hisaya yana lapami'ne.

Ani kava hu'nea ya'mo'a lapavelino'aefena 'Nakaeya ma kanale kava ve'ka mai'noe.' huno lahapapai'ne." hu'ana neha'ae.

¹⁸ Ani akufa ke neha'a'maki ani vaya'moki ana'kaeyate afu he'a sala mana henatekefe haya yafe "He'e." hu'ana lusi lo'kiya vai'ake'ana atale'nae.

Polona yafa kayoteti yaka hu'a hakefe nehae.

¹⁹ Mako Yuta vaya'moki Atio'ku kumateti'ae Ai'koniamukati'ae ani kumate va'yi hu'a ali'a atalu hu'naya vaya'ai apaipa ali'a hetipatake'a yafa kayoteti yaka yaka hu'a Polona amakite'a akayana "Ako fali'ne." hu'a apa'kesa afite'a kuma'mo ma'aileka avayu huli u'a atale'nae.
²⁰ Atale'naya'maki Yisasi ke ne'afea vaya'moki Polote e'a mai'a veko hu'nakeno hetino ani kumate uno havateno kotikeno ekama'a Panapasi'ae Tepi kumate u'na'ae.

²¹⁻²² Tepi kumate ute'ana ani kumate vaya'aina Yisasi kanale ke hapa'nepai'ake'a nesu vaya'moki Yisasife afi'a apaipafi male'a apa'ku ami'a alakepa hutake'ana inaleti ete'ana Lisatala kumate'ae Ai'koniamu kumate'ae Atio'ku kumate'ae ete'ana ne'e'ana ani kuma'yakale mai'ne'a Yisasi ke ne'afea vaya'moki apaipa apame'mo lo'kiya vaisea yafe inake hu'ana hapapai'na'ae "Lo'kiya vaitapa lapa'ku'a Yisasina amitapa alakepa hu'naya kava hutapa mi'ko afina ani lapamete maiyo. Anumaya Kotife 'Kava yakailato.' huta nehuna vaya'mokita ma mopale mai'nisunakeno kana ya'mo'a lakufale fole aikea'maki henaka'a kanale kumate ukune." hu'ana hu'na'ae. ²³ Fate fate kumate

mono nopi u'e'ana nehu'ana ne'ya mosi'ne'ana Anumayamoteka ke hu'ana afine'ke'ana ani Yisasina apaipa ami'naya vayapati kava yakaisaya so'ka vaya hapali'ana "Kakaeya kakaeya kava yakaiyo." hu'ana hupatete'ana inake ha'ae "Lapame'atiti hu'naya Anumayamo ayapi lapaya hisea yafe ako lapavaleta'a lapate'no'ae." hute'ana apatale'ana u'na'ae.

Polo'ae Panapasi'ae ete'ana Silia koteka hane'nea Atio'ku kumate u'na'ae.

²⁴ Ne'u'ana Pisitia koteka folakapaka u'ana mako Pamafilia kumate va'yi hu'na'ae. ²⁵ Peka kumate u'ana Peka kumate vaya'aina Yisisi kanale ke hapapaite'ana Atalia kumate lavi'na'ae. ²⁶ Ani ali'yana ali'ana avaya ate'ana lipi kalefi hai'ana mai'na'akeno anavaleke'ana Atio'ku kumate ete'ana u'na'ae. A'ke'ainaka ani kumate mai'ne'a Yisasina apa'ku ami'naya vaya'moki "Anumaya Koti'a lanaya hisiketana utana akaeya ke hapapai'ao." hu'a hunate'naya kumate ete'ana u'na'ae.

²⁷ Atio'ku ete'ana u'ana Yisasina apa'ku ami'naya vaya'aife "Etapa alitapa atalu heo." ha'ake'a ake'ana Anumaya Koti'a ana'kaeya'ae lo'kano mi'ko ali'ya ali'nea kavafe hapapaite'ana inake ha'ae "Yuta nofi o'mai vaya'moki Yisasife afi'a apaipafi malete'a apa'ku'a ami'a alakepa hisaya yafe Anumaya Koti'a kita ako ya'kipate'ne." hu'ana hu'na'ae. ²⁸ Hute'a ani Yisisi ke ne'afea vaya'ae yatala kana mai'na'ae.

15

*Nesu vaya'moki Yisasiteka apa'ku ami'naya
vaya Yelusalemu e'a ali'a atalu hu'nae.*

¹ Polo'ae Panapasi'ae Atio'ku kumate mai'ne'ana Yisasina apa'ku'a ami'naya vaya'ae mai'na'ake'a mako vaya'moki Yutiati eli'e'a ali'a apaya nehae. Inake hu'a hu'nae "Mosese'a hu'nea ke 'Lapa'koyamo ano'a laka heo.' hu'nea ke a'kame o'malesayana Anumaya Koti'a lapa'ku lapame alino o'katike." hu'a hu'nae.
² Hu'nake'ana Polo'ae Panapasi'ae "He'e kasuke nehae." hu'ana lusi ke ne'vei'a apa'kaeya'ae lusi kake nehae. Nehake'a mani haya ke hu'a kanale hisaya yafe Yisasi ke ne'afikeno hupate'nea vaya'aite'ae so'ka vaya'aite'ae u'a apafikekefe Polo'ae Panapasi'ae mako vaya'ae hupatake'a Yelusalemu hai'nae.

³ Yisasiteka apa'ku ami'naya vaya'moki apavalake'a Yelusalemu haikefe kate ne'u'a Finisia koteka'ae Samelia kote'ae u'e'a nehu'a mako fate fate kumate Yisasiteka apa'ku'a ami'a alakepa hu'naya vaya'aife inake hu'a hapa'nepai'a "Yuta nofi o'mai vaya'moki apa'ku'a ai'a yahae hute'a apa'ku'a Yisasiteka ami'nae." hu'a mani ke hapapaike'a lusi amuse hu'nae.

⁴ Amuse hutake'a Yelusalemu u'a va'yi hake'a Yisasiteka apa'ku'a ami'a alakepa hu'naya vaya'ae Yisasi ke ne'afikeno hupate'nea vaya'ae so'ka vaya'yaka'ae ali'a falu fala hupatetake'a mi'ko Anumaya Koti'a ana'kaeya'ae lo'kano ali'ya ali'nea kavafe hapapai'nae. ⁵ Hapapai'naya'maki mako Falasi mono ke ne'afea vayapi Yisasina

apa'ku'a ami'a alakepa hu'naya vaya'moki inake hu'a hu'nae "Yuta nofi o'mai vaya'moki Yisasiteka apa'ku'a ami'a alakepa hu'nisayana kanalenaki ani kava huta 'Apa'koyamo ano'a laka heo.' huta Mosese ke male male'nea ke a'kame malesaya yafe apaumomo malesune." hu'a nehae.

⁶ Nehake'a mani ke hu'a kanale hukefe Yisasi ke ne'afikeno hupate'nea vaya'ae so'ka vaya'yaka'ae ali'a atalu hu'a kake nehae. ⁷ Lusi kake hutakeno Pita'a hetimaleno apa'kaeyafe inake hu'ne Yisasi ke afi'naya konaka'nimokitapa lapa'kaeya afi'nae a'ke'ainaka Anumaya Koti'a lapa'kaeyapati nakaeyafe "Kakaeyae." huno "Yuta nofi o'mai vaya'aipi Yisasi ke hapapaisanake'a afi'a apaipafi malete'a apa'ku'a nami'a alakepa hisae." huno nakaeyafe hapalimale'ne. ⁸ Anumaya Koti'a laipafi ako ake'nea ve'kamo'a akeana "Ani vaya'moki alaki apa'ku'a ako nami'a alakepa hu'nae." huteno lakaeya Fate Akufa Avamu'a lami'nea ya huno ani vaya'aina ako apami'ne. ⁹ Mako aiyayi huno ani Fate Akufa Avamu'a apamiteno Yisasife afi'a apaipafi male'naya yafe hao'otake ya'api apaipafati ano kalopatale'ne. ¹⁰ Ako ano kalopatale'nea'maki na'ya hiketapa Anumaya Koti'a hu'nea kavafe "Afa ya'kana nehe." hutapa lusi kana'ake ya Yisasiteka apa'ku'a ami'a alakepa hu'naya vaya'aite alitapa malekefe nehae. Ani kana'ake yana Mosese lahapai'nea ke lakaeya'ae lakinakomoki'ae a'kame malesuna lo'kiyati alaki o'male'nea'maki na'ya hiketapa apa'kaeyate malekefe nehae? ¹¹ A'kame male-

suna lo'kiyati o'male'nea'maki lakaeya "Anumayati Yisasi'a vaya alino kayone hulateteno hao'otake yatile fali'neanakeno laku lame alino katike." huta lame'atiti nehuna'maki ani yateti Yuta nofi o'mai vaya'ai apa'ku apame alino katike huno hu'ne.

¹² Pita'a ani ke hu'nike'a mi'ko ali'a atalu hu'naya vaya'moki mako avame ke ohu'nake'ana Panapasi'ae Polo'ae Yuta nofi o'mai vaya'ai folakapi Anumaya Koti'a ana'kaeya anayate o'ake'naya avame hu lo'kiya kavana hu'nea yafe hapapai'ake'a ne'afe. ¹³ Ne'afikeno Yemisi'a ani folakapati hetino inake nehe "Vaya'nimokitapa nakaeya ke afeo. ¹⁴⁻¹⁵ Saimoni Pita'a Anumaya Koti'a hokote kanafi aepa heno Isaleli nofi o'mai vaya'aina apaya hukefe uno ani vaya'aipati akai'a vaya hamalesaya yafe apavale'nea ke Saimoni Pita'a ako lahapai'nea'maki ani ke Anumaya Koti apaune vaya'moki a'ke'ainaka ani akufa ke kamale'naya ke inake hu'a hu'nayane

¹⁶ 'Ma kana hano hisike'na nakaeya Anumaya Koti'na Teviti no ako la'ku ai'neanake'na ani nona ete'na halate ali'na hetikoe. Ani haviya hu'nea nona ete'na kikoe. ¹⁷⁻¹⁸ Ali'na asaka hisuke'a mi'ko vaya'moki nakaeyafe kahau akae. Nakaeya le'kanapaimale'noa Yuta nofi o'mai vaya'moki afite'a nakaeyafe kahau akae. Nakaeya Anumaya Koti'na a'ke'ainaka ani ke lahapapai'noe.' huno hike'a apaune vaya'moki kamale'nayane."

¹⁹ Yemisi'a eteno inake nehe "Ina akufa ke hu'nea yafe nakaeya afoa nakesamo'a inake nehe

Yuta nofi o'mai vayapati Yisasina apa'ku'a ami'a alakepa hu'naya vaya'aina kana ya o'apamisune. ²⁰ Kana ya o'apamita avo kata 'Ina akufa kava oheo.' huta hapapaisune 'Fali'naya vaya'aife Anumayati mai'nae hu'a apa'kisana nefai'a male'nisaya ne'yana o'neo. A'ne a'mafa'ne apavayu hu yana ataleo. Vaya'moki ane'mu aesakeno fali'nisea afu'ae kola'ae o'neo.' huta kata hapapaisune. ²¹ A'ke'ainaka aepa he'a mi'ko koteka Yuta vaya'ai mono nopi mi'ko Sapati afina Mosese ke hapali'a 'Mani kava oheo.' hu'a hu'naya ke ne'afe." hu'ne.

Yuta nofi o'mai vayapi Yisasina apa'ku ami'naya vayateka avo ka'a apami'nae.

²² Yisasi ke ne'afikeno hupate'nea vaya'ae so'ka vaya'ae Yisasina apa'ku'a ami'a alakepa hu'naya vaya'ae ke hu'a "Kanalene." hu'a haya vaite'a apa'kaeyapati aole ve'kalana ali'a hetinatete'a hunatake'ana Polo'ae Panapasi'ae Atio'ku kumate u'nae. Ani ve'kala kava ve'kala'api mai'na'a yafe hunate'nae. Ana'ki'a Yutasi Pasapasi'ae Sailasi'ae hunatake'ana u'na'ae. ²³ Mako avona ka'a ani ve'kala'mokani anayapi anami'nae. Inake hu'a kamale'nae.

Lakaeya Yisasi ke ne'afunakeno hulate'nea vaya'ae so'ka vaya'ae mani avo kata lapa'kaeyya Yuta nofi o'mai vayapati Yisasina lapa'ku'a amitapa alakepa hu'naya vayatimokitaleka Atio'ku'ae Silia'ae Silisia'ae mai'naya lafu lakanakitaleka "Vase heo." huta avo kata nelapamune. ²⁴ Lakaeya afi'nonana mako vaya'moki lakaeyapati u'ne'a mako lapa'ku lapa'kesa alino yakalesiketapa aole lapa'kesa

afisaya ke lahapapai'naya'maki lakaeya "Ani
ke heo." huta hu o'apate'none. ²⁵⁻²⁶ Hu
o'apate'nona yafe lakaeya ani ke afiteta alita
atalu huta kake huta haya vaita mako'ke
laipa lakesa afiteta aole ve'kalana lakaeyapati
hunatonake'ana Panapasi'ae Polo'ae uka'ae.
Panapasi'ae Polo'ae lahau layamopafati
nelahaiya ve'kalana Anumayati Yisasi Kalaisi
ke hapa'nepai'a yafe hanaesake'ana falisa'a yafe
anamo'yo o'ai ve'kala lapa'kaeyateka ukae. ²⁷ Ina
kava hiketa Yutasi'ae Sailasi'ae hunatonake'ana
lapa'kaeyateka uka'anake'ana hu'nona ke
ana'kai'ani anavayafati lahapapaika'ae. ²⁸⁻²⁹ Fate
Akufa Avamu'mo'a lakaeya'ae mai'niketa kake
huteta kanalene huta mako'ae Mosese'a ke male
male'nea ke kana lahapaisea ke lapa'ki'rale
male olapatesupa ma ya'ake a'kame maleo huta
ne'kaone. Ako fali'nisaya vaya'aife anumayati
mai'ne hu'a apa'kisana nefai'a male'nisaya
ne'yana o'nesae. A'ne a'mafa'ne apavayu hu
yana ataleo. Vaya'moki ane'mu aesakeno
fali'nisea afu'ae kola'ae o'neo huta ka'none.
Ani kava ohisayana kanale hutapa maikae. Keti
hai hano he hu'a kamale'nae.

³⁰⁻³¹ Kamalete'a hupatake'a Atio'ku kumate
lavi'a Yisasina apa'ku'a ami'a alakepa hu'naya
vaya ali'a atalu hupatete'a ani kamale'naya
avona apamike'a hapali'a ani ke afite'a lusi
amuse hu'nae. ³² Amuse hake'ana Yutasi'ae
Sailasi'ae Anumayamo avayafati hanapai'nea ke
hu'ana fole ne'ai'a ve'kalanake'ana yatala ke
hu'ana apa'ku apame ali'ana lo'kiya vai'na'ae.
³³⁻³⁴ Ani ke hute'ana mako kana'a apa'kaeya'ae

maite'ana "Eteta'a uku'ae." ha'ake'a hu'a falu fala hunatetake'ana hunate'naya vaya'aite ukefe ha'a'maki Sailasi'a Atio'ku maisea akesa afiteno ataleno anile mai'ne.

³⁵ Mai'nike'ana Polo'ae Panapasi'ae Atio'ku mai'ne'ana Yisasi ke hapa'nepai'ana ali'ana apaya neha'ake'a mako vaya'ae ani kava nehae.

Polo'ae Panapasi'ae a'ana fa'ko hu'ana anaote anaote mai'na'ae.

³⁶ Yatala afina maike'ana Polo'a Panapasife inake hu'ne "Eteta'a mi'ko kumate Yisasi ke hapapai'no'a kumate kumate uteta huta'a aketeta'a Yisasina apa'ku ami'a alakepa hu'naya vaya'moki kanale'ya hu'a ne'maifi haviya hu'a ne'maifi uta'a apa'kesu'ae." nehe. ³⁷⁻³⁸ Hikeno Panapasi'a "Yoni Ma'ki avaleta'a visu'ae." huno nehea'maki Polo'a ani ve'kaena inake nehe "He'e a'ke'ainaka la'akaeya'ae uno Pamafilia kumate nela'ataleno ali'ya o'alino u'nea ve'kae." nehe. ³⁹ Hike'ana ani yafe ke vaite'ana a'a fa'ko hu'ana anaote anaote u'na'ae. Panapasi'a Ma'kina avaleteno lipi kalefi hai'ana maita'akeno Saipalasi koteka anavaleno u'ne. ⁴⁰ Uta'akeno Polo'a anona'a Sailasina avaleke'a Yisasina apa'ku'a ami'a alakepa hu'naya vaya'moki Anumayamoteka afine'ke'a inake hae "Ka visa'ateka Anumayamo'a vaya alino kayone hulanateteno lanaya hise." hu'a hutake'ana u'na'ae. ⁴¹ Silia koteka'ae Silisia koteka'ae u'e'a hu'ana Yisasina apa'ku'a ami'a alakepa hu'naya vaya'aife "Lapa'ku lapame alitapa lo'kiya vaitapa maiyo." hu'ana lo'kiya apami'na'ae.

16

Timoti'a aepa heno Polo'ae Sailasi'ae lo'kano u'ne.

¹ Polo'a Tepi kumate uteno Lisatala kumate u'ne. Ani kumate mako Yisasi ke ne'afea ve'ka mai'nea ve'kamo aki'a Timoti'ae. Ani ve'ka Yuta a'mo mafa'nekeno afo'amo'a Yuta nofi o'mai'nea ve'ka Kali'ki nofi ve'ka mai'ne. Mai'nikeno ita'amo'a Yisasina aku'a amino alakepa hu'nea ane. ² Lisatala'ae Ai'koniamu'ae mai'ne'a Yisasina apa'ku'a ami'a alakepa hu'naya vaya'moki Timotife "Kanale ve'ka mai'ne." hu'a ne-hae. ³ Nehakeno Polo'a Timotife inake he "La'akaeya'ae lo'kata uteta nehuta Yisasi ke hapapaisune. Hapapaita uteta hisuna koteka mai'naya Isaleli vaya'moki kakaeya afo'kamo'a Yuta nofi o'mai'nea ve'ka Kali'ki ve'ka mai'ne hu'a ako afi'nayanake'a haviku ani yafe apaipa afi'a haviya hu yafene." hute'ana Timotina avale'ana Mosese hu'nea kava hu'ana akoyamo ano'a laka hutale'na'ae. ⁴ Ina kava hute'a alu kumate kumate ne'vake'a Yelusalemu mai'ne'a Yisasi ke ne'afikeno hupate'nea vaya'ae so'ka vaya'ae ako hu'a haya male'naya ke a'kame malesaya yafe hapapai'nae. ⁵ Hapapaike'a ali'a atalu hu'a Yisasina apa'ku ami'a alakepa hu'naya vaya'moki apa'ku apa'kesamo'a lo'kiya vaike'a mi'ko afina saufa vaya'ko'ae lusiya hu'a e'a apa'kaeya'ae lo'ka'a mai'nae.

Polo'a himonafi mako Masetonia koteka ve'ka ake'ne.

⁶ Fate Akufa Avamu'mo'a inake he "Esia koteka nakaeya ke alaki hapa'opaikae." huno ka a'kanipate'nike'a Filisia koteka'ae Kalesia

koteka'ae'ke ute ete hu'nae. ⁷ Misia koteka u'a va'yi hu'a Pitinia ukefe hayana Yisasi Fate Akufa Avamu'amo'a mako'ae "O'veo," huno ka a'kanipate'ne. ⁸ Ka a'kanipate'nea yafe Misia akase'a Taloasi kumate lavi'nae. ⁹⁻¹⁰ Ani hani'ainaka Polo'a mako himona akeana mako Masetonia koteka ve'kamo'a himonafi hetino akaeyafe inake hu'ne "Amuse'ka nehuki hake lina la'ka he'ka Masetonia mai'nona vaya e'ka laya ho." huno nehikeno Polo'a ina akufa ya aketeketa makale'a "Lakaeya Masetonia ukune. Anumaya Koti'a lakaeyafe 'Utapa ani kote ka vaya'aipi Yisasi kanale ke hapapaiyo.' hu'ne." huta anileka ukefe nehune.

Litia'a Anumayaleka aku'a amino alakepa hu'ne.

¹¹⁻¹² Taloasiti lipi kalefi haita maitonakeno makale'a lavaleketa Samotalesi li folakapi kumate va'yi huta havateta akaseta Niapolisi va'yi huta mopale uta Filipai kumate va'yi hu'none. Ani Filipai kumana Masetonia vaya'moki hokote kuma'api mi'ko Lomu ati vaya'moki a'ke'ainaka e'a ne'maiya kumatene. Lakaeya ani kumate uta va'yi huta aolakufa afina mai'none. ¹³ Ina Sapati kanafinaketa ani kuma'mo keki'ya hi'ana haleta ma'aileka uta li aki'naleka lavita "Anile Anumayamoteka afine'kaya kuma hane'nekaiye." huta nelavunake'a mako a'neyaka ali'a atalu hu'a mai'naketa Anumaya Koti ke hapapai'none. ¹⁴ Lavita hapa'nepauna folakapina mako a'mo aki'a Litia'ae. Taiyatila kumateti anakeno haesa kena alo huno moni ali'ya ne'alea a'mo'a Yuta nofi o'mai'nea anakeno lusiya huno Anumaya

Koti aki alino asaka nehea ane. Ani a'mo'a Polo'a hea ke ne'afikeno Anumaya Koti'a aipa alino yahae huteno afisea aku akesa ami'n'e. ¹⁵ Amitekeno afiteno henaka'a mi'ko afamo'a'ae mono li falepatetakeno lakaeyafe inake hu'ne "Amusetapi nehuki nakaeyafe 'Alaki Yisasina aku amino alakepa hu'nea a mai'n'e.' hutapae-fena nakaeya nopi etapa maiyo." huno lo'kiya ke hea kena uta no'afi mai'none.

Polo'ae Sailasi'ae Filipai kumate nofi hunate'nae.

¹⁶ Mako afina Anumayamoteka afine'kona kumate ukefe nehuta kateka ne'unakeno mako miya o'alino afa ali'ya ne'alea a'mafa'ne Sata afe'mo'a aipafi mai'nikeno aune ame laka nehike'a mi'ko fala'ki'nea yafe vaya'moki afikakeno hapa'nepaiya yafe ani a'mafa'nele kava vaya'amoki lusi miya alite alite hu'nae.

¹⁷⁻¹⁸ Ani a'mafa'nemo'a Polo'ae lakaeya'ae la'kame ne'uno mi'ko afina kate kate nehuno inake he "Ma vaya'moki hanafi mai'nea Anumaya Koti ali'ya vayanake'a Anumaya Koti lapa'ku lapame alino katisea ka'mo ke hu'a lahapa'nepaiye." huno mi'ko afina ani ke hulino uteno eteno hea kemo'a Polo aipa alino haviya hikeno maino fele'neno ani Sata afefe inake hu'ne "Yisasi Kalaisi lo'kiya'aleti kaha'nepauki mikani a'mafa'nemo aipafati hatilaveo." huno hikeno makale'a ani Sata afena ataleno u'ne.

¹⁹ U'nike'a ani a'mafa'nele yakai'naya kava vaya'amoki akayana miya'api ali'a nesaya ka'api a'kanike'a Polo'ae Sailasi'ae anatafa hute'a anavayu huli u'a mi'ko vaya atalu hu'a ne'maiya kumate kake hunatesaya vaya'aite u'nae. ²⁰ Kake

hunate vaya'aite anavale'a u'a inake hu'nae "Mani ve'kalana Yuta ve'kala mai'ne'ana lakaeya kumate vaya ali'ana haviya neha'ae.²¹ Nehu'ana lakaeya Lomu vaya'mokitaena oheo hu'a ka a'kanilate'naya kavafe 'Afa'a heo.' hu'ana neha'ae." hu'a nehae.²² Nehake'a ali'a atalu hu'naya vaya'moki "Lamake nehae." hu'a hake'a kake afi'a fa'ko fa'ka hu vaya'moki inake hae "Kena'ani hatetetapa heki kayoteti sefu anameo." hake'a anamaki'nae.²³ Heki kayoteti lusiya hu'a sefu anamakite'a anavale'a u'a nofi noipi nofi hunate'ne'a ani nofi noipi kava ve'kaena inake hu'a nehae "Mani ve'kalatena yakai'ka alakepa ho." hu'a hu'nae.²⁴ Ani lo'kiya ke hakeno afiteno ani note kava ne'yakaiya ve'kamo'a anavaleno folaka nalakapi a'a analakimale nopaka anateteno anaiya'a mako kafafai male yosamo kapi vaiteno kino atala'ko hunate'ne.

Nofi noipi mai'na'akeno imima ali'ne.

²⁵ Nofi noipi mai'ne'ana ani hani'ainaka folaku Polo'ae Sailasi'ae yakame nehu'ana Anumayamoteka amuse hu'ana ke hu'ana afine'ka'ake'a nofi noipi mai'naya vaya'moki afi'a mai'nae.²⁶ Af'i mai'nakeno anile makale'a ala imima ne'alikeno mani nofi note mopafi kafi'a faite'naya yosa alino ku'ye ku'ye nehikeno mi'ko kitayaka ya'kike'a mi'ko nofi hupate'naya vaya'moki apaya'kopati seni nofina aino kasalu helavino lavite lavite hu'ne.²⁷ Lavitekeno nofi hupate'naya vaya'aite yakai'nea kava ve'ka havano mai'neapati hetino akeana mi'ko kitayaka ako ya'ki'nakeno aketeno inake huno

akesa afi'ne "Vae mi'ko nofi hupate'naya vayana ako apaune he'a utae." nehuno yatala hakina'a alino asakiteno akai'a liko'a laka hukefe hu'ne.²⁸ Laka hukefe nehikeno Polo'a ala kefati inake nehe "Hae kakai'ka kakufa ali'ka haviya oho. Lakaeya mi'ko'a afa'a mai'none." nehe.²⁹⁻³⁰ Nehikeno ani kava ve'kamo'a "Ata kani a'ka ali'keno." huteno naku naku uno ani nopi haino fale'neno koli hu'nea yafe atali atalu huno Polo'ae Sailasi'ae anaiyafi ape huteno ani nopati anavaleno ma'aileka lavino ana'kaeyafe inake hu'ne "Amusetani nehuki hana kava hisukeno Anumaya Koti'a naku name alino katinatese?" hu'ne.

³¹ Hike'ana inake hu'ana ha'nepai'ae "Anumayati Yisasife afi'ka kaipafi male'ka kaku ami'ka alakepa hisanakeno Anumaya Koti'a kaku kame alino katike. Kakaeya'ae kakai'ka anakaka'aefe mani ke nehu'ae." hu'ana hapai'na'ae. ³²⁻³³ Hapaite'ana ani ve'ka'ae mi'ko anakaka'a'ae Yisasi ke hapapaita'akeno anavaleno ani hani'ainaka anamaki'naya anamute sese hunateteke'ana anile ani ve'ka'ae akai'a afamo'ae mono li falepate'na'ae. ³⁴ Mono li falepateta'akeno anavaleno no'afaka haino ne'ya ne'anamino lusiya huno akai'a afamo'ae Anumaya Kotina apa'ku'a ami'a alakepa hu'naya yafe lusi amuse nehae.

³⁵ Amuse nehakeno kotike'a kake afi'a fa'ko hunate'naya vaya'moki ati vaya hupatake'a e'a inake hae "Ani ve'kalana anataleke'ana vi'ao." hu'a hu'nae. ³⁶ Hu'nakeno nofi hupate'naya vaya'aite kava ve'kamo'a Polona inake huno hapai'ne "Kake afi'a fa'ko hupate vaya'moki

mako vaya hupatake'a e'a lana'kaeyafe inake hae 'Anataleke'ana vi'ao.' hu'a haki lana'kaeya nofi nopatina ne'ataletana lanaipamo'a falu ne-hinaketana vi'ao." nehe.

³⁷ Nehikeno Polo'a ati vaya'aife inake he "La'akaeya Lomu nofi ve'kala mai'no'a'maki ali'a haviya hula'ate'a la'akaeya ke afi'a alakepa hu'a kake hu ola'ate'a vaya apaulakale ke o'male keleti heki kayoteti lusiya hu'a sefu la'amite'a nofi hula'ate'naya'maki meni na'ya hike'a fala'ki'a ali'a la'atalekefe nehae? Lamake nehu'ae la'akaeya kesi o'uku'a'maki apa'kaeya apa'kai'apike e'a nofi nopati la'avalete'a 'Vi'ao.' hu'a hula'atesaya'mae." hu'ne.

³⁸ Hike'a ati vaya'moki ani ke ali'a u'a kake afi'a fa'ko hupate vaya'aina hapapaike'a Polo'ae Sailasi'ae "Lomu nofi ve'kala mai'no'ae." hu'ana ha'a ke afite'a lusi koli hu'nae. ³⁹ Koli nehu'a nofi note u'a hapau'ke fa'ke nehu'a "Havi kava hu'none." hute'a nofi nopati anavale'a ma'aileka ne'anate'a inake hae "Amusetani nehunaki mani kuma ataletana mako alu aupalika vi'ao." hu'a hu'nae. ⁴⁰ Hake'ana nofi nopatina Polo'ae Sailasi'ae u'ana Litia nopi hai'ne'ana Yisasina apa'ku ami'a alakepa hu'naya vaya apa'kete'ana "Lapa'ku lapame lo'kiya vaitapa maiyo." hu'ana hapapaite'ana u'na'ae.

17

Tesalonai'ka vaya'moki Polo'ae Sailasi'ae hanakefe hu'nae.

¹ Polo'ae Sailasi'ae Amufipolisi kumate u'ana va'yi hute'ana akase'ana Apolonia kumate u'ana

va'yi hute'ana akase'ana Tesalonai'ka kumate u'ana va'yi hu'na'ae. Ani kumatena mako Yuta vaya'ai mono no hane'ne. ²⁻³ Hane'nikeno Polo'a mi'ko afina nehea kava huno aole'ae mako'ae Sapati afina ani mono nopi haino Anumaya Koti ke kamale'naya autamafi alino apaya nehuno ani kemo aepa'amo'a inake hu'ne "Anumaya Koti'a lakufa alino katiseafe hute'nea ve'ka lusiya huno akafu kisikeno falike. Faliteno fali'niseapati eteno hetike." huno hu'nea ke autamafati huno kafino aepa'a hapapaiteno inake hu'ne "Ani Yisasi'a Anumaya Koti'a lakufa alino katiseafe hute'nea ve'kae. Ani ve'kae lahapa'nepauve." hu'ne. ⁴ Mani ke hike'a mako Yuta vaya'ae lusiya hu'a Anumaya Koti aki ali'a asaka nehaya Kali'ki apa'ke ne'aiya vaya'ae ala apa'ki hane'nea a'ne'ae Yisasife afi'a apaipafi ne'male'a apa'ku ami'a alakepa hute'a Polo'ae Sailasi'ae lo'ka'a mai'nae.

⁵ Lo'ka'a mai'naya yafe Yuta vaya'moki apaipamo'a haviya hike'a hao'otake kava nehaya vaya'ae felu ne'mai'a vaya atalu hu'a ne'maiya kumate ne'maiya vaya'ae apavale'a ali'a atalu hupatake'a ani kumate vaya'moki "La hisae." hu'a apaipa apa'kesa ali'a he'netike'a ani kumapi nesu vaya u'e'a hute'a Polo'ae Sailasi'ae anavale'a ve a'ne'ai apayapi anatekefe Yesoni note u'a kita amaki'a ya'kite'a nopi hai'a kahau a'nae.

⁶ Haite'a kahau ayana o'ana'ke'a Yesoni'ae mako Yisasina apa'ku ami'a alakepa hu'naya vaya'ae ani nopal'i apavayu huli'a lavi'a ani kumate kake afi'a fa'ko hu vaya'aite apavale'a u'a inake hu'a ka ka a'nae "Ani ve'kala Polo'ae Sailasi'ae mi'ko ma mopale vaya'ai monona

ali'ana haviya hume e'ana meni lakaeya kumate ne'a'ae. ⁷ Ne'a'akeno Yesoni'a no'afi anavaleno anateke'ana mai'na'a'maki ani ve'kalana ala yahauve ve'ka Sisa'a hu'nea ke hu'ana haviya nehu'ana inake ha'ae 'Mako fate ala yahauve ve'ka mai'nea ve'kamo aki'a Yisasi'ae.' hu'ana neha'ae." hu'a hu'nae. ⁸⁻⁹ Hu'nake'a ali'a atalu hu'naya vaya'ae kake afi'a fa'ko nehaya vaya'ae ani ke afite'a apa'kesa lapa ne'ai'a "Nofi nopi o'visaya yafe Yesoni'ae mako vaya'ae moni miya hetetapa afa'a ukae." hake'a miya hetake'a apatalake'a u'nae.

Polo'ae Sailasi'ae Pelia kumate u'ana Yisasi ke hapapai'na'ae.

¹⁰ U'a aupa kana maike'a ani hani'ainakake Yisasina apa'ku ami'a alakepa hu'naya vaya'moki Polo'ae Sailasi'ae hunatake'ana Pelia kumate u'ana Yuta vaya'ai mono nopi hai'na'ae. ¹¹ Pelia mai'naya Yuta vaya'moki Tesalonai'ka kumate mai'naya Yuta vaya apa'kase'a lusi kanale apaipa apa'kesa ne'afikeno Polo'a Yisasi ke hapa'nepaike'a lusi amuse hute'a lusiya huno nehapaiye. Nehapaike'a afi'a apaipafi malete'a mi'ko afina "Lamake nehifi kasuke nehifi?" hute'a Anumaya Koti ke kamale'naya kefi hapali'a kahau a'a ne'akae. ¹² Ani kava nehu'a nesu Yuta vaya'ae nesu Kali'ki ke ne'afea a'ne apa'ki hane'nea a'neyaka'ae mako Kali'ki ke ne'afea ve'ae afite'a Yisasina apa'ku'a ami'a alakepa hu'nae. ¹³ Ami'a alakepa hu'naya'maki Tesalonai'ka ne'maiya Yuta vaya'moki afeana Polo'a Anumaya Koti ke Pelia kumate vaya'aina hapapaiya ke afite'a anile e'a ali'a atalu hu'naya

vaya'moki haleke'a maiya akufa ke hapa'nepai'a "Havi kava neha'aki hanaeyo." hu'a apaipa apa'kesa ali'a haviya hu'nae. ¹⁴ Ali'a haviya hake'a Yisasina apa'ku'a ami'a alakepa hu'naya vaya'moki makale'a Polona hutakeno hake li aki'naleka laviteke'ana Sailasi'ae Timoti'ae anile Pelia kumate mai'na'ae. ¹⁵ Mai'na'ake'a Polona avale'a u'naya vaya'moki Atenisi u'a atete'a ete'a ekefe nehakeno Polo'a inake huno hapapai'ne "Sailasi'ae Timoti'aefe inake hutapa hanapaiyo 'Lana'kaya makale'a nakaeyate e'ao he.' hutapa hanapaiyo." huno hapapaike'a atale'a u'nae.

Polo'a Atenisi kumate mai'ne.

¹⁶ U'nakeno Polo'a ana'keva mai'neno ani Atenisi kumatena yafateti alo humale'naya koti'api lusiya hu'a alo hu'a male'nakeno aketeno aipamo'a lusiya huno haviya hu'ne. ¹⁷ Aipamo'a haviya hu'nea yafe Yuta vaya'ai mono nopi'ae mi'ko afina nesu vaya ai'a ataku nefaya kumate'ae uno Yuta nofi vaya'ae Anumaya Koti aki ali'a asaka nehaya Yuta nofi o'mai vaya'ae anile mai'naya vaya'aipi Anumaya Koti ke alino apaya nehuno ani vaya'ae kake nehe. ¹⁸ Kake nehike'a mako Epi'kulia mono ne'afi'a ne'ya neke neke hu'a maisaya apa'kesa ne'afea vaya'ae Sitovi'ki ke ne'afea vaya'ae akaeya'ae ke huke afike nehake'a mako vaya'amoki Polofe inake hu'a nehae "Mani kanomo'a na'yafe avalu'na o'ae ke nehe." hu'a hake'a mako vaya'amoki Polo'a Yisasi kanale ke'ae Yisasi fali'neapati heti'nea ke'ae hapapai'nea yafe inake hu'a hu'nae "Alu kumate kotife nehuke." hu'a nehae. ¹⁹ Hute'a akaeya ke afikefe Aliopakasi kanisole vaya'aite

avale'a u'a Polofe inake nehae "Kakaeya saufa hu'nana mono ke afikefe nehunaki lahapaisape? ²⁰ Ke'ka'a afunana fate akufa ke nehanaketa aepa'a afisuna laku lakesa ne'afune." hu'a hu'nae. ²¹ Mi'ko Atenisi mai'naya vaya'ae yo'ka e'naya vaya'ae mi'ko afina saufa mono ke hisaya ya afisaya yafe lusiya huno nehapaike'a alu kava ohisaya apa'kesa afi'nae.

²² Ani yafe Polo'a Aliopakasi kanisole vaya'ai folakapati hetino inake hu'ne "Atenisi vaya'mokitapa nakaeya akaona lapa'kaeya nesu kotitapi apa'ki alitapa asaka nehaya vaya mai'nae. ²³ Mai'nake'na u'ne'na nehu'na akaona yafateti alo hu'naya koti'yakamoki apa'ki alitapa asaka nehaya kotitapi akete'na mako yafa hip'a ae ake'noana ani yate inake hutapa kamale'nae 'O'afi'nona kotitimokae.' hutapa kamale'nayanaki ani ve'ka 'O'afi'nona ve'kamo aki alita asaka nehune.' hutapa kamale'naya kanoe hu'na fole ai'na lahaba'nepauki afeo.

²⁴ Anumaya Koti'a ma mopa'ae mi'ko mopafi hane'nea ya'ae alo humale'nea ve'kamo'a mi'ko ko'ku'napi yate'ae mopafi yate'ae kava yakai'nea ve'kamo'a vaya'moki kimale'naya nopi no'maiye.

²⁵ Ani akufa nopi no'maiyanaketa lakaeya layateti ha'o'makauna'maki akai'a mi'ko vaya'ai apavamu'ae mi'ko ya'ae apami'nea ve'kaketa hana'ya huta mako ya'a o'male'neanaketa ha'maesune? ²⁶ Anumaya Koti'a ma mopale mi'ko kote ka maisaya yafe mako'ke lototimona hokoteno alo humaleteno ani ve'kafati mi'ko mopale nofi vaya alino fole aipateteno akesa afiteno ala vaya maisaya kana'api'ae maisaya

mopa'ae akai'a ako hapalipate'ne. ²⁷ Apa'kaeya Anumaya Kotina apa'ku amikefe kahau aesaya yafe alaki ani kava huno alo hu'ne. Ani kava hu'nea yafe apa'kaeya au'ava'a e'a akete'a atafaut'e'a Anumaya Koti aepa'a afikae. Lamake Akaeya alu'ale o'mai'nea'maki lakaeya mako'ke mako'ke'mokita'ae lamete mai'ne. ²⁸ Mai'neno akai'a lavamu lamiketa uteta huta mai'none. Ani ke'ae mako lapa'kaeya avo'ae kamale'naya vaya'moki inake hu'a hu'nae 'Lakaeya akaeya mafa'ne'a alilateketa mai'none.' hu'a hu'nae. ²⁹ Hu'naketa lakaeya akai'a alilate'nea mafa'ne'a mai'nonanaketa haviku lakaeya ma lakesa afikune 'Anumaya Koti aepa'a vaya'moki apa'kesa afi'a yafateti'ae kapaleti'ae aleketekne hea yafateti'ae kanale'ya hu'a alo humale'nae.' huta ohisune. ³⁰ A'ke'ainaka Anumaya Koti aepa'a mi'ko vaya'moki o'afi'naya yafe Anumaya Koti'a lusi ke ohu'nea'maki meni mi'ko mopale vaya'aipina apaumomo maleno inake hu'ne 'Lapa'ku'a aitapa yahae hutapa nakaeyateka eo.' hu'ne. ³¹ Anumaya Koti'a kake hupatesea au'ava'amo'a api aisea kake hisea ve'kakeno mi'ko mopale vaya'aina kake hupatesea kana'a ako huno haya vaiteno kake hupatesea ve'ka ako hapalimale'ne. Ani hapalimale'nea ve'kaena vaya'moki afi'a alakepa hu'a afisaya yafe fali'neapati ako alino hetite'ne." hu'ne.

³² Hike'a "Fali'neapati ako alino hetite'ne." huno hea ke afite'a mako vaya'moki kiki'a hune'ate'a kamuke nehake'a mako vaya'amoki inake hae "Mako'ae ani mono ke lahapaikane." hu'a hu'nae. ³³⁻³⁴ Hakeno Polo'a apataleno

u'nea'maki mako vaya'moki akaeyate u'a Yisasife afi'a apaipafi male'a Yisasiteka apa'ku'a ami'nae. Apa'ku'a ami'naya vayapina mako ve'kamo aki'a Tayonisiasi Aliopakasi kanisole ve'kae. Mako a'mo aki'a Tamalisi'ae mako vaya'ae apa'ku'a Yisasiteka ami'nae.

18

Polo'a Kolini kumate uno Yisasi ke hapapai'ne.

¹ Henaka'a Polo'a Atenisi kuma ataleno Kolini kumate u'ne. ² Anile mai'neno mako Yuta ve'ka ake'ne. Ani ve'kamo aki'a A'kuvila'ae. Kuma aepa'a Potasi hane'nea'maki Lomu aupalika kava ve'ka Kalatiasi apaumomo maleno inake hu'ne "Mi'ko Yuta vaya'mokitapa Itali vaya'ai ala kuma'api Lomu kuma ataletapa alu aupalika veo." huno hea ke ani afina A'kuvila'ae Palisila'ae Itali koteka atale'ana Kolini kumate u'na'akeno Polo'a ana'kaeya uno ana'ke'ne.

³ Uno ana'keana mako'ke akufa ali'ya ke-naleti nona fa'kani'a miya ne'ali'a ali'ya ne'ali'a anakanake'a alavela mai'na'a yafe ana'kaeya'ae lo'kano mai'neno ani ali'ya ali'nae. ⁴ Aliteno Polo'a mi'ko Sapati afina Yuta vaya'ai mono nopi uno lo'kiya ke nehuno "Yuta vaya'ae Kali'ki apa'ke ne'aiya vaya'ae Yisasife afi'a apaipafi malesae." huno apa'ku apa'kesa alino hetikefe hapa'nepaiye.

⁵ Henaka'a Sailasi'ae Timoti'ae Masetoniati Kolini uta'akeno Polo'a fate ali'ya o'alino mi'ko afina Yuta vaya'aife "Yisasi'a Anumaya Koti'a lakufa alino katiseafe hute'nea ve'ka Kalaisi mai'ne." huno lo'kiya kefati hapa'nepaiye.

6 Hapa'nepaike'a akaeya ke apa'kame'ya amite'a Polofe "Ina ya kahau'nea ve'ka mai'nane. Ma ya kahau'nea ve'ka mai'nane." nehu'a hu'a haviya hute'nakeno Polo'a "Havi kava nehae." ne-huno hetino kena'ale hane'nea mumusopa alino fopo hune'ataleno inake huno hapa'nepaiye "Lapa'kaeya havi kapi asaka hutapa aitetapa Anumaya Koti kumate o'visayana nakaeya ya o'maleki lapa'kaitapi yane. Meni nelapatale'na aepa he'na Yuta nofi o'mai vaya'aite u'na hapapaisoane." hu'ne. **7** Huteno apataleno mako Anumaya Koti aki alino asaka nehea ve'kamo nopi uno mai'ne. Ani ve'kamo aki'a Tisiasi Yasatasi'ae. Ani ve'kamo nona Yuta vaya'ai mono no hane'nea haute hane'ne. **8** Ani mono nopi so'ka ve'kamo aki'a Kalisipasi'ae mi'ko anak'a'ae Anumayamofe afi'a apaipafi male'nake'a Koliniti nesu vaya'moki Polo'a hea ke afite'a Yisasife afi'a apaipafi male'nakeno mono li fale ne'apate.

9-10 Mako hani'ainaka Anumayamo'a himonafi Polote va'y'i huno inake hu'ne "Kakaeya koli ohu'ka lo'kiya vai'ka mani ke o'atale'ka hapapaiyo. Nakaeya kakaeya'ae lo'ka'na mai'noanakeno mako ve'kamo'a hetino kakaeya alino haviya hu o'katekaiyanake'a nakaeya vayana mani kumate nesu'ya mai'nae." huno hu'ne. **11** Hikeno Polo'a ani kumate mako'ke kafuki naya mako kaya hano huteno naya mako kayati mako'ke alea i'ka'ae ani vaya'ae mai'neno Anumaya Koti ke alino apaya hu'ne.

12-13 Alino apaya hu'nea'maki Kalio'ae ve'kamo'a Kali'ki koteka hokote kava ya alino mai'nea kanafi Yuta vaya'moki ali'a atalu

hu'ne'a Polona kame ya hutete'a atafa hu'a kake afino fa'ko nehea ve'kale avale'a u'ne'a inake nehae "Ma ve'kamo'a lakaeya Yuta vaya'mokitale ke male male'nea ke alino ne'atakano mi'ko vaya'aife inake nehe 'Fate au'ava kava nehutapa Anumaya Koti aki alitapa asaka heo.' huno laha'nepaiye." hu'a nehae. ¹⁴⁻¹⁵ Nehakeno Polo'a anona'a ke'apile hapapaikefe hea'maki Kalio'a inake huno Yuta vaya'aife hapapai'ne "Yuta vaya'mokitapa afeo. Ani ve'kamo'a lusi hao'otake kava hu'nininana kanale name male'na mai'ne'na mani ketapi afi'na fa'ko hulapatenina'maki lapa'kaeya lapa'kaitapi ke male male'naya kefi hane'nea akile afa kelefe etapa nafi ne'kayanake'na o'afikuki lapa'kaitapike afitapa fa'ko hukafa nakaeya ina akufa ketato afi'na fa'ko hu yafe no'nahaiye." hu'ne. ¹⁶ Ani ke huteno kake afi nopati hapafaitaleke'a ma'aileka lavi'nae. ¹⁷ Hapafaitaleke'a lavi'ne'a Yuta vaya'ai mono nopi so'ka ve'ka Sosotenisina kake afi kumate atafa nehu'a amakikeno Kalio'a ake'nea'maki "Apa'kai'api yane." nehuno ani yafe ala akesa afino o'apami'ne.

Polo'a eteno Atio'ku kumate u'ne.

¹⁸ Polo'a Yuta vaya'moki nehaya kava huno Anumaya Koti aulakale huno lo'kiya vaiteno "Nayo'ka laka ohukoe." hu'ne. Huteno aise'a yatala kana Kolini maikeno afu'akanaki ne'apataleno Palisila'ae A'kuvila'ae lipi kalefi hai'a maite'a Seni'kililia kumate ne'u'a Polo'a Anumaya Koti aulakale "Ina kava hukoe." huno hu'nea ya avaya atekeno ayo'ka laka huteke'a

Silia koteka ne'vae. ¹⁹⁻²¹ Efesasi kumate u'a va'yi hute'a Polo'a Palisila'ae A'kuvila'ae ne'anataleno Yuta vaya'ai mono nopi haino Yuta vaya'aina mono ke hapapai'ne. Hapa'nepaike'a inake hae "Mani kumate yatala kana lakaeya'ae maike'ka ukane." hu'a hu'naya'maki "He'e o'maikoe." nehuno apataleno ukefe nehuno inake nehe "Anumaya Koti'a haiseana henaka'a ete'na lapa'kaeyate ekauve." huteno lipi kalefi haino maiteno Efesasiti u'ne.

²² Sisalia kumate uno va'yi huno Yelusalemu haino Yisasina apa'ku'a ami'a alakepa hu'naya vayana huno falu fala hune'apateno Atio'ku kumate lavi'ne.

Polo'a aole'ae mako'ae ale afea afina aepa heno ka uneno hu'ne.

²³ Anile aise'a yatala kana Atio'ku kumate maikeno ataleno Yisasi ke ne'afea vaya apa'ku apame alino lo'kiya vaipatesea yafe fate fate kumate uneno nehuno mi'ko Kalesia aupalika hane'nea kumate'ae Filisia aupalika hane'nea kumate'ae uneno hu'ne. ²⁴ Mako Yuta ve'kamo aki'a Apolosi'ae Ale'kasatalia kuma aepa'a hane'nea ve'kamo'a Efesasi uno va'yi hu'ne. Ani ve'kamo'a lusiya huno kanale ke'ake nehea ve'kakeno Anumaya Koti autamafi hane'nea ke afino alakepa hu'neane. ²⁵ Apolosi'a Anumayamo a'kame visea ka afiteno ayamufa alino lo'kiya vai'neno kanale kava huno Yisasife hapa'nepaiya'maki Yoni'a li fale ne'apatea au'ava kava'ake afi'nifa Yisasi akile li fale ne'apataya au'ava kavafe o'afi'neane. ²⁶ O'afino Yuta vaya'ai mono nopi uno lo'kiya ke hapa'nepaike'ana Palisila'ae A'kuvila'ae afite'ana

ani ve'ka avale'u'ana alakepa hu'ana Anumaya Koti au'ava aepa'a aveli'na'ae. ²⁷ Avelita'akeno henaka'a Apolosi'a Kali'ki koteka ukefe nehike'a Efesasi mai'ne'a Yisasi ke ne'afea afu'akanaki aya hu'a Kali'ki koteka mai'ne'a Yisasi ke ne'afea vaya'aite avo ka'a inake hae "Apolosina alitapa falu fala huteo." hu'a kamale'nae. Kamale'nakeno Anumaya Koti vaya alino kayone hu ya'amo'a Yisasife aff'a apaipafi male'naya vaya'aina apaya nehikeno Apolosi'a anile va'yi hu'neno mako'ae apaya hu'ne. ²⁸ Mi'ko vaya'ai apaulakale lusi lo'kiya ke nehuno Yuta vaya'ai havikopa ke'api alino ano ati ne'kaeke'a afi'a alakepa ohu'naya yafe Anumaya Koti autamafi avo hapalino "Yisasi'a Anumaya Koti'a lakufa alino katikefe hute'nea ve'ka Kalaisi'a mai'ne." huno avopati huno fole aino apaveli'ne.

19

Polo'a Efesasi mai'neno Yisasi ke ne'afea vaya'aina Yisasi ke hapapai'ne.

¹ Apolosi'a Kolini mai'nikeno Polo'a avima'mo hu'nea aupalika uneno huno Efesasi kumate uno va'yi hike'a mako Yisasina apa'ku ami'a alakepa hu'naya vaya mai'nakeno apa'ke'ne. ² Apa'keteno apa'kaeyafe inake huno apafike'ne "Yisasife afitapa lapaipafi maletetapa lapa'ku'a ami'naya afinana Anumaya Koti Fate Akufa Avamu'a avale'nafe?" huno apafikeke'a inake hae "He'e o'afi'nona ke nehane. Fate Akufa Avamu'a mai'nea ke o'afi'none." hu'a nehae. ³ Hakeno Polo'a inake huno apafike'ne "Nala aki ne'a'a mono li fale nelapatae?" huno apafi

ne'keke'a inake hae "Yoni'a lahapai'nea li'ke fale nelatae." hu'a nehae. ⁴ Hakeno Polo'a inake nehe "A'ke'ainaka Yoni'a inake huteno mono li falepate'ne 'Hao'otake yatapena lapaipa aitapa yahae hisake'na li falelapatekauve.' nehuno ve a'ne'aife inake huno hapapai'ne 'Na'kame esea ve'ka Yisasife afitapa lapaipafi maleo.' huno hu'neane." hu'ne. ⁵ Hike'a Efesasi kumate vaya'moki ani ke afite'a inake hae "Anumayati Yisasi aki ne'a'ka mono li falelato." hu'a hu'nae. ⁶ Hakeno li falepateteno Polo'a aya apa'kenopale malepate malepate nehikeno Fate Akufa Avamu'a eno apa'kaeyate lavino maite maite hike'a apaipa apa'kesafati no'afea ke fate fate apa'ke ne'ai'a Anumayamo avayafati hapa'nepaiya ke hu'a fole ai'nae. ⁷ Ani vaya'yaka layatala'a hano huteno laiyalekatiaole alea vaya (12 vaya'moki) ani kava hu'nae.

⁸ Polo'a aole'ae mako'ae i'ka mai'neno Yuta vaya'ai mono nōpi haino lo'kiya ke huno Anumaya Koti kava yakaisea yafe apa'ku apa'kesa alino hetisea ke hapapai'ne. ⁹ Hapa'nepaiya'maki mako vaya'moki apaipa apa'kesa ali'a a'kani'a lo'kiya vai'ne'a "Kasuke nehananaketa lakaeya ani ke afita laipafi o'malekaune." hu'a mi'ko vaya'ai apaulakale Anumaya Koti ke hu'a haviya hutakeno Polo'a ne'apataleno Yisasife afi'a apaipafi male'naya vaya apavaleno uno mi'ko afina efi efi huno Tilanasi avo nōpi Anumayamo ke alino apaya hu'ne. ¹⁰ Aole kafu ani kumate mai'neno alino apaya hike'a mi'ko Esia koteka ne'maiya Yuta vaya'ae Kali'ki vaya'ae alaki Anumayamo ke afi'nae.

Si'keva mafa'neyakamoki hao'otake kava ne-hae.

¹¹ Ne'afikeno Anumaya Koti'a Polo ayate fate fate akufa ya o'ake'naya lo'kiya yana alo hu'ne. ¹² Alo nehike'a vaya'moki a'kasipe'ae kena'ae ali'a u'a Polo akufale malete'a ali'a u'a kali vaya'ai apamike'a ne'alikeno kali'api hano ne-hikeno apaipafati Sata afe'yaka'ae hatilavi'a u'nae. ¹³ Mako Yuta vaya'moki Sata afe'yaka vaya'ai apaipafati hapa'nefai'a moni ne'alea vaya'moki avame hu'a Sata afe'yaka vaya'ai apaipafi mai'nea vayate Yisasi aki ne'a'a inake hu'a nehae "Polo'a laha'nepaiya ve'kamo aki Yisasi akileti aipafi mai'nana afena hatilaveo hu'na kaha'nepauve." hu'a hu'nae. ¹⁴ Ani kava nehaya vayana naya mako kaya hano huteno naya mako kayati aole alea mafa'neyaka (7 mafa'neyaka) ala mono nopi kava ve'ka Si'keva mafa'neyakamoki ani kava hu'nae. ¹⁵ Nehakeno mako'ke afina Sata afe'mo'a anona'a ke'apile inake nehe "Yisasi'ae Polo'ae ana'ke'noa'maki lapa'kaeya nalakitapae?" huno apafike'ne. ¹⁶ Apafine'keno ani Sata afe'mo aipafi mai'nea ve'kamo'a ani naya mako kaya hano huteno naya mako kayati aole alea vaya'ai apa'kofetule ano hailo hu'neno lusi kayo apamiteno apa'kuwa alino haviya hune'apateno kena'api alino vat-aloo vatalu aitaleke'a apa'kuwa alaka'ake ani nopati hatilavi'a apaune he'nae. ¹⁷ Ina kava hutake'a Efesasi mai'naya Yuta vaya'ae Kali'ki vaya'ae mi'ko ani ke afite'a lusi koli hute'a Anumayati Yisasi aki ali'a asaka hu'nae. ¹⁸ Aki ali'a asaka nehu'a nesu vaya'moki Yisasife afi'a

apaipafi malete'a apa'ku'a ne'amea vaya'moki e'a hao'otake kava nehaya yafe hu'a fole ai'nae. ¹⁹ Hu'a fole aite'a sefe safe kava nehaya ya'api'ae hai'o'ae lusa ne'ki'a havi kava nehaya ya'api'ae analisa ya'ae ani kavafe vaya'moki kamale'naya avo'yaka ali'a ete ete hu'a mi'ko vaya'ai apaulakale hataka hu'a atafi ka'nae. Kamale'naya avo miya he'naya moni le'kanapai'a akayana o'afunama'a moni fifiti tauseni kina (50,000 kina) le'kanapai'nae. ²⁰ Analisa ya'api katale'naya yafe mi'ko vaya'moki Anumayati-mofe haya ke afi'a apaipafi male'a apa'ku'a ami'a alakepa hu'nae.

Efesasi vaya'moki Polona hakefe ke la'ke'na'ke nehae.

²¹ Fate Akufa Avamu'mo'a Polona ka visea aku akesa amikeno inake nehe "Masetonia u'na maike'na Kali'ki koteka u'na maike'na Yelusalemu ute'na henaka'a Lomu'ae visoa nakesa ne'afoe." hu'ne. ²² Huteno aole ha'ne'ma'a ve'kalana Timoti'ae Elasatasi'ae hunateke'ana Masetonia koteka uta'keno Polo'a akai'ake mako aise kana'a Esia koteka mai'ne.

²³ Ani afina Yisasi ke no'afea vaya'moki heti'a Anumaya Koti a'kame ne'malaya yafe lusi ke ne'ne'a ke la'ke'na'ke nehu'a ke ne'veiye. ²⁴ Ani koteka vaya'moki moni alo nehaya yafateti atafi kate'a mako ana apayateti alo hute'a "Kotitimo'ae." hute'a "Aki'a Atemisi'ae." hu'a hu'nae. Nehakeno mako ve'kamo'a aki'a Temitiliasi'a moni alo nehaya yafa atafi kateno ani a'mo aki ali'a asaka nehaya no avame huno aise aise no alo hike'a vaya'moki miya nehae. Miya hake'a alo nehaya vaya'moki lusi miya

ali'nae. ²⁵ Ali'nakeno Temitiliasi'a mi'ko akaeya ali'ya vaya'ae mi'ko aise aise Atemisi no alo nehaya vaya'ae ke hike'a e'a ali'a atalu hakeno inake huno hapa'nepaiye "Nafalu'nimokitapa afeo lapa'kaeya ako afi'nae mani ne'aluna ali'yateti kanale miyati ne'alune. ²⁶ Ne'aluna'maki mani ve'ka Polo'a mi'ko Efesasi kumate ne'maiya vaya'ae mi'ko Esia koteka ne'maiya vaya'ae inake huno hapapai'ne 'Vaya'moki apayateti alo nehaya kotina afa yanakeno koti o'mai'ne.' huno nesu vaya apavaleno apaipa apa'kesa alino yakalesea ya hike'a mi'ko vaya'moki 'Lamake hane.' hu'a a'kame ne'malaketapa lapa'kaeya avake'a ne'afitapa ne'akae. ²⁷ Ani Polo'a nehea kemo'a lakaeya ne'aluna ali'ya'mo aki alino haviya havaya hutekaiya'maki ani ya'ake o'male'niki mi'ko Esia koteka ne'maiya vaya'ae mi'ko mopale vaya'ae 'Lusi ala kotiti mai'ne.' hu'a aki ali'a asaka hu'naya ana Atemisi akimo'a lavisike'a vaya'moki afi'a 'Afa yane.' hute'a mako'ae aki ali'a asaka ohisayana ani Atemisi aki ali'a asaka haya nofe 'Afa ya hane'ne.' hu'a hukae." hu'ne.

²⁸ Hike'a ali'a atalu hu'naya vaya'moki ani ke afite'a apaipamo'a haviya hike'a lusi hapai vaite'a inake hu'a nehae "Atemisi'a Efesasi kumate mai'nona vaya'mokita lusi ala kotitimo'a mai'ne." hu'a hu'nae. ²⁹ Hu'nake'a mi'ko ani kumate vaya'moki ke ala'ke'na'ke nehu'a mukale male haya kemo'a lusi kava hike'a ali'a atalu nehaya kumate naku naku hu'a ne'u'a Polo'ae lo'ka'ana u'e'ana neha'a ve'kalana aole Masetoniati ve'kala Kaiyasi'ae Alisata'kasi'ae anavayu

hu'a ani ali'a atalu nehaya kumate anavale'a ne'vae. ³⁰ Ne'vakeno Polo'aeti "Ani vaya'ai folakapi u'na ke hisoe." huno nehea'maki Yisasina apa'ku ami'a alakepa hu'naya vaya'moki "O'ukane." hu'a atafa hu'nae. ³¹ Atafa hake'a Esia koteka mako'a Lomu kamani vaya Polo vaya mai'nae. Mai'nayanake'a ani kava hu'a akaeyate ke atalakeno vike'a lo'kiya ke ne'vei'a inake nehae "Kakaeya vaya ali'a atalu nehaya kumate o'uvo." hu'a hu'nae. ³² Nehake'a ali'a atalu hu'naya vaya'moki apaipa apa'kesamo'a yakaleke'a anekinaki hute'a mako vaya'amoki mako ke hake'a mako vaya'amoki fate ke hake'a lusi ke nehu'a nesu vaya'moki "Na ya hiketa male eta alita atalu hu'none?" nehu'a aepa'a o'afi'nae. ³³ O'afi'nake'a mako ali'a atalu hu'naya Yuta vaya'moki Ale'kasatana avayu huli u'a "Inake hu'ka ho." hu'a folakapi atetakeno ani kemo aepa'a hapapaikefena aya alino asaka hu'ne. ³⁴ Alino asaka nehea'maki ali'a atalu hu'naya vaya'moki akayana Yuta ve'ka mai'nea yafe ake'a aeto hute'a mi'ko'amoki mako'ke apavaya hu'a inake hae "Atemisi'a Efesasi kumate mai'nona vaya'mokita ala kotiti mai'ne." hu'a mako'ke ke'ake huke huke hu'a mai'nakeno yakemo'a aole aova hu'ne.

³⁵ Hu'nikeno henaka'a ani kumate avo kae yate yakai'nea ve'kamo'a ali'a atalu hu'naya vaya'aina alino a'kayu nefano inake he "Lapa'kaeya Efesasi vaya'mokitapa Atemisi kotitimo aki alitapa asaka nehaya nona Efesasi kumate kanale huno kava ne'yakaiya yafe hana vaya'moki o'afi'naketapae nehae? Ako afi'nak. Ko'ku'napakati eli'ne'nea

fate akufa yafafe kanale ya huta yakai'nona yafe hana vaya'moki o'afi'naketapae nehae? Mi'ko'amoki ako afi'nae. ³⁶ Mako vaya'moki lo'kiya'api o'male'neanake'a mani ke ali'a fala o'kikaya'maki lapa'kaeya anekinaki kava ohutapa afa'a maiyo. ³⁷ Anavaletapa e'naya ve'kalana Atemisi aki ali'a asaka nehaya nopati mako yatapi kumaya ohe'ana lakaiti kotitimona Atemisife hu'ana haviya hu o'ate'na'ae. ³⁸ Ala kake hutesea ve'kamo'a mako afina kake afi nopi mai'neno kake afino fa'ko fa'ka hukea'maki Temitiliasi'ae ali'ya ne'alea vaya'moki mako ve'kae ke hane'ne hisayana ani ve'kale visae. ³⁹ Ukaya'maki 'Fate yafe hisune.' hutapaena kamani vaya'moki ke hisake'a ali'a atalu hisaya afina ani ya hutapa fa'ko heo. ⁴⁰ Meni yakefi hu'nona yafe kamani vaya'moki 'La nehae.' hute'a lafikesaketaena hana ve'kamoka heti'ka ani ke ala'ke'na'ke nehaya yafe aepa'a hu'ka fole ai'ka anona'a ke'apile hapapaikae?" hu'ne. ⁴¹ Avo kae yate yakai'nea ve'kamo'a ani ke huteno "Notapileka ataletapa veo." huno hupateke'a u'nae.

20

Polo'a Masetonia'ae Kali'ki'ae u'ne.

¹ Ani ali'a atalu hu'ne'a kaleso aiya ke'api hano hutekeno Polo'a Yisasina apa'ku'a ami'a alakepa hu'naya vayafe ke hike'a akaeyate akeno apaipa apa'kesa afi'a lo'kiya vai'a maisaya ke hapa-paiteno huno falu fala hune'apateno apataleno Masetonia aupalika ukefe ne've. ² Masetonia aupalika uneno nehuno mi'ko afina Yisasina

apa'ku'a ami'a alakepa hu'naya vaya lo'kiya vai'a maisaya ke hapapaime uneno hume hume uno Kali'ki koteka va'yi hu'ne. ³ Va'yi huteno aole'ae mako'ae i'ka maiteno Silia aupalika ukefe ne-huno lipi kale alikefe nehike'a Yuta vaya'moki akaeya haesaya ke hu'a haya ne'vaikeno Polo'a afiteno lipi kale ataleno "Mopale Masetonia aupalika ukoe." hu'ne. ⁴ Akaeya'ae ma vaya u'nae Pilasi mafa'ne aki'a Sopata'akeno Pelia kumate ve'ka'ae Tesalonai'kati Alisata'kasi'ae Se'katasi'ae Tepi kumateti ve'ka Kaiyasi'ae Timoti'ae Esiati ve'kalana Ti'ki'kasi'ae Talofimasi'ae ina'a vaya Polo'ae u'nae. ⁵ Ani vaya'moki u'a hokote'a Taloasi kumate lakeva maikefe u'nae. ⁶ U'a mai'naketa lakaeya Filipai kumate mai'neta hale o'ki kai hame'ya ne'naya emu ne'kea kana'a hano huteketa lipi kale alita naya mako kaya'a alea afina li la'kata apa'kaeyateka Taloasi kumate uta va'yi huta naya mako kayati aole alea afina (7 afina) mai'none.

Yuti'kasi'a alilavino haekeno Polo'a alino hetite'ne.

⁷ Sota afina Anumayamo ne'ya nekefe alita atalu hu'nonakeno Polo'a eka'a ukeanakeno mono ke lahapaima ne'vikenno hani folaku va'yi hu'ne. ⁸ Nehiketa ki'a a'kalo a'kalo humale nopi hanafi mai'nonake'a nesu kani a'a halemale'naketa mai'none. ⁹ Mai'nonakeno mako nahaeya ve'ka Yuti'kasi'a ha'kalokate faitopale mai'nikeno Polo'a mono ke hume hume ne'vikenno Yuti'kasi'a au'kala kala hikeno havano afeka'ka huteno hanale aole'ae mako'ae ki'a a'kalo a'kalo humale nopati la'kati lavino

mopale lavino haeke'a lavi'a ali'a asaka hayana ako fali'ne. ¹⁰ Fali'nea'maki Polo'a lavino anu'ki'neno inake he "Lapa'kaeya atali atalu oheo. Ofali'nea'maki avamu'a afa'a hane'ne." hu'ne. ¹¹ Huteno eteno ani nopaka haino mai'neno kai hame'ya maya a'kaya heno neteno yatala kana apa'kaeya'ae kake huno ne'vikenko ko alino halekeno apataleno u'ne. ¹² Vike'a ani nahaeya ve'ka eteno kanale huno mai'nike'a noteke avale'a u'a lusi amuse nehu'a apaipamo'a kanale hu'nae.

Polo'a Taloasi ataleno Mailitasi u'ne.

¹³ Polo'a inake hu'ne "Mopafi Asosi utesuketapa anileti utapa lipi kalefi navalekae." huno hea yafe lakaeya uta hokoteta lipi kale aliteta Asosi u'none. ¹⁴ Asosi uta Polona aketeta lipi kalefi avaleta ateteta Mitilini kumate u'none. ¹⁵ Uteta inaleti lipi kalefi uta mako hani'ainaka havateta Kaiyosi kuma'mo haute va'yi huta ani lipi kalefi havateta kotiketa Samosi uta ani kava huta havateta Mailitasi kumate uta va'yi hu'none. ¹⁶ Polo'a "Ne'ya afu nelea kanae amuse hisaya emu kisaya afina Yelusalemu u'na va'yi hu'na maikoe." huno akesa afiteno yatala kana Esia o'maisea akesa huteno "Efesasi kumana akase'na makale ukoe." hu'ne.

Polo'a Efesasi kumate kava vaya'aina akola apataleno u'ne.

¹⁷⁻¹⁸ Polo'a Efesasi kuma akasekefe nehuno Mailitasiti vaya hune'apateno "Efesasi utapa inake hutapa heo 'Yisasi ke ne'afea vaya'aite kava vaya nakaeyate eo.' hutapa hapa-paiyo." huno hike'a u'a hapapaike'a akaeyate

akeno inake huno hapapai'ne lapa'kaeya ako ake'nae nakaeya hokote'na Esia koteca e'noa afina aepa he'na hu'noa kavana ako ake'nae.

¹⁹ Nakufa ali'na hai kava ohu'na Anumayamo ali'ya ne'aluke'a Yuta vaya'moki mi'ko afina nakaeya ke afisaya yafe ohapaike'a nahae-saya ke hakeno lusi kana ya nakaeyate va'yi hike'na lusi avile'noane. ²⁰ Avile'noa'maki koli ohu'na mi'ko lapa'ku lapame lo'kiya vaisaya ke lahapa'nepauki vaya ali'a atalu hu'a maiy-ate'ae notapifi'ae Anumaya Koti ke ali'na lapaya hu'noe. ²¹ Ali'na lapaya nehu'na "Hao'otake yatapena lapaipa aitapa yahae hutapa Anumayati Yisasi Kalaisife afitapa lapaipafi maleo." hu'na Yuta vaya'ae Kali'ki koteca vaya'ae hapapai'noane. ²² Hapapaite'na meni akekeo Anumaya Koti Fate Akufa Avamu'mo'a nahapaike'na a'kame male'na Yelusalemu haikefe hoe. Anile hai'na mai'nisuke'a vaya'moki hunatesaya kavana o'afi'noe. ²³ O'afi'noa'maki mi'ko u'noa kumate mai'nokeno Fate Akufa Avamu'mo'a inake huno nahapai'ne "Lusi kana kahaisea ya kakaeyate va'yi hutesike'a nofi nopi hukatekae." huno nahapai'ne. ²⁴ Nahapai'nea'maki nakaeya falisufi afa'a maisufi afa ya'kana yane hu'na nakesa ne'afoa'maki Anumayati Yisasi'a nami'nea ali'ya ali'na avaya aesoa nakesa ne'afoe. Ani ali'yana mi'ko vaya'aife Anumaya Koti'a lusiya huno alino kayone hulate'nea yafe kanale ke hapapaisoe hu'nae nehoe.

²⁵ Nehu'na lapa'kaeya folakapi u'ne'na nehu'na Anumaya Koti kava yakailapatesea ke lahapa'nepauva'maki meni afeo nakaeya

afi'noe henaka'a nakaeya naukosa mako'ae o'nakekae. ²⁶⁻²⁷ Ani yafe meni afina alaki lamake hu'na lahapapai'noa yafe mako ve'kamoka Anumaya Koti kumate va'yi ohisayana lapa'kaitapi yanaki ani ke nakaeyapi o'malekaiye. ²⁸ O'malekaiya'maki lapa'kaeya lapa'kufa maitapa halove hu'netapa Fate Akufa Avamu'mo'a kava yakaisaya yafe lapami'nea vayana Yisasina apa'ku'a ami'a alakepa hu'naya sipi sipile kava ne'yakaiya ve'kamo akufa kava hutapa kava yakaiyo. Ani kava hutapa Anumayamo'a akai'a kola'leti miya humale'nea vayana Yisasife afi'a apaipafi male'naya vaya'aite kanale'ya hutapa kava yakaiyo. ²⁹ Nakaeya afi'noe lapatale'na ne'visoana mako vaya'moki kave'ake afela kalakana hu'a lapa'kaeya folakapi e'a Yisasife afi'a apaipafi male'naya sipi sipi ali'a haviya hukae. ³⁰ Ali'a haviya hukaya'maki lapa'kaeya folakapi mako vaya heti'a u'e'a nehu'a ali'a haviya nehu'a kasuke nehu'a Yisasife afi'a apaipafi male'naya vayana apa'kame malesaya yafe lapavayu hu'a apa'kai'apileka malekae. ³¹ Ani kava hukefena lapa'kufa maitapa halove heo. Nakaeya aole'ae mako'ae kafufi feluka'ae hani'ainaka'ae "Alaka nahae." hute'na mai'na falu ohu'na avi nele'na mi'ko'amokitapaena lapa'ku lapa'kesa mako'ke mako'ke mokitapale alimale'noanaki ani yafe lapa'kesa afitapa hao hu'netapa maiyo.

³² Lapa'kesa alimalete'na meni Anumaya Koti ayapi ali'na lapate'nokeno akai'a alino kayone hu

ke'aleti yakailapatekaiye. Ani alino kayone hu ke'amo'a lapa'kaeya alino lo'kiya vailapateteno mi'ko akai'a fate akufa vaya'ae alo huno lapate'nea kanale ya lapamike. ³³ Nakaeya mako moni afeno yatapile'ae kenatapile'ae ake'na naha'ye ohu'noe. ³⁴ Lapa'kaeya ako nake'nae nakai'ni nayapati ali'ya alite'na nesoa ya'ae nakaeya'ae lo'ka'a mai'naya vaya'moki nesaya ya'aena ali'na fole ai'noane. ³⁵ Ani kava nehu'na mi'ko yana ali'na lapaya nehu'na inake hu'na hu'noane "Ali'ya alitetapa kali ne'alea vaya apaya heo. Anumayati Yisasi'a hu'nea ke lapa'kesa afifi hutapa maiyo. Inake huno hu'neane 'Mako vaya'moki mako ya alisayana amuse hukaya'maki vaya'a mako ya amiteno lusiya huno amuse huke. Mako ya ami'nea ve'kamo amuse ya'mo'a ali'nea ve'kamo amuse yana akasekaiye.' huno hu'ne." nehe.

³⁶ Ani ke humaleteno Polo'a ale'ya alo ano ani Yisasi ke ne'afea vaya'aite kava vaya'moki'ae Anumayamoteka ke huno afine'ke. ³⁷⁻³⁸ Afikeke'a mi'ko Yisasi ke ne'afea vaya'aite kava vaya'moki heti'a avi nele'a Polona anu'ki'a hane hane nehu'a "Henaka'a nakaeya naukosa kipalena mako'ae o'nakekae." hu'nea ke hapau haleke'a avi nele'a lipi kalefi avale'a u'nae.

21

Polo'a Yelusalemu ukefe lipi kalefi hai'ne.

¹ Apataleta lipi kalefi haita maitonakeno lavaleno hao hiketa Kosi kumate u'none. Uteta eka'a Lotesi kumate uta va'yi huteta

inaleti ataleta Patala kumate uta va'yi hu'none.
² Patalati mako lipi kalemo'a Finisia koteka ukefe nehea kale aketeta ani lipi kalefi haita maitonakeno lavaleno u'ne. ³ Ne'uta henaka'a ani li folakapi mako mopa a'kavo'mo aki'a Saipalasi aketeta haoka laya aupalikati akaseta uta Silia koteka uteta lipi kalemo'a mako afeno ya atalekefe hiketa Taiya kumate uta mai'none.
⁴ Mai'neta Yisasiteka apa'ku'a ami'naya vaya apa'keteta ani kumate laya mako kaya hano huteno laya mako kayati aole alea kana (7 kana) mai'nonakeno Fate Akufa Avamu'mo'a Yisasina apa'ku'a ami'naya vaya'aife huno apa'kesa hike'a Polofe "Yelusalemu o'uvu." hu'a ha'nepaiye. ⁵⁻⁶ Hapaitaketa apa'kaeya'ae mauna kana'a hano hiketa ani kuma ataleta ukefe nehunake'a Yisasina apa'ku'a ami'naya ve a'ne mafa'nemoki ani kumapati lavale'a ma'aileka laviketa hake li aki'naleka lavita lale'ya alo a'neta Anumayamoteka ke huta afike'none. Ke huta afiketaefena anileti huta falu fala hupateteta lipi kalefi haunake'a apa'kaeya ete'a no'apileka u'nae.

Sisaliati Akapasi'a mako aune ve'kamo'a Polona ke hapai'ne.

⁷ Lipi kalefi uta Taiya kumana ataleta Tolemesi kumate uta va'yi huteta Yisasiteka apa'ku'a ami'naya vaya huta falu fala hupateta ani anaka'ae mako'ke kana'ake mai'none. ⁸ Maiteta eka'a kotiketa ani Tolemesi ataleta Sisalia uta va'yi hu'none. Ani kumate mako Anumayamo ke hapa'nepaiya ve'kamo aki'a Filip'i'ae. A'ke'ainaka Yelusalemu mai'ne'a laya

mako kaya hano huteno laya mako kayati aole alea vaya (7 vaya) ne'ya apamisaya yafe hapalimale'naya vaya'aipati Filipi mai'ne. Ani ve'kamo nopi uta akaeya'ae mai'none. ⁹ Ani Filipi'a aole'ae aole'ae a'mafa'ne alipate'nea'maki vele o'mai'nayanake'a ani a'mafa'neyakamoki Anumaya Koti apaune a'mafa'neyaka mai'nae. ¹⁰ Sisalia mai'nonakeno mako aune ve'kamo aki'a Akapasi'a Yutia kotekati Sisalia kumate eline'ne. ¹¹ Eline'nea ve'kamo'a lakaeya mai'nonate eno Polo afafafi ne'aeya kamai alino akai'a aiya ayate nofi ne'kino inake he "Fate Akufa Avamu'mo'a inake hu'ne 'Yelusalemu mai'naya Yuta vaya'moki mani kamaimo afo'amona ma kava hu'a aiya ayate nofi kitete'a Yuta nofi o'mai vaya'ai apayapi atekae.' huno hu'ne hu'nae nehoe." hu'ne. ¹² Hiketa ani ke lakaeya afiteta lakaeya'ae ani kumate vaya'ae Polofena inake nehune "Amuse'ka nehunaki Yelusalemu ohaisane." huta huke huke nehuta lo'kiya ke hu'none. ¹³ Hu'nona'maki Polo'a eteno inake hu'ne "Lapa'kaeya na'yafe nakaeyafe avi neletapa naku namena alitapa yakalesaya kava nehae? Nakaeya Anumaya'ni Yisasina naku ami'na alakepa hu'noa yafe nakesa afi'na ali'na avatati hu'noanake'a Yelusalemu vaya'moki nofi hunatesayana kanalene. Ani ya'alefe'ke avatati ohu'noa'maki hai'na falisoa yatefe'ae avatati hu'noe hu'nae nehoe." hu'ne. ¹⁴ Hiketa ani ke afiteta akaeya aipa akesa alita kahalaе hisuna lo'kiyati o'maleanaketa ani huna ke ne'ataleta ani yafena "Anumayamo akai'ake afi'neanakeno haisea kava hise." huta hu'none.

Polo'a Yelusalemu va'yи huteno kava vaya'aipi

ali'ya ali'nea ke hapapai'ne.

¹⁵ Sisalia kumate mako kana'a maiteta mi'ko yati alita alo ala huteta Yelusalemu kumate hai'none. ¹⁶ Hai'nonana Sisaliati mako Yisasiteka apa'ku'a ami'naya vaya'yaka e'a la'kame haketa Yelusalemu uta va'yi hunake'a havaesunafe Nasoni nopi lavale'a u'nae. Nasoni'a Saipalasi li a'kavo mopaleti ve'kakeno a'ke'ainaka Yisasiteka aku'a ami'nea ve'kae.

¹⁷ Yelusalemu uta va'yi nehunakeno Yisasiteka apa'ku'a ami'naya vaya'moki lakaeya lakaya yafe lusiya hu'a amuse hute'a hu'a falu fala hulate'nae. ¹⁸ Hu'a falu fala hulatetakeno eka'a kotiketa Polo'a lakaeya'ae Yemisina akekefe ne'uta ani afina Yemisi'ae mi'ko Yisasife afi'a apa'ku'a ami'naya vaya'aite kava vaya'yaka e'a mai'naketa u'none. ¹⁹ Utaefena Polo'a huno falu fala hupateteno Anumaya Koti'a aya hikeno Yuta nofi o'mai vaya'ai folakapi mi'ko ne'alea ali'yafe fate fate ke hapapai'ne.

Kava vaya'moki haya ke afiteno Polo'a ala mono nopi u'ne.

²⁰ Ani ke hapapaike'a afite'a Anumaya Koti aki ali'a asaka hute'a Polofe inake hae neputimoka kakaeya ake'nane nesu tauseni vaya'yakamoki Yisasife ako afi'a apaipafi malete'a Yisasiteka apa'ku'a ami'nae. Ami'naya vaya'mokimaki lusi lo'kiya vai'a Mosese'a ke male male'nea kele a'kame malesaya apa'kesa ne'afe. ²¹ A'kame malesaya apa'kesa ne'afea'maki mako vaya'moki e'a kakaeyafe inake hu'a hapapai'nae "Polo'a Yuta nofi o'mai vaya'aipaka mai'naya Yuta vaya'aife

Mosese ke male male'nea ke ne'ataletapa mafa'netapimoki apa'koyamo ano'a laka oheo. Meni Yuta vaya'moki male'a u'e'a nehaya au'ava kavana ne'ataletapa mako'ae oheo." hu'ka hu'nana ke ako e'a hapapaike'a afite'a mai'nae. ²² Lamake ako afi'nayanake'a meni kakaeyafe ako e'ka mai'nane ke afi'nayanaketa hana kava hisune? ²³ Inaki lakaeya mako kava hisana ke kahapaisunake'ka ani kava hisane. Lakaeyapi aole'ae aole'ae (4) anaka mai'naya anaka'moki Anumaya Kotife "Mako akufa kava hukune." hu'a hapai'ne'a lo'kiya ke humalete'a mai'nae. ²⁴ Kakaeya inani aole'ae aole'ae (4) anaka apavaleke'a ani anaka'moki Anumayamo aulakale honi'ya ya'apiohanesea kava hisake'ka kakaeya'ae hisanana Anumayamo'a ke male male'nea ke a'kame malete'ka ani anaka'moki apayo'ka laka hisaya yafe kakaeya miya malepato. Ina kava hisanake'a mi'ko vaya'moki kakete'a make hukae "Akaeyafe hu'naya ke afa'a apa'ke'atike ke hu'nae. Akaeya'ae ke male male'nea kele a'kame ne'male." hu'a hukaya'maki kakaeya mani kahapauna kava u'ka ho. ²⁵ Mani ke a'ke'ainaka aepa heta kake huta haya ne'veita Yuta nofi o'mai vayapati Yisasina apa'ku'a ami'naya vaya'aiteka ako avo kata apami'nonake'a ako afi'nae. Make huta avo ka'none "Apa'kaeya yakai'a alakepa hu'ne'a fali'naya vaya'aife anumayati mai'nae hu'a apa'kisana nefai'a aki ali'a asaka nehu'a male'nisaya ne'ya o'ne'a ane'mu aesakeno fali'nisea afu'ae kola'ae o'nesae. A'ne a'mafa'ne apavayu hu kavana ataleo." Inake inake huta

ako avopi kata hapapai'none hu'ne. ²⁶ Inake hu'a hapaitakeno eka'a Polo'a ani aole'ae aole'ae (4) vaya'ae apavaleteno apa'kaeya'ae Anumayamo aulakale apa'kufa'ae apa'ku'ae honi'ya ya'api ohanesea kava hu'a sese hutakeno ala mono nopi haino kava vaya'aife inake huno hapa'nepaiye "Anumayamo aulakale lakufa'ae laku'ae honi'ya yati ohanesea kava huta sese humaleta naya mako kaya hano huteno naya mako kayati aole alea kana (7 kana) maiteta lamete lamete sipi sipi afu hetu Anumaya Kotiteka sala mana haesuna yati alita eta amikune." hu'ne.

Yuta vaya'moki Polona atafa hu'nae.

²⁷⁻²⁹ Mako afina Polo'ae Talofimasi'ae Yelusalemu lo'ka'ana u'a nehai'ake'a ake'nayanake'a Efesasi kumateti ve'ka mai'nea yafe apa'kaeya kasuke apa'kesa ne'afi'a "Polo'a ani Yuta nofi o'mai'nea ve'ka avaleno ala mono nopi hai'ne." hute'nae. Ani ke kasuke ke nehakeno Polo'a akufa'ae aku'ae sese hu'nea afina naya mako kaya hano huteno naya mako kayati aole alea kana (7 kana) hano hukefe nehike'a Esia kotekati Yuta vaya e'a Polo'a ala mono nopi mai'nike'a akete'a ani vaya'moki mi'ko ve a'ne'ae apaipa apa'kesa ali'a he'neti'a Polona atafa nehu'a ala kefati inake hae "Lapa'kaeya Isaleli vayana etapa laya heo. Ma ve'kamo'a mi'ko kumate vaya'aina inake huno alino apaya nehe Isaleli vaya'ae Mosesee ke male male'nea ke'ae mani ala mono noti'ae alino afa ya'kana huteno ani kava'ake nohifa mani ve'kamo'a Kali'ki vaya'ae apavale'neno ala mono nopi haise nehea au'ava kava'mo'a

mono noti ali'a honi'ya'ake nehae." hu'a hu'nae.
 30 Inake hu'a hake'a mi'ko Yelusalemu kumate vaya'moki apaipamo'a he'netike'a ke ala ke'na'ke nehu'a mi'ko ve a'neyaka u'a ali'a atalu nehu'a Polona atafa hu'a ala mono nopati avayu hu'a ma'aileka lavitake'a makale'a ala mono no'mo mi'ko kipana kita ki'nae.

Lomu ala ati vaya'moki Yuta vaya'ai apayapati Polona avale'a e'nae.

31 Polona hakefe nehu'a "Yelusalemu vaya'moki lusi la hukefe nehae." hu'a haya kemo'a ati vaya'aite hokote kava ve'kamo'a akesa le'ne. 32 Akesa lekeno ani ke afiteno mako ati vaya'ae kava vaya'api'ae apavaleteno naku naku hu'a lavi'nae. Lavi'nake'a Yuta vaya'moki Polona ne'amakeateti ati vaya'aite hokote kava ve'ka'ae ati vaya'ae ne'apa'ke'a mako'ae o'amaki'a atale'a mai'nae. 33 Atale'a mai'nakeno ani ati vaya'aite hokote kava ve'kamo'a Polo haute uno atafa huteno ati vaya'aife ke hike'a aiya ayate aole seninofititi kitetakeno ani hokote kava ve'kamo'a inake huno apafine'ke "Mani ve'ka nala'ae? Mani ve'kamo'a hana kava nehiketapae ne'amake?" huno apafine'ke. 34 Apafine'keke'a nesu ve a'ne mai'naya yafenake'a mako'amoki mako'ke akufa ke hake'a mako'amoki fate ke nehayana hute'a nesu vaya'moki iyopa ayopa aikeno ke aepa'a o'afino ati vaya'aife inake he "Lo'kiya notifi avaletapa haiyo." hu'ne. 35-36 Hiken Polo'a ki'a avayu humale note haiteno ati vaya'ai no kipate va'yi nehike'a nesu vaya'moki hapafai'a apa'kame ne'u'a ala kefati inake nehae "Polona

haekeno falino." hu'a lusi ke nehake'a ati vaya'moki apayo'nale avale'a hai'nae.

Polo'a akai'a aepa'a huno fole ai'ne.

³⁷ Ati vaya'moki Polona avale'a no'apifaka haikefe nehakeno ani mi'ko ati vaya'aite kava ve'kaena inake huno afine'ke "Kanalenaki'na kakaeya'ae kake hukufe?" huno afine'kekeno kava ve'kamo'a inake he "Kakaeya Kali'ki ke afi'nape?" ³⁸ Nakaeya nakesa afoana kakaeya a'ke'ainaka Isipi koteka mai'ne'ka 'Mi'ko kamanu vaya'ae la hukune.' hute'ka fo tauseni'a vaya (4,000 vaya) apavale'ka mi'ko la hu ya'ae ali'ka vaya o'mai ka'me koteka u'nana ve'ka mai'napi hu'nae neho'a'maki alu ve'ka mai'nape?" ³⁹ Hikeno Polo'a akaeyafe inake he "Nakaeya Yuta ve'ka mai'noe. Nakaeya kuma aepa'ni Silisia koteka hane'nea kumana Tasasi kumane. Ani aki hane'nea kumateti ve'ka mai'noe. Amuse'ka nehuki nakaeya kanalenake'na ma mi'ko vaya ke hapapaikufe?" huno afine'ke. ⁴⁰ Afine'kekeno "Kanalenake'ka hukane." hikeno Polo'a ani kipate heti'neno aya alino asaka nehuno "Ke ohutapa afeo." huno mi'ko vaya'aife hike'a ke ohu'a mai'nakeno Polo'a apa'kai'api ke Hipalu kefati make huno hapapai'ne.

22

¹ Polo'a ati vaya'ai lo'kiya no kipate heti'neno inake huno hapapai'ne "Nafalu'nimokitapa'ae afo'nikitapa'ae afeo nakaeya anona'a ketapile hao'otake kava ohu'noa yafe ke lahapapaikefe nehoanaki hisoa ke afitapa alakepa heo." nehe.

² Nehike'a apa'kaeya Yuta vaya'ai kefati Hipalu ke nehea ke afite'a ke ohu'a mai'nakeno ani ke hapapai'ne.

³ "Nakaeya Yuta ve'ka ita'nimo alinate'nea ko'mo aki'a Silisia hane'ne. Aise kuma'ni Tasasi kumate alinateteke'na mani ala kumate Yelusalemu e'na kositokeno Kamelieli'a mi'ko lakinakomoki ke male male'naya kemo aepa'a alino naya hike'na afi'na alakepa hu'na a'kame male'noa'maki lapa'kaeya meni afina Anumaya Koti ke a'kame male'naya kava hu'na naipa ami'na alakepa hu'noe. ⁴ Nakaeya a'ke'ainaka Yisasiteka apa'ku'a ami'naya vayana lusiya hu'na ali'na haviya hupatete'na hapaoke'a alaki fali'nae. Ve'ae a'ae apatafa hu'na nofiteti apaiya apayate kite'na nofi hupate'noe. ⁵ Ani kava hu'noa ke ala mono nopi ala kava ve'ka'ae kanisole vaya'ae ani kava hu'noa kavana ake'nayanake'a navake hisaketapa afikae. Mako autama ka'a namite'a 'Tamasi'kasi ne'maiya Yuta lafu lakanakiteka ali'ka uvo.' hake'na alite'na inake hu'na hoe 'Tamasi'kasi u'na Yisasiteka apa'ku'a ami'a alakepa hu'naya vayana apatafa hu'na nofi hupatete'na Yelusalemu apavale'na hai'nesuke'a apa'kufa apa'kafu ya alisae.' hute'na lavi'noane."

Polo'a akai'a Yisasiteka aku'a ami'nea ya'mo avake hapapai'ne.

⁶ "Kate ne'u'na Tamasi'kasi va'yi hukefe u'na lava'netokeno yakemo'a folaka nalaka hikeno makale'a ko'ku'napakati hale ya'mo'a lusiya huno naulaka kapi ano kahai huno male'neane.

⁷ Ano haleke'na mopafi nako'ya nefai'na afukeno

mako kemo'a nakaeyafe inake hu'ne 'Solo Solo na'ya hike'ka nakaeya ali'ka haviya nehane?' huno nafike'ne. ⁸ Nafikeke'na anona'a ke'ale inake hu'noe 'Ala Nena kakaeya nalakae?' hukeno nakaeyafe inake he 'Nakaeya Yisasi'na Nasaleti ve'ka nakaeya ali'ka haviya hune'natana ve'ka mai'noe.' hu'ne. ⁹ Nehike'a nakaeya'ae lo'ka'a ne'vaya vaya'moki hale ya ake'naya'maki ke huno nahapaiya ve'kamo ake'a o'afi'nae.

¹⁰ O'afi'nake'na nakaeya inake hoe 'Ala Ne-nao nakaeya hana kava hisoe?' hu'na afikokeno inake hu'ne 'Heti'ka Tamasi'kasi ukeno mako ve'kamo'a mi'ko ali'ya alisana yafe kahapaike.' huno nahapai'ne. ¹¹ Nahapai'nea'maki ani naulakafi ano kahai hu'nea ya'mo'a lusiya huno ano hale'nea yafe naulakamo'a alaki o'akeke'a nakaeya'ae lo'ka'a u'naya vaya'moki nayate alite'a Tamasi'kasi kumate navale'a u'nae.

¹² U'nonakeno mako anile mai'nea ve'kamo aki'a Ananaiyasi'a lusiya huno Anumaya Koti ke male male'nea ke a'kame ne'malea ve'kake'a mi'ko ani kumate mai'naya Yuta vaya'moki ani nefe 'Kanale ne mai'ne.' hu'a aki ali'a asaka hu'nae. ¹³ Ani Ananaiyasi'a nakaeya nahaute eno heti'neno nakaeyafe inake hu'ne 'Nenafuka Poloka kaulakamo'a eteno kanale hisike'ka ake'ka halekane.' huno hikeno ani kanatofi makale'a naulakamo'a eteno kanale hunateke'na ake'na alakepa hu'na ani ve'ka ake'noe. ¹⁴ Ne'akokeno Ananaiyasi'a nakaeyafe inake huno nahapai'ne 'Lakinakomoki aki ali'a asaka hu'naya Anumaya Koti'a akai'a haisea kava afisana ya'ae Fate Akufa Ve'ka mako hao'otake kava nohea ve'ka akesana ya'ae

akaeya avayafati ke afisana yafe kakaeyafe
ako hapali male'ne. ¹⁵ Hapali male'neanake'ka
akaeyafe meni ne'afi'ka ne'ake'ka hana yana
hu'ka fole ai'ka mi'ko vaya'aina hapapaikane.
¹⁶ Ina kava hukana'maki na yafe kakaeya
akeva mai'nane? Makale heti'ka Yisasi aki
ne'ake'a mono li falekatesakeno Anumaya Koti'a
hao'otake ya'ka ano kalopataleno.' hu'ne."

*Anumaya Koti'a Polona hutekeno Yuta nofi
o'mai'naya vaya'aite u'nea avake.*

¹⁷ Henaka'a nakaeya Yelusalemu ete'na ala
mono nopi u'na Anumayamoteka afine'ke'na
mako himonakana yana ake'noe. ¹⁸ Ake'noana
Yisasi ake'nokeno nakaeyafe inake hu'ne
"Male mai'naya vaya'moki nakaeyafe hisana
ke 'Lamake hane.' hu'a o'afikaki makale
Yelusalemu ne'atale'ka alu kumate uvo." hu'ne.
¹⁹ Hike'na nakaeya inake hoe "Anumaya'nimoka
apa'kai'api ako afi'nae nakaeya mi'ko Yuta
vaya'ai mono nopi u'ne'na nehu'na kakaeyafe
afi'a apaipafi male'naya vaya apavale'na nofi
hune'apate'na kayo ne'apami'na hu'noa ya ako
afi'nae. ²⁰ Afi'nake'na a'ke'ainaka Sitiveni'a
kakaeya ke huno hapa'nepaiya ve'ka hakeno
fali'nea afinana nakaeya haute heti'na mai'ne'na
ha'naya vaya'moki kena'apile yakai'na mai'ne'na
'Kanale kava nehae.' hu'na nehuke'a hakeno
fali'ne." huno hapai'noe. ²¹ Ha'nepaukeno
Anumayamo'a nakaeyafe inake hu'ne "Makale
heti'ka uvo. Nakaeya hukatesuke'ka afaki ko'afi
u'ka Yuta nofi o'mai'naya vaya'aina nakaeya ke
hapapaikane." huno hike'na afi'noe hu'ne.

Lomu ati vaya'aite kava ve'kamo'a Polona lo'kiya vaine kava yakaite'ne.

²² Hu'nike'a Yelusalemu mai'naya vaya'moki hea ke kanale'ya hu'a ne'afea'maki "Yuta nofi o'mai vaya'aite ukoe." huno hea kemo'a apaipa haviya hike'a aepa he'a ala ke nehu'a lo'kiya kefati Polofe inake hae "Haekeno falino. Ina akufa ve'ka ma mopafi afa'a o'maise. Ako haekeno falino." hu'a nehae. ²³⁻²⁴ Ani ke nehu'a apa'kufaleti yasi kena'api asakau'a yaka hune'atale'a mumusopa kate'a yaka yaka nehu'a lusi ke nehakeno ala ati vaya'aite kava ve'kamo'a ati vaya'ae inake he "Lo'kiya notifi Polona avale-tutapa sefu kayoteti ne'amakikeno vaya'moki lusi ke haya kemo aepa'a huno fole aino nahapaise." hu'ne. ²⁵ Hike'a avale'u'a sefu kayoteti amakisaya yafe nofi ki ne'atakeno Polo'a ani ali'bate kava ne'yakaiya ati ve'kae inake huno afine'ke "Lapa'kaeya Lomu nofi ve'ka ke'a afitapa alakepa ohu'netapa kake hu o'ate'netapa sefu kayoteti afa'a amakikafe? Lapa'kaeya ke male male'nea kemo'a 'Kanalenaki ani kava heo.' huno hu'life? He'e ina akufa ke ohu'ne." hu'ne.

²⁶ Nehikeno ani naya mako kaya vaya'ai apaiya apaya hano hea ati vaya'aite (100 vayate) ne'yakaiya ve'kamo'a ani ke afiteno akaeya akaseno mai'nea ala ati vaya'aite kava ve'kale uno inake nehe "Na kava hukefe nehane? Mani ve'ka Lomu nofi ve'ka mai'ne." nehe.

²⁷ Nehikeno ani hokote ati vaya'aite kava ve'kamo'a eno Polofe inake huno afine'ke "Lamake nehapi kakaea Lomu nofi ve'ka mai'napi? Nahapaiyo." huno afine'kekeno Polo'a "He." nehe. ²⁸ Nehikeno ani hokote ati

vaya'aite kava ve'kamo'a inake he "Nakaeya lusi moni Lomu kamanifi ataloke'a 'Lomu nofi ve'ka mai'nane huta hukune.' hu'a hunate'nae." huno hikeno Polo'a inake he "Ani kava hu'nana'maki nakaeya ita af'o nimokani Lomu nofi alavela'mokani alinate'na'ake'na nakaeya Lomu nofi ve'ka alaki mai'noe." hu'ne. ²⁹ Hu'nike'a "Sefu amitesakeno ke lahapaise." hu'a haya vaya'moki ani ke afite'a koli hute'a makale'a ne'atale'a vakeno hokote ati vaya'aite kava ve'kamo'a Polofe "Lomu nofi ve'ka mai'nike'na nofi hute'noe." huteno lusi koli hu'ne.

³⁰ Koli huno havateno eka'a Polofe na akufa kava hu'nea yateti Yuta vaya'moki hu'naya kemo aepa'a afikefe ayapati nofina kasalu hene'ateno ala mono noipi kava vaya'ae mi'ko Yuta vaya'ai kanisole vaya'ae "Etapa alitapa atalu heo." hike'a ali'a atalu hu'nakeno Polona avaleno lavino folaka'apifi ate'ne.

23

Polo'a Yuta vaya'ai kanisole vaya'aite ke huno fole ai'ne.

¹ Polo'a kanisole vaya'ai apaulakafi lo'kiya aulu nehapano inake hu'ne "Nafalu'nimokitapa afeo. Nakaeya mi'ko afina Anumaya Koti aulakale u'ne'na hu'noa yafenake'na naipamo'a mako akufa hao'otake kava hu'nane huno ohike'na nakesa ne'afona meni afina 'Hao'otake ya'ni'a hane'ne.' hu'na nakesa no'afoe." ² Nehikeno mono noipi hokote kava ve'ka Ananaiyasi amete heti'a mai'naya vaya'aife inake he "Avaya aita laka hutapa amakeo." hu'ne. ³ Nehikeno

Polo'a akaeyafe inake nehe "Kakaeya 'Avaya aitapa laka heo.' hu'ka hana'maki Anumaya Koti'a kakaeya kamakike. Kakaeya kaku'afi afi'ka o'male'ka amekati savali ke nehana ve'kamoka kakaeya Anumaya Koti ke male male'nea kefati kake afi'ka fa'ko hunatekefe hana'maki ani ke ali'ka ne'ataka'ka nakaeyafe 'Amakeo.' hu'ka nehane." hu'ne.⁴ Hike'a amete heti'a mai'naya vaya'moki inake hae "Kakaeya Anumaya Koti mono nopi hokote kava ve'ka hu'ka haviya hune'atapi hutae ne-hune." hu'a afine'kae.⁵ Afine'kakeno Polo'a inake he "Nafu'nakanakitapa amusetapi nehuki akaeya mono nopi hokote kava ve'ka mai'nea ke afi'noninana ani ke ohuninina'maki Anumaya Koti autamafi inake huno kamale'neane 'Kava ve'katape hu'ka haviya huo'ato.' huno kamale'nea ke ako afi'noane." nehe.

⁶ Polo'a afeana mako kanisole vaya'a Satiyusi mono ne'afea vaya maike'a mako kanisole vaya'a Falasi mono ke ne'afea vaya mai'naya ke afiteno ani kanisole vaya'aife inake huno hapapai'ne "Nafu'nakanakitapa nakaeya Falasi mono ke ne'afua ve'ka mai'noe. Afo'nimo'a Falasi mono ke ne'afea ve'kamo'a alinate'ne. Nakaeya 'Fali'naya vaya ete'a hetikae.' hu'na name'atiti hu'noa yafe navale'a e'a kake hunatekefe nehae." hu'ne.⁷ Ani ke hike'a afite'a Falasi mono ke ne'afea vaya'ae Satiyusi mono ke ne'afea vaya'ae folaka'apifi lusi ke ne'vei'a ani kanisole vaya'moki aolefi a'a fa'ko fa'ka nehae.⁸ (Satiyusi mono ke ne'afea vaya inake hu'a nehae "Vaya fali'nisayapati he otikae nehu'a ko'ku'napi kayo kayo vaya'ae afe anak'a'e o'mai'nae." nehu'a

ali'a apaya nehaya'maki Falasi mono ke ne'afea vaya'moki ani yafe "Lamake mai'nae." hu'a nehae.)⁹ Anileti ala kefati lusi ke ne'vei'a mako Falasi mono ke ne'afea vaya'aipi avo hapali'a hapa'nepaiya vaya'moki heti'a inake hae "Mikani ve'ka akonana hao'otake kava hu'nea ya'a alaki o'male'ne. Haviku ko'ku'napati kayo kayo ve'kamo'a hapai'nifi afe anaka'moki hapai'nakeno lamake nehe." hu'a nehae.

¹⁰ Nehaya'maki lusi kava hu'a ali'a apalo apalu hu'a ke ne'vaikeno ala ati vaya'aite kava ve'kamo'a akeana Polona aluka alukati avayu huli'a ute'a ete'a hayateka Polona ali'a katali hisakeno falisea kava nehakeno koli huno ati vaya'aife "Lavitapa folaka'apifati Polona avaleta haitetapa lo'kiya notifi ateo." huno hike'a avale'a ate'nae.

¹¹ Ani hani'ainaka Anumayamo'a eno Polo amete heti'neno Polofe inake nehe "Koli ohu'ka kaipa kamena ali'ka lo'kiya vaiyo. Kakaeya Yelusalemu mai'ne'ka nakaeyafe hapapai'nana kava hu'ka meni Lomu kumate'ae u'ka hapapaikane." hu'ne.

Yuta vaya'moki mako'ke kate hu'a haya malete'a "Polona haesunakeno falise." hu'a nehae.

¹² Havate'a kotike'a mako Yuta vaya ali'a atalu hu'ne'a inake hae "Polona haesunakeno falise. Anumaya Koti aulakale mani ke nehune meni li'ae ne'ya'ae mosi'neta falisea afina mako ke huta hataka huta nekaune. Haesunakeno ofaliseana Anumaya Koti'a lakaeyateka ala havi ya hulatese." hu'a lo'kiya ne'veaiye. ¹³ Ani ke

hu'a haya vaite'a hu'a lo'kiya vai'naya vaya'yaka aole ve'kala'mokani anaiya anaya hano hea vaya (40 vaya) mai'nae. ¹⁴ Ani vaya'moki u'a mono nopi hokote kava vaya'ae ala ala vaya'aite u'a inake hu'a hapapaiye "Lakaeya lo'kiya ke huta haya vaiteta Polona haesunakeno falise huta meni li'ae ne'ya'ae mosi'nisunakeno falisea afina mako'ke ke huta hataka huta nekaune. Haesunakeno ofaliseana Anumaya Koti'a lakaeyateka ala havi ya hulatese huta Anumaya Koti aulakale huta lo'kiya vai'none. ¹⁵ Ani yafe meni lapa'kaeya'ae kanisole vaya'ae ati vaya'aite kava ve'kae ke hutapa hapapaiyo 'Meni kake huteteta kemo aepa'a afita alakepa huta fa'ko hutekau-nanaki lakaeyate avale'ka eno.' hutapa hisakeno lapa'kaeyate saufa eno va'yi ohu'nisiketa kateka kesi yakai'neta haesunakeno falise." hu'a hu'nae.

¹⁶ Hu'naya'maki Polo asa'amo mafa'nemo'a ani ke afiteno ati vaya'ai nopi uno haino Polona hapai'ne. ¹⁷ Hapaikeno Polo'a mako kava ve'ka vani hataleti ati vaya'aite kava yakai'nea ve'kae ke huno inake hu'ne "Ma mafa'nemo'a ati vaya'aite hokote kava ve'kaleka ke mako ali'neno hapaikefe nehiki avale'ka ukено ha-paino." hu'ne. ¹⁸ Hikeno avaleno ati vaya'aite hokote kava ve'kale vikeno inake nehe "Nofi nopi ve'kamo'a Polo'a ke hike'na ukено inake he 'Ma mafa'ne kakaeyateka ke mako kaha-paikefe hikeno kakaeyatefe avale'ka uvo.' huno hike'na avale'na ne'oanakeno ani ke kahapaike." hu'ne. ¹⁹ Hikeno ati vaya'aite hokote kava ve'kamo'a ani mafa'nemo ayate aliteno avaleno aki'naleka uno ana'kai'anike mai'ne'ana inake

huno afine'ke "Na'yane ke nahapaikefe e'nane?" huno afike'ne. ²⁰⁻²¹ Afikekeno inake he "Yuta vaya'moki lo'kiya ke hu'a haya vaite'a kakaeyafe inake hu'a hukefe nehae 'Kake huta kemo aepa'a afita alakepa huta fa'ko hutekaunananaki lakaeyate avale'ka eno.' hu'a hisake'ka apa'kaeya ke o'afeo. Ani ke hu'a lo'kiya vai'naya vayana aole ve'kala'mokani anaiya anaya hano hea vaya (40'a vaya'moki) inake hae 'Lapa'kaeyate eno va'yi ohu'nisiketa kateka kesi yakai'neta haesunakeno falise. Anumaya Koti aulakale huta lo'kiya ne'vaita inake nehune meni li'ae ne'ya'ae mosi'nisunakeno Polo'a falisea afina mako'ke ke huta hataka huta nekaune. Haesunakeno ofaliseana Anumaya Koti'a lakaeyateka ala havi ya hulatese.' hu'a lo'kiya vai'nae. Lo'kiya vaite'a meni kate mai'ne'a kakaeya 'Kanalene.' hute'ka Polona atalesanakeno elinesa'aene hu'a yakai'nae." hu'ne. ²² Hikeno mi'ko ati vaya'aite kava ve'kamo'a ani mafa'nena inake huno lo'kiya kefati he "Ani ke hu'ka fole ai'ka nahapai'nana yafe alaki mako vaya hapa'opaiyo." huno hutekeno u'ne.

Polona hutekeno ala yahauve ve'kale Feli'kisite u'ne.

²³ Huteno hokote kava ve'kamo'a vani hataleti ati vaya'aite kava ve'kala'aena ke hike'ana a'akeno inake huno hanapai'ne "Meni hani'ainaka naini kilo'ki tu hataleti ati vaya'ae seveti'a hosi afule fai mai'ne'a ne'vaya ati vaya'ae (70 vaya) tu hataleti'a keve nehaya ati vaya'ae alitana avatati humale'netana Sisilia ukae. ²⁴ Polo'a faimai'neno visea hosi afu'ae

alitana avatati hutetana kanale'ya hutana kava yakaitana Polona avaletana ala kamani kava ve'ka Feli'kisi ayapi utana ate'ao." hu'ne.

²⁵⁻²⁶ Huteno avo kano inake hu'ne "Nakaeya Kalotiasi Lisiasi'na kanale kamani ve'kamokale Feli'kisi'kale avo ka'na hu'na falu hukatoe. ²⁷ Yuta vaya'moki mani ve'ka atafa hute'a amaki'a kitekefe nehake'na 'Lomu ve'ka mai'ne.' hu'a haya ke afite'na ati vaya'ni'a'ae lavuna ya'mokita ani hakefe nehaya yapati avale'noe.

²⁸ Avalete'na 'Kake hute'naya kemo aepa'a afisoe.' hute'na kanisole vaya'apile avale'na u'noane. ²⁹ Avale'na u'nene'a afoana apa'kai'api ke male male'naya ke 'Alino ataka'ne.' hu'a haya'maki falisea hao'otake kava'ae nofi hutesuna akufa hao'otake kava'ae lamake huno ohu'ne. ³⁰ Ohu'nea'maki mako ke afoana mako vaya'moki 'Kesi fala'ki'neta haesunakeno falike.' hu'a haya ke nahapaike'na makale kakaeyate hutokeno u'neanake'a kake hutesaya vaya kakaeyate ute'a hu'a fole aisake'ka ani kemo aepa'a afi'ka halekane." hu'na haha'nepauve. Ke'ni'a hano he huno avopi kamale'ne.

³¹ Ati vaya'moki kava ve'kamo ke a'kame male'a ani hani'ainaka folaku Polona avale'a Atipatalisi kumate u'nae. ³² U'a havate'a mako ati vaya'a ete'a kuma'apileka vake'a hosi afule faimai'naya ati vaya'amokike Polona avale'a Sisalia u'nae. ³³ Sisalia kumate u'a va'yi hute'a avo kano apami'nea autama ala kamani ve'ka ne'ami'a Polona avale'a u'a aulakale hetite'nae. ³⁴⁻³⁵ Hetite'nakeno ala kamani ve'kamo'a ani autama hapalino aketeno Polofe inake huno afine'ke "Kakaeya hana aupalika

ve'ka mai'nane?" hikeno "Silisia aupalika ve'ka mai'noe." hikeno afiteno inake nehe "Kake hukatesaya vaya e'a va'yi hisake'naefena ke'ka afi'na fa'ko hukatesoane." nehuno ati vaya'aife inake nehe "Heloti'a a'ke'ainaka kimale'nea nopi avaletapa utapa ate'netapa yakaiteo." huno hapa'nepaiye.

24

Yuta vaya'moki Feli'kisi aulakale Polona kake hute'nae.

¹ Naya mako kaya hano hea kana uteke'a ala mono nopi hokote kava ve'ka Ananaiyasi'ae mako ala ala vaya'ae mako kake hisea ve'ka Tetulusi'ae eli'e'ne'a Polona kake hutesaya ke hokote kamani ve'ka ha'nepaiye. ²⁻³ Hapaitakeno Polofe ke hikeno ekeno Tetulusi'a aepa heno Polona kake hune'ateno make nehe ala kamani ve'kamoka Feli'kisika afeo. Kakaeya kanale kava Nenake'ka kakaeya hu'nana kavafe lakaeya la ohuta kanale'ya huta mai'nonanake'ka kanale kava hu'ka mi'ko kumate laya hisana ke nehanaketa lusiya huta amuse hu'none.

⁴ Ina mako'ae ke hukefe hoa'maki yatala afina katafauli'na mai mofe hu'na amuse'ka nehuki meni aupa ke kahapaisuna ke afeo.

⁵ Lakaeya akonana ma ve'kamo'a Polo'a lusi hao'otake kava nehuno mi'ko aupalika Yuta vaya'ai folakapi hetino ke vaike la huke haya akufa ke hapa'nepaino Yisasi Nasaleti ve'kamo ke ne'afea vaya'aite uno hokote'nea ve'ka'api mai'ne. ⁶⁻⁷ Mai'neno lakaiti ala mono nopi haino alino haviya hukefe hu'nea'maki uta atafa huteta

lakaitile ke male male'nea keleti kake hutekefe nehunakeno ala ati vaya'aite kava ve'kamo'a Lisiiasi'a eno lo'kiya'aleti layapati heno avayu huno avaleno u'ne.⁸ Avaleno ne'uno inake hu'ne "Kake hutekefe hisaya vayana Feli'kisika kaulakale u'a heti'nisake'ka kakaeya ke hu'ka afikesanakeno mi'ko lakaeya kake hune'atona ke akai'a avayafati aepa'a kahapaisike'ka afikane."⁹ hu'ne.⁹ Nehike'a Yuta vaya'moki'ae hu'a lo'kiya vai'a inake hae "Alaki lamake nehe Polo'a hao'otake kava nehea ve'kae." hu'a hute'nae.

Polo'a Feli'kisi aulakale ke huno fole ai'ne.

¹⁰ Ala kamani ve'kamo'a Polofe "Ke ho." huno ayateti avame'name hikeno Polo'a ke anona'a inake hu'ne "Ala kamani Nena afeo kakaeya mi'ko kafu'ae kafa'ae mani vaya'moki kake'api afi'ka fa'ko hune'apatana yafe afi'na koli ohu'nokeno naipamo'a amuse neheanake'na anona'a ke'kale kahapaisoe.¹¹ Kakaeya apafikesanana ma akufa ke kahapaisake'ka afikane. Nakaeya yatala afina Yelusalemu hai'na o'mai'noa'maki nayatala'a hano huteno naiyalekat'i aole alea kana'ake (12 kana) mai'ne'na Anumaya Koti aki ali'na asaka hukefe Yelusalemu hai'na mai'noe.¹² Hai'na mai'noke'a nake'naya'maki nakaeya ala mono noipi mako vaya'ae ke o'vei'na 'Nakaeyate vaya alitapa atalu heo.' hu'na apaipa apa'kesa ali'na he ot'i'noe. Mono no'yakafi'ae ala kumate'ae ani kava ohu'noke'a o'nake'nae.¹³ O'nake'nayanake'a meni kake hune'nataya ke mako vaya'moki 'Lamake hae. Nakaeya ake'noanake'na aepa'a kahapai'koe.' huno ohuke.¹⁴ Ohukea'maki mako yafe ke hu'na

fole ai'na kahapaisoe. Nakaeya Yisasi ke ne'afea vaya'moki nehaya kava nehoe. Ani vaya'aife inake hu'a nehae 'Vaya ali'a fa'ko nehae.' hu'a hu'naya'maki nakaeya laki-nakomo Anumaya Koti aki ali'na asaka nehu'na mi'ko ke male male'nea ke'ae Anumaya Koti apaune vaya'moki ke'ae afi'na naipafi male'noe.

¹⁵ Naipafi male'noke'a apa'kaeya nehaya kava hu'na Anumaya Koti'a 'Hao'otake ya'api o'male.' huno hupate'nea vaya'ae hao'otake kava hu'naya vaya'ae fali'nayapati alino hetipatekaiye hu'na name'atiti nehoe.

¹⁶ Ani yafe nakaeya Anumaya Koti aulakale'ae vaya'ai apaulakale'ae hao'otake kava ohu'na alakepa kava'ake hisukeno naipafi mako hao'otake ya o'malesea yafe lo'kiya vai'na yakai'na mai'noe.

¹⁷ Yatala kafu aluleka maite'na meni e'na Yuta nofi vaya'nimokipi afeno'api o'male vaya apaya hisaya moni'ae Anumaya Kotina amisoa amuse ya'ae apamikefe Yelusalemu hai'noe.

¹⁸ Hai'na ne'apami'na nakufa'ae naku mafa'ne'ae sese hu'na hao'otake ya'ni o'malesea kava hute'na ala mono nopi u'na mai'noke'a e'a nake'nayana nesu vaya o'mai'naya atalufi mai'noa'maki kaleso o'aike'na mai'noe.

¹⁹ Mai'noanaki mako Esia aupalikati Yuta vaya'moki e'a nake'nayanake'a nakaeyafe 'Hao'otake kava nehe.' hu'a hu'nae. Apa'kaeya nakaeyateka mako ke hunatesaya ke'api hane'nesike'aena e'a kakaeya kaulakale kake hunateo.

²⁰ O'mesiketapaena ma e'a mai'naya vaya'moki nakaeya kanisole vaya'ai apaulakale heti'noa afina 'Hao'otake kava hu'ne.' hu'a nake'nisaya yafe kahapaiyo.

²¹ Kahapaikaya'maki mako'ke'ake ke hu'noa ke apa'kaeya folakapi heti'ne'na make hu'na hu'noe 'Anumaya Kot'i'a vaya fali'nisayapati alino hetipatekaiye hu'na name'atiti nehoe.' hu'na hu'noa keleti meni afina kake hune'natae hu'nae nehoe." hu'ne.

²² Nehikeno Feli'kisi'a Yisasi ke ne'afea vaya'moki haya au'ava kavafe aka ne'afea ve'kakeno Yuta vaya'aife inake hu'ne "Hainaki mi'ko ati vaya'aite kava ve'ka Lisiasi'a elinesike'na mani ketapi afi'na fa'ko hulapatekauve." hu'ne. ²³ Huteno ati vaya'aite kava ne'yakaiya ve'kae ke hikeno ekeno inake he "Polona avale'ka nofi nopi u'ka hutekana'maki lo'kiya o'vei'ka ataleke'a vaya'amoki e'a ne'ya ne'ami'a aya hisae." hu'ne.

Feli'kisi'a Polona aole kafu nofi hute'ne.

²⁴ Mako kana'a maiteno Feli'kisi'ae a'amo'a Talusila'ae Polona akekefe e'na'ae. Talusila'a Yuta a mai'ne. E'ana mai'ne'ana Feli'kisi'a Polofe ke hikeno eno Yisasi Kalaisife afi'a apaipafi ne'malaya ke hanapai'ne. ²⁵ Hana'nepaino "Hao'otake kava ohutana mai'ao. Lana'ku lana'kesale yakaitana lo'kiya vai'ao." nehuno Anumaya Kot'i'a henaka'a kake hupatesea yafe hapa'nepaiya yafe Feli'kisi'a ani ke afiteno koli huno inake he "Hainaki meni natale'ka ete'ka uvo. Henaka'a ali'ya'ni o'malesea afina mako'ae e'na ke'ka afikoe." hu'ne. ²⁶ Ani ke nehuno mako yatefe'ae inake nehe "Polona ali'na atalesoa yate mako moni namiike." huno Feli'kisi'a akesa afino mi'ko afina akaeyafe ke hikeno eke'ana kake hu'ana maite maite hu'na'ae.

²⁷ Hu'na'akeno aole kafu hano hutekeno mako kava ve'ka Polisiasi Fesatasi'a Feli'kisi no alino kava ya ali'ne. Alitekeno Feli'kisi'a masave ake aino "Yuta vaya'mo hapaisea kava hukoe." huno Polofe "Mako'aenofi nopi maise." hu'ne.

25

*Polo'a hokote kamani ve'ka Sisafe "Ke'ni afise."
hu'ne.*

¹ Fesatasi'a aka eno kava alino maisea kote va'yi huteno aole'ae mako'ae kana maiteno Sisalia kuma ne'ataleno Yelusalemu hai'ne. ²⁻³ Haire'a mono nopi kava vaya'ae Yuta vaya'ai ala ala vaya'api'ae Polofe "Ina kava ma kava hu'ne." hu'a hapaite'a inake hae "Vae amuse'ka nehunaki laya hu'ka Polona hutekeno Yelusalemu ese." hu'a hu'nae. Apa'kaeya kateka kafo male'ne'a haesakeno falisea yafe hu'aefe ani ke hu'nae. ⁴⁻⁵ Hu'nakeno Fesatasi'a anona'a ke'apile inake hu'ne "Polo'a Sisalianofi nopi mai'neanake'na nakaeya aupa kana'a maite'na anile nelavisuke'a lapa'kaeya ala kava vayatapimoki nakaeya'ae lo'ka'a lavi'ne'a akaeya hao'otake kava hu'niseana u'a kake hutekae." hu'ne.

⁶ Fesatasi'a apa'kaeya'ae naya mako kaya hano huteno naya mako kayati aole'ae mako'ae (8) afinapi naya aole (10) afinapi maiteno eteno Sisalia kumate lavino havateno eka'a kotikeno kake hupate nopi uno mai'neno inake nehe "Polona avaletapa eo." hu'ne. ⁷ Ke hikenno eke'a Yelusalemuti e'naya Yuta vaya'moki hau'ale mai'a veko hu'ne'a lusi ke nehu'a inake hae "Lusi hao'otake kava hu'ne." hu'a lo'kiya

vai'a kake hute'naya'maki afa'a lamake kake hutesaya aepa'ae ke hu'a fole ai'a ha'opai'nae.
⁸ Ha'opai'nakeno Polo'a anona'a ke'apile inake he "Nakaeya mako Yuta vaya'ai ke male male'nea ke ali'na o'ataka'noe. Ala mono no'ae ali'na haviya ohu'noe. Ala Lomu ve'ka Sisana ali'na haviya hu o'ate'noe. Lamake mako hao'otake akufa kavana alaki ohu'noe." hu'ne.

⁹ Hu'nea'maki Fesatasi'a masave ake aino Yuta vaya'aife "Hapaisea kava hukoe." huno Polofena inake huno afine'ke "Kakaeya kanalenake'ka Yelusalemu haisanake'na anile hai'na kake'ka afi'na fa'ko hukatesoe?" huno afine'ke.

¹⁰ Afine'kekano Polo'a inake nehe "Meni Sisa ala kava ve'kamo'a kake afi nopi heti'noanake'ka mani nopi'ke kanale nakaeya kake hunatekane hu'nae nehoe. Kakaeya ako afi'nane nakaeya Yuta vaya'aina mako akufa hao'otake kavana hu o'apate'noe. ¹¹ Nakaeya mako akufa hao'otake kava hu'nisoana alaki nahaesake'na falisoa hao'otake au'ava kava hu'nininana kanale falunina'maki mikani kake hune'nataya ke'apimo'a lamake huno ke aepa'a o'male'nisike'kaefena navale'ka apayapi o'nate'ka ala kava ve'ka Sisa ayapi natesanakeno akaeya kake hunatese hu'nae nehoe." hu'ne. ¹² Hikeno Fesatasi'a akai'a kanisole vaya'ae kake huteno inake he "Sisa'ke kake'ni afino fa'ko hunatese hu'ka hanafe Sisate ukeno kake'ka afikateno." hu'ne.

Fesatasi'a Polofe Yuta vaya'ai ala yahauve ve'ka Akalipana afine'ke.

¹³ Mako kana'a maite'a ala yahauve ve'ka Akalipa'ae asa'amo'a Penaisi'ae Fesatasina hu'ana falu fala hutekefe Sisalia kumate e'ana

va'yi hu'na'ae. ¹⁴ Yatala kana mai'na'akeno Fesatasi'a ala kava ve'ka Akalipana Polofe ha'nepaino inake nehe "Feli'kisi'a hano huno u'nea afina mako ve'ka nofi nopi mai'nikeno anifi ataleno u'ne. ¹⁵ U'nike'na Yelusalemu hai'na mai'noke'a mono nopi kava vaya'ae Yuta vaya'ai ala ala vaya'ae akaeyafe 'Ina kava hu'nike'ka kake hute'ka mako akafu kisea ya ameo.' hu'a hu'nae. ¹⁶ Hu'nake'na ke'apile inake hoe 'Lakaeya Lomu vaya'mokita mi'ko afina ma akufa kava nehune. Mako ve'ka havikopa kayo no'amuna'maki hokoteta mako akaeya kake hutesoe hisea ve'kamo'a kake hupate ve'kamo aulakale eno heti'neno kake huteteketa lakaeya inake nehune kake hukatea kele ina kava hu'noe hu'ka ho huta hunakeno ke'a huteketa afita alakepa nehune.' hu'na hapapai'noe.

¹⁷ Huke'a nakaeya'ae male e'nake'na havate'na eka'a makale u'na kake hupate nopi u'na Polofena 'Avaletapa eo.' huke'a avale'a e'nae. ¹⁸ Eke'a kake hutaya vaya'moki heti'ne'a aepa he'a akaeyafe kake hu'naya'maki 'Ma akufa hao'otake kava hu'ne hu'a hisafi?' hu'na nakesa afoa akufa hao'otake kavafe ohu'nae. ¹⁹ Ohu'nafa apa'kaeya mono'apimo ke'ae akaeya'ae ke ne'vai'a mako fali'nea ve'ka Yisasi'ae nehaya ve'kae ke ne'vaikeno Polo'a 'Ani ve'ka fali'neapati ako hetino afa'a mai'ne.' hu'ne. ²⁰ Hu'nike'na 'Hana'ya hu'na ani kemo aepa'a afi'na halesoe?' hute'na inake hu'na afike'noe 'Kanaleneke'ka Yelusalemu haisanake'na kake'ka afi'na fa'ko hukatesoe?' hu'na afike'noe. ²¹ Afikokeno Polo'a 'Nofi nopi mai'nisukeno hokote kava ve'kamo'a kake'ni

afinatese.' huno hike'na 'Kanalene hute'na Sisate hutesukeno visea yafe nofi nopi akeva maise.' hute'noe." nehe. ²² Nehikeno Akalipa'a Fesatasife inake hu'ne "Nakaeya ani ve'kamo ke afisoa yafe ne'nahaiye." huno hikenos "Kanaleneke'ka eka'a e'ka ke'a afikane." hu'ne.

²³ Havate'a kotike'a Akalipa'ae Penaisi'ae kanale konakali ku'kena humalete'ana kake afi nopi va'ake'a ala ati vaya'aite kava vaya'ae ani kumate ala ala vaya'ae lo'ka'a ani nopi haikeno Fesatas'i'a Polofe ke hike'a avale'a e'nae. ²⁴ Avale'a akeno Fesatas'i'a inake he "Ala Yahauve Nena Akalipaka'ae mi'ko alitapa atalu hu'naya vaya'mokitapa'ae afeo. Ma ne'akaya ve'ka mi'ko Yelusalemu kumate'ae ma kumate'ae mai'naya Yuta vaya'moki lo'kiya kefati inake hu'a nahapai'nae 'Ma ve'ka kake hute'ka hakeno falino mako'ae ma mopafi o'maino.' hu'a lusi kaleso ai'nae. ²⁵ Nehake'na nakaeya akoana 'Mani ve'ka falisea hao'otake kava mako ohu'ne.' hu'na hukeno Polo'a inake hu'ne 'Hokote Lomu yahauve ve'kamo'a kake'ni afise.' huno hike'na 'Kanaleneke'ka ukane.' hu'na hute'noe. ²⁶ Hute'noa'maki mani ve'kamo'a hao'otake kava hu'nea kemo aepa'a lamake o'afi'noe. Hana kava hu'na 'Ina akufa keleti kake hutekane.' hu'na ala kava ve'katileka avo ka'na atalesukeno visse? Mako ke'a o'male'nea yafe lapa'kaeyate avale'na ne'oanake'ka ala yahauve ve'kamoka Akalipaka mani ve'kamo ke afi'ka haletesanake'na avo ka'na atalesoe hute'na lapa'kaeyate avale'na e'noe. ²⁷ Nakaeya nakesa afoana nofi hu'nea ve'ka hutesukeno visike'na kake hutesaya ke ka'na o'amisoana haviya huke hu'nae nehoe." hu'ne.

26

*Polo'a akai'a kake hute'naya ke huno fole aino
Akalipana hapai'ne.*

¹ Akalipa'a Polofe inake huno ha'nepaiye "Kakaeya ke'ka hu'ka fole aiyo." huno hikeno Polo'a aya alino asaka hu'neno kake hute'naya kele anona'a inake hu'ne.

² Akalipaka ala yahauve ve'kamoka meni kakaeya kaulakale hu'na fole ai'na Yuta vaya'moki kake hunate'naya kele anona'a kahapaisoa yafe lusi amuse nehoe. ³ Kakaeya mi'ko lakaeya Yuta vaya'mokita nehuna kava'mo aepa'a ako akete'ka mi'ko fate fate lakesa ne'afuna ya'ae ake'nana yafe lusi amuse nehoe. Ina kava hu'nana yafe amuse'ka nehuki kakaeyate hisoa ke alaka o'kahaeno vase hu'ka mai'ne'ka afeo.

⁴ Mafa'nemo'na nakaeyanofi anaka'ni'ae maite'na Yelusalemu mai'ne'na aepa he'na maime e'noa au'ava ya'ni mi'ko Yuta vaya'moki ake'nae. ⁵ A'ke'ainaka mai'noa au'ava yana ako afi'nayanake'na nakaeya mono ke alakepa hu'a a'kame ne'malaya vaya Falasi mono ke ne'afea vaya'ae mai'ne'na ke male male'naya ke a'kame ne'maloke'a nake'naya yafe hu'apa "Fole aikatekaune." hu'a hisayana ani ke kahapaikae.

⁶ Kahapaikaya'maki a'ke'ainaka Anumaya Koti'a lakinakomokife "Mako ya lapamikoe." huno lo'kiya vaimale'nea kele name'atiti hoa yafe meni kake hune'natake'na kaulakale heti'noe.

⁷ Vae Ala Nenao ani Anumaya Koti'a huno lo'kiya vaimale'nea ke ayatala'a hano huteno aiyalekatiaole alea vayana Yuta nofi vaya'moki

apame'atiti hu'a nate'ae hani'ainaka'ae ani ya alisaya yafe Anumaya Koti aki ali'a asaka hume ne'vake'na ani yafe name'atiti hoa yateti Yuta vaya'moki kake mai'a hune'natae. ⁸ Na'mofene nakaeya "Anumaya Koti'a fali'naya vaya alino hetipatekaiye." hu'na hoa ke lapa'kaeya "Kasuke nehe." hutapa nehae?

⁹ A'ke'ainaka nakai'ni "Nasaleti ve'ka Yisasi akimo'a ala ohuno mopafi lavisea yafe fate fate kava hu'na ali'na haviya hisoe." hu'noane.

¹⁰ Mono noipi kava vaya'moki "Ina kava ma kava ho." hu'a hunatake'na Yelusalemu ani kava hu'na Yisasina apa'ku'a ami'a alakepa hu'naya vaya'yaka nofi noipi hupatete'na kake hupataya afina "Hapaeke'a faleo." hu'na hu'noe.

¹¹ Yisasife kamuke haisae nehu'na mi'ko mono noipi u'na kayo ne'apami'na nahai ne'vei'na hapafailitata hu'na Yuta nofi o'mai vaya'ai kumateka'ae u'ne'na nehu'na ali'na haviya hupate'noe.

Polo'a akai'a Yisasiteka aku'a ami'nea avake hu'ne.

¹² Ani kava hisoa yafe ala mono noipi kava vaya'moki hunatake'na Tamasi'kasi kumate ukefe hu'noe. ¹³ Ala Yahauve Nena afeo yakemo'a folaka nalekate nehike'na kate ne'okeno ko'ku'napakati lusi hale ya'mo'a ano kahai hulino ne'eno haleke'na ake'noe. Ani ano kahai hulino ne'eno halea ya'mo'a yakemo'a ano ha neleama'a akase'nikeno nakaeya'ae lo'kata e'nona vaya'ae ano halelate'ne. ¹⁴ Ano haleketa lakaeya mopafi lako'ya fai'neta afukeno mako kemo'a nakaeyafe Hipalu kefati inake he "Solo

Solo na'ya hike'ka nakaeya ali'ka haviya nehane? Ani kava hanana sane'nea yana a'ka ataku-fanakeno kakai'ka kakufa kakafu ne'ke." huno hu'ne. ¹⁵ Hike'na ke anona'ale inake hu'noe "Ala Nenao kakaeya nalakae?" hukeno nakaeyafe inake he "Nakaeya Yisasi'na nakaeya ali'ka haviya hune'natana ve'ka mai'noe. ¹⁶ Mai'noki hetike'na kakaeya hukatesuke'ka nakaeya ali'ya ne'ali'ka nakaeya ne'nakana ya'ae henaka'a kavelisoa ya'ae hapapaisana yafe ako hapalimalete'na kakaeyate meni va'yi hu'noe. ¹⁷ Va'yi nehu'na henaka havi kava hukate'nisaya Yuta vayapi Yuta nofi o'mai vaya'ai apayapati kavale'na kakufa ali'na katikoe. ¹⁸ Kakufa ali'na katite'na ani Yuta nofi o'mai vaya'aite hukatesuke'ka u'ka apaulaka fali ka'nea vaya'aina kakaeya u'ne'ka ali'ka halepatesanake'a ne'ake'a hani yapi'ma mai'naya yana atale'a apaipa ai'a yahae hute'a e'a hale yapi maisaya yafe hune'katoe. Sata lo'kiyafi mai'naya ya ne'atale'a apa'ku'a ai'a yahae hu'a Anumaya Koti lo'kiyafi maisaya yafe hune'katoe. Nakaeyafe afi'a apaipafi male'a apa'ku'a namisake'na hao'otake ya'ape hapaove apatove nehu'na yuna hepate'na fate akufa vaya'nimo'ae apavale'na apatesoa yafe hune'katoe." hu'ne.

Polo'a akai'a Yisasi ke hapapaino uneno hu'nea yafe Akalipana hapai'ne.

¹⁹ Akalipaka ala kava Nenao afeo. Ani ko'ku'napati eke'na ake'noa himonakana yapi hane'nike'na afi'noa ke a'kame male'noe. ²⁰ Hokote'na Tamasi'kasi vaya hapapaite'na anile Yelusalemu vaya hapapaite'na anile mi'ko

Yutia kote mai'naya vaya'ae hapapaite'na Yuta nofi o'mai vaya'ae inake hu'na hapapai'noe "Hao'otake yatapi ne'ataletapa lapaipa aitapa yahae hutapa Anumaya Kotiteka etetapa lapaipa ako aitapa yahae hutapa mai'nisaya kanale au'avate ali'yama'a aleo." hu'na hapapai'noe.

²¹ Mani ke hapapai'noa yateti mono nopi mai'noke'a Yuta vaya'moki natafa hute'a nah'a falikefe nehae. ²² Nahakefe nehaya'maki Anumaya Koti'a mi'ko afina naya hu'nike'na meni heti'na mai'ne'na ala kava vaya'ae apa'ki o'male vaya'ae mani ke lahana'nepauve. Mako fate ke lahana'nopauva'maki Mosese'ae Anumaya Koti apaune vaya'moki'ae "Ma akufa kavana fole aike." hu'a hu'naya ke'ake lahana'nepauve. ²³ Inake hu'a hu'nayane "Anumaya Koti'a lakufa alino katiseafe hutesea ve'kamo'a akufa akafu ya aliteno falike. Fali'niseapati eteno hetike. Mi'ko fali vaya he oti'nisakeno hokoteno fali'niseapati hetiteno ako ano halepatesea ke Isaleli vaya'ae Isaleli nofi o'mai vaya'ae hapapaike." hu'a apaune vaya'ae Mosese'ae hu'nayane huno nehe.

Polo'a Akalipafe "Anumayamoteka kaku'a ameo." huno hapai'ne.

²⁴ Polo'a ani ke nehikeno Fesatas'i'a ke ala kefati inake nehe "Poloka lusi anekinaki ke nehane lusi avo nopi ute'ka ala afi ya'mo'a kakenopafi havaite'neno kavaleno yakaleke'ka lusi aneki ne'male'ka mani ke nehane." hu'ne. ²⁵ Nehikeno Polo'a inake nehe "Ala kava Nenao Fesatasika nakaeya mako aneki no'maloe. Mani ke lamake'ake ke kanale naipa nakesafati nehoe.

26 Nehuki nakaeya nehoa ke ala kava Nena Akalipa'a afi'nea yafenake'na koli ohu'na hu'na fole ai'na nehoe. Mi'ko ani kavana fala'ki'a nohaya'maki akaeya aulakale'ae akesafi'ae mi'ko ani yana hu'nae. Nakaeya afoana mi'ko ani yana ake'ne. 27 Ala kava Nenao Akalipaka kakaeya Anumaya Koti apaune vaya'ai ke ako afi'ka kaipafi male'nape? He lamake kakaeya ako afi'ka kaipafi male'nanake'na afi'noe." nehe. 28 Nehikeno Akalipa'a inake nehe "Kakaeya meni nehana keleti aupa kanafi makale'a Yisasife afi'na naipafi malesoe hu'kae nehape?" hu'ne. 29 Nehikeno Polo'a inake nehe "Aupa kanafino yatala kanafino mai'ne'ka nakaeya'kana hu'ka Yisasife afi'ka kaipafi malesana yafe Anumayamoteka ke hu'na afine'koe. Kakaeyafe'ke ani ke nohuki mi'ko meni afina mai'ne'a nakaeya ke ne'afea vaya'yaka'ae mi'ko'amokitapa nakaeya'kana hutapa maisaya yafe ne'nahaiya'maki nofi noipi maisaya yafe alaki no'nahaiye. Anumayamoteka lapa'ku'a amisae nehu'na Anumayamoteka ke hu'na afine'koe." hu'ne.

30-31 Hikeno ala yahauve ve'ka Akalipa'ae mako kava ve'ka Fesatasi'ae Penaisi'ae apa'kaeya'ae mai'naya vaya'moki hetite'a ma'ailaka hatilavi'a kake mai'a nehu'a inake hae "Mani ve'ka alaki nofi noipi hutesaya akufa hao'otake ya'ae haesakeno falisea akufa hao'otake kava'ae ohu'ne." hu'a hu'nae. 32 Hike'a Akalipa'a Fesatasife inake huno hapaiye "Ani ve'ka Polo'a Sisafe 'Kake'ni afinatese.' huno ohu'nininana 'Afa'a nofi nopati atale'ka uvo.' hu'ka hutaninine." hu'ne.

27

Lomu kumate ukefe hea lipi kalefi Polona avale'a ate'nae.

¹ Polofe "Lomu kumate lipi kalefi uke." hute'a ke hu'a hayamalete'a Polo'ae mako nofi hupate'naya vaya'ae apavale'a vani hataleti ati vaya'aite kava ve'kamo ayapi apate'nae. Ani ve'kamo aki'a Yuliasi'ae. Ani ve'ka Sisa anaka nofipati ati ve'ka mai'neanake'na nakaeya Lu'ku'na Polo'ae u'noe. ² Mako Masetoniati ve'ka aki'a Alisata'kasi'ae. Ani ve'kamo aise kuma'amo aki'a Tesalonai'kae. Ani ve'ka lakaeya'ae lo'kano eketa mako Atalamitiamu kumateti lipi kalefi asaka humaita u'nonakeno ani lipi kalemo'a Esia ko'mo li aki'naleka hane'nea kumate ukefe nehiketa u'none. ³ Uta havateta eka'a Saitoni kumate va'yi hunakeno Yuliasi'a Polofe kanale kava huteno "Kanalenaki vaya'kamokite visanake'a kaha'ma'a ne'ya kamisae." huteno lataleketa u'none. ⁴ Uta maiteta inaleti Saitoni kuma ataleta ne'unakeno lusi yasimo'a lavaleno latalekeno lipi kalemo'a alino uteno eteno hiketa yasimo'a aise hisea yafe mako li folapi ko'mo a'kameleka u'none. Ani ko'mo aki'a Saipalasi. ⁵ Hake li la'ka heta uta Silisia'ae Pamafilia aupalika'ae anakaseta Maila kumate uta va'yi huta ani kuma'mo ala ko'mo aki'a Lisia uta va'yi hu'none. ⁶ Maila kumate mai'nonakeno Polote ne'yakaiya ati ve'kamo'a Ale'kasataliati lipi kale akeana Itali koteka ukefe nehikeno lavaleno ani lipi kalefi lateketa asaka humaita u'none.

⁷ Mi'ko afina ani lipi kalefi unana aise yasi aliketa vase vase huta kateka havate havate huta Nitasi kuma'mo haute u'none. Ne'unakeno

lo'kiya yasi laukosalekati alino ea yasimo'a latafa hiketa o'umo akufa kava heateka mako li folakapi hane'nea kote Kaliti ko'mo haute a'kameleka unana Salamoni kuma'mo haute u'none.⁸ Kaliti li'mo aki'naleka vase huno viketa mako kumate va'yi hu'none. Ani kuma'mo aki'a Kanale Li Kahaepane. Ani kuma'mo haute Lasea ala kuma hane'ne.

⁹ Vase vase huta u'nona yafe yatala kana kate mai'nonakeno Yuta vaya'moki ne'ya mo'nesea kana eno va'yi nehikeno ni'ni ko nelea kana'ae ani afina va'yi hu'nea yafe li'mo'a kalafu'nafu hikeno Polo'a ani vaya'aife inake huno hapapai'ne. ¹⁰ "Nakaeya afoa nakesa lahapapaikoanaki afeo. Ani lipi kalefi visunana yaha hume hume ne'visunakeno afeno'ya'ae lipi kale'ae lakaeya'ae lusiya huno alino haviya hisiketa falikune hu'na nakai'ni mani naku nakesa afi'noe." huno hapapai'ne. ¹¹ Hapapai'nea'maki ati vaya'aite kava ve'kamo'a ani ke afiteno "Afa'a ake'atikeke nehe." huno aipafi o'male'nea'maki lipi kalemo ako'ya kayote ne'alea ve'ka'ae lipi kalemo afo'amo'ae ha'a kele'ke afino "Lamake neha'ae." huno a'kame ne'maleno Polo'a hea ke afino a'kame o'male'ne. ¹² A'kame o'male'nike'a ani mai'naya kumate lusi yasi ne'alea kumatenakeno lo'kiya yasi alisea kana lipi kalemo'a kanale huno hanemo akufa ya o'male'neanake'a ani lipi kale ne'alea vaya'moki ke hu'a afite'a "Anileti ataleta uta avame huta mako Kaliti kote hane'nea kumate Fini'kisi kumate yasimo'a alino aise nehea kumatenakeno lipi kale yasi kanafina kanale ya hu'a fala'ki'a ne'malaya kumate anile avame

huta uta ni'ni kolea kana maikune." hu'a hu'nae.

Lusi lo'kiya yasimo'a hake lina alino afu aipa kala aipa hu'ne.

¹³ Henaka'a amu'ko yasimo'a aepa heno vase vase huno ne'alike'a "Meni kanale hukeanaketa hu'nona li aki'naleka afa'a ukune." hute'a lipi kale atafa hulino mai ya ali'a asaka hute'a ani lipi kalemo'a Kaliti ko'mo li aki'nalekake u'ne. ¹⁴⁻¹⁵ Ne'vakeno aupa kanatofi Kaliti kotekati lo'kiya'ake yasi elino ne'eketa eteta "Kumate ukune." huta nehuna'maki ani lo'kiya yasimo'a lipi kale alino yahae yahau nehuno ano atufaeketa ne'one.

¹⁶⁻¹⁷ Ne'uta hake li folakapi hane'nea kuma'mo a'kameleka haute u'none. Ani kuma'mo aki'a Kauta ne'onakeno yasimo'a aise'a laka nehiketa lusi ali'ya alita la'kameleka avayu hu'nona aise lipi kale alita asaka nehuta ala lipi kalemo akotofule maletonake'a ani ala lipi kale kape kapu oleno lo'kiya vaino hane-seafene nehu'a ala lipi kalemo akafokapakati nofi ai'a veko hu'a ki'a atafa humalete'a "Haviku ani yasimo'a ano atufaesiketa Afeli'ka koteka yafa'ake hane'nea li aki'nalekaketa uta haviya hukune." nehu'a hanale a'a asaimale'naya lavolavo yasimo'a ano latu nefaeuya lavolavo kalu he'a afepi maletakeno yasimo'a ano latufaeketa ne'one. ¹⁸ Ne'unakeno li'mo yasimo'a lusiya huno aino kalafu kalafu aiketa havateta kotiketa ani lipi kale kana ohisea yafene nehu'a ani lipi kalefi hane'nea afeno'ya ali'a hake lipi yaka yaka hutale'nae. ¹⁹ Yaka hutaletaketa mako'ae havateta kotike'a mi'ko ani lipi kalefi ali'ya yana apa'kai'api apayapati ali'a lipi yaka

yaka hutale'nae. ²⁰ Yaka hutaletakeno yatala afina li'mo yasimo'a lusiya huno aino kalafu kalafu aiketa yake'ae sanafi'ae o'aketaenaketa lakufa alino katisea yafe lame'atiti nehuna ya ako ataleta "Mani lipi alaki avaya akaune." huta nehune.

²¹ Ani vaya'moki yatala afina ne'ya o'ne'a mai'nakeno Polo'a folaka'apifi hetimaleno inake nehe "Vaya'nimokitapa afeo. Lapa'kaeya haviya hutapa hokote'na 'Kaliti kumate o'ataleo.' hu'na lahapapai'noa ke afitapa a'kame malaninana alino haviya hulate ya va'yi ohinakeno afeno yati'ae kanale huno hanenine. ²² Inaki meni lahaba'nepauve koli ohutapa lapaipamo'a falu hinaketapa maiyo. Lapa'kaeyapati mako ve'ka ofalikea'maki lipi kale'ake kape kapu leno haviya huke. ²³ Nakaeya Anumaya Koti mafa'ne'a mai'ne'na mi'ko afina akaeya aki ali'na asaka nehoe. Meni hani'ainaka Anumaya Koti'a ko'ku'napi kayo kayo ve'ka'amo'a eno namete heti'ne. ²⁴ Heti'neno inake huno nahapai'ne 'Poloka koli hu kakesa o'afeo. Kakaeya Sisa aulakale afa'a u'ka hetikane. Anumaya Koti'a kakaeya ke hu'ka afike'nana yana kamike. Mi'ko mani lipi kalefi kakaeya'ae ne'vaya vaya'moki apa'kufa alino katike.' huno nahapai'nike'na lahaba'nepauve. ²⁵ Ani yafe lapa'kaeya mi'ko'amokitapa koli oheo. Anumaya Koti'a nahapai'nea kate a'kame malekaiye hu'na afi'na naipafi male'na name'atiti nehoe. ²⁶ Inani kava hukuna'maki yasimo'a alino haviya hiketa mako li folakapi mopale uta makale le'nafakaune." hu'ne.

²⁷ Ani lipi kalefi aole sota mai'neta li'mo'a aino kalafu kalafu aiketa Metitalenia hake li'mo folakapi ne'onakeno hani folaku nehike'a lipi kalefi ali'ya vaya'moki "Mako ko'mo haute eta va'yi nehuna akufa kava nehune." hu'a apa'kesa afi'nae. ²⁸ Apa'kesa afite'a vasile'nifi amekafi hu'a nofi'mo atupale kana'ake alaka alaka ya ate'a atalakeno lipaka laviteke'a akayana vasile'nea'amo'a yatala'a aole ve'kala'mokani anaiya anaya mita (40 mita) hu'ne. Mako'ae aise uteta ani kava hu'a lipi ani nofi atale'a akayana li vasile'nea'amo'a aole'ae mako'ae teni mita (30 mita) hu'ne. ²⁹ Hu'nike'a "Haviku yafa akotofule ne'visunakeno yafa'mo'a aino ha'kelisikeno lahaesifi?" hu'a lusi koli hu'naya yafe aole'ae aole'ae lipi kale ano atafa ne-hea ya lipi kalemo ai'akatekatu lipi atalakeno lavi'nike'a mai'ne'a "Yake makale hainesikeno kotise." hu'a Anumayamoteka ke hu'a afike'nae. ³⁰ Afine'kaya'maki lipi kalefi ali'ya vaya'moki koli hute'a atale'a apaune hekefe nehu'a aise lipi kale asaitalakeno lite lavi'nike'a apa'ke'atike kava hu'a ani lipi kale atafa nehea yana ako'yalekatu asaitaleke'kana kana hu'nae. ³¹ Ani kava hakeno Polo'a ati vaya'ae apa'kaeya kava ve'ka'aefe in-ake huno hapapai'ne "Ake'nafe mani vaya'yaka lipi kalefi o'maisaketapaena lapa'kaeya avaya akae." hu'ne. ³² Inake hike'a o'visaya yafe ati vaya'moki ani aise lipi kalele atafa hu'nea nofina he'a laka hutalakeno alaka'ake lipi u'ne.

³³ Yake haineno va'yi hukefe nehikenno Polo'a mi'ko vaya'aife inake nehe "Ne'ya hetitapa neo. Yatala afina koli hakeno lapaipamo'a

fa'ko fa'ko hiketapa ne'ya mositapa ne'ya o'netapa maime ne'onakeno meni aole sota ne've. ³⁴ Ina kava hu'naya yafe nakaeya lo'kiya kefati lahana'nepauve ne'ya neo. Ne'ya nesakeno lapa'kufamo'a lo'kiya alino. Lamake lahana'nepauve mako'ke ve'katapi ofalike." hu'ne. ³⁵ Ani ke huteno akai'a maya alino apaulakale Anumayamoteka amuse huteno a'kaya heno ne'ne. ³⁶ Ne'neke'a akete'a mi'ko'amoki afi'a apaipa kanale hute'a apa'kaeya'ae ani kava hu'a ne'ya ne'nae. ³⁷ Lakaeya ani lipi kalefi mai'nona vayana tu hataleti seveti sikisi vaya (276 vaya) mai'none. ³⁸ Ne'ya ne'a apamu hute'a "Lipi kale kana ohise." hu'a kile avina hane'nea ku'yaka ani lipi kalefati ali'a yaka yaka hutale'nae.

Lipi kale haviya hu'ne.

³⁹ Yake va'yi nehike'a no'akaya koteka va'yi nehu'a akayana mako kanale li amakele kahaepa hane'nike'a akete'a "Lipi kale anile haise." hu'a hu'nae. ⁴⁰ Hute'a lipi kale atafa nehea nofinia he'a a'kano hutalete'a mani ako'ya kayote kimale'naya nofinia he'a laka humalete'a yasi ali'a visaya lavolavo hanale ali'a ne'asai'a atafa hutakeno lipi kalemo'a naku naku huno mukani li kahaepateka ne've. ⁴¹ Ne'vikenno ani lipi kale mako avima hai'nea mopale vaili'ne. Ani lipi kalemo ako'ya'a faino kalifateno kanake ohuno maikeno li'mo'a uteno eteno nehuno aino apa'kalo apa'kalo heateka aino kapeletale'ne.

⁴²⁻⁴³ Kapeletaleteke'a ati vaya'moki nofi hupateli'a u'naya vaya'aifena ma apa'kesa afi'nae

"Havikopa mako vaya lipi ya'nakosa ai'u'a apaune hekayanaketa ako hapaesunake'a falsiae." hu'a nehaya'maki ati vaya'aite kava ve'kamo'a Polona ha'maesea akesa afi'neno "Ina akufa kava oheo." huno ka a'kani ne'apateno mi'ko lipi ya'nakosa ne'aiya vayafe "Ya'nakosa aitutapa umakaya li aki'naleka va'yi huteke'nao." hu'ne. ⁴⁴ Hike'a lipi ya'nakosa no'aiya vaya yosa atupa ne'ali'a lipi kale haviya hu'nea ayamufa'a alite'a akotofule mai'ne'a a'a atufali'a vaketa mi'ko'amokita kanale huta ani li kahaepateka va'yi hu'none.

28

Polo'a Malata kumate mai'ne.

¹ Lakaeya mi'ko'amokita kanale huta li kahaepateka eta va'yi huna ko'mo aki'a Malata kotevae hu'a aki aketa afi'none. ² Ko ne'aino lanitani nehike'a ani kumate ne'maiya vaya'moki lavale'a kanale ya hunelate'a ata kamalete'a lavale'a u'a ani atale lataketa lota hu'none. ³ Polo'a mako ata kahalita hulineno atafi ne'kaekeno mako vaya nehanae ya nakalamo'a akufa atamo'a leno amu'ko hikeno ata kaeya yapati hai'e'maleno Polo ayapi a'kafu haniteno kala'ki'ne. ⁴ Kala'ki'nike'a anile mai'naya vaya'moki ne'ake'a Polofe inake hae "Ani ve'ka vaya hapano ki ne'apatea ve'kakeno anona'a alisea yafe hake lipi ofali'neanaki fatako kava nehea anumayamo'a afa'a maisea yafe ohaikeno nakala hutekeno a'kafu hanite'neanakeno ako fa-like." hu'a nehae. ⁵ Nehakeno Polo'a ani nakala aino vilosa aino atalekeno atafi lavi'nea'maki Polo akufa alino haviya ohu'ne. ⁶ Haviya

ohike'a "Akufa halekisikeno asaka hulavino falisea yafene." hu'a yatalate akeva maiya'maki mako havi ya'mo'a akaeyate va'yi ohike'a ete'a alu apa'kesa afi'a inake hae "Mani ve'ka mako anumaya mai'ne." hu'a hu'nae.

⁷ Va'yi hu'nona kuma'mo haute hane'nea a'kavo (aeleni) mopa ani li folakapi hane'nea kote kava ve'kamo mopa hane'ne. Ani kava ve'kamo aki'a Pupuliasi'ae. Ani ve'kamo'a lavaleno no'aleka uno late'neno aole'ae mako'ae kana kanale'ya huno yakailate'neno ne'ya lami'ne. ⁸ Yakailate'nikeno Pupuliasi afo'amo'a amu'ko kali'ae aitato kali'ae alino mai'nikeno Polo'a uno aketeno Anumayamoteka afine'keno aya akufale male ne'atекено ani kali'amo'a kanale hute'ne. ⁹ Inani kava huno alino kanale huteke'a akete'a mako ani li folakapi a'kavo (aeleni) kumate kali vaya'moki Polo mai'nea kumate akeno Polo'a ani kali'api alino kanale hupate'ne. ¹⁰ Kanale hune'apateke'a lusi kava hu'a lakaeya kanale ya hunelataketu apataleta ukefe nehunake'a lakaeya nesuna ya ho'ka olate'nea ne'yana ali'a ete ete hu'a lakaeya ukefe huna lipi kalefi late'nae.

Polo'a Lomu kumate uno va'yi hu'ne.

¹¹ Mako Ale'kasatalia kumateti e'nea lipi kalemo ako'yale Susi'ae hu'a nehaya anumayamo aole mafa'ne ya hu'nea mafa'nela'mokani anamena alo humale'naya kale ala yasi ne'alea i'ka ani kumate mai'niketa hokoteta ani kuma a'kavofi lakaeya aole'ae mako'ae i'ka maiteta ani lipi kalefi haita mai'none. ¹² Ani lipi kalefi haita maiteta una

ya'mokita Sila'kayusi kumate uta va'yi huta aole'ae mako'ae kana mai'none. ¹³ Maiteta Sila'kayusi kumate ataleta aita veko hulita una ya'mokita Lekeamu kumate uta va'yi hu'none. Mako'ke kana maitonakeno yasi aliketa uta aole kana Puteoli kumate uta va'yi huteta hatilavita lipi kale akola ataleta mopafi ne'one. ¹⁴ Puteoli kumate mako Yisasi ke ne'afea vaya mai'naketa ne'apa'konake'a inake hae "Lakaeya'ae mako'ke sota maiyo." hu'a haketa maiteta Lomu kumate uta va'yi hu'none. ¹⁵ Kate ne'onake'a Lomu kumate mai'ne'a Yisasiteka apa'ku'a ami'naya vaya'moki lakaeyafe "Kateka ne'ae." ke afite'a mako vaya'a e'a Apiusi ma'keti kumate fotu nehungake'a mako vaya'a aole'ae mako'ae no'yaka nata vaya nehavaya no'yaka hane'ne hu'a aki ne'aya kumate eta fotu nehungakeno Polo'a ani vayana apa'keteno Anumayamoteka amuse nehikeno aipamo'a lo'kiya ali'ne.

¹⁶ Lomu kumate nehaunake'a kava vaya'moki Polofe "Kanale kakai'ka nopi maisanakeno mako ati ve'kamo'a yakaikatekaiye." hu'nae.

Polo'a Lomu kumate vaya'aina Yisasi ke hapapai'ne.

¹⁷ Polo'a aole'ae mako'ae kana maiteno ani kumate mai'naya Yuta vaya'ai kava vaya'aifena ke hike'a e'a ali'a atalu hakeno make huno hapapai'ne "Nafu'nakanakitapa nakaeya lakaiti Yuta nofi vaya'ai apa'ki ali'na haviya ohu'na lakinakomoki hu'naya au'ava kava'ae ali'na haviya ohu'noa'maki Yelusalemu natafa hu'a nofi hunatete'a Lomu vaya'ai apayapi nate'nae. ¹⁸⁻¹⁹ Lomu vaya'moki ke'ni afi'a fa'ko hayana

nakaeyapi mako nahaesake'na falisoa akufa ke'ni o'male'nea yafe natalekefe hu'naya'maki Yuta vaya'moki ani ke 'He'e.' hu'naya yafe mako a'na akasesoa ka'ni alaki o'maleke'na 'Sisa'a ke'ni afino fa'ko hunatese.' hu'na hu'noa'maki nakaeyanofi vaya kake hupatesoa ya o'male'ne. ²⁰ Ani yafe ke lahapa-paikefe ke huketapa e'nae. E'nake'na la-hapa'nepauve Isaleli vaya'moki apame'atiti hu'a akeva mai'naya ve'kae afi'na naipafi male'noa yafe nofi hunate'nae." hu'ne. ²¹ Hike'a ani vaya'moki Polofe inake hae "Mako Yutia vaya'moki kakaeyafe avo ka'a olamiketa o'afi'none. Mako vayatimo'a lakaeyate eno kake huno mako hao'otake kava hu'nana ke laha'nopaiye. ²² Laha'opai'naya'maki mi'ko kote kote vaya'moki Yissasina apa'ku'a ami'naya vaya'aife 'Hao'otake kava hae.' hu'a hu'naketa afi'nonanaki meni kaipa kakesafati hisana ke afikune." hu'a hu'nae.

²³ "Ma afina afikune." hu'a kana'a male'ne'a lusi ve a'nemoki Polo'a mai'nea nopi e'a ali'a atalu hu'nakeno Polo'a natepati aepa heno ke'a huno fole aino Anumaya Koti kava yakaisea yafe hapa'nepaino Anumaya Koti'a hutekeno e'nea ve'ka Yisasi'a mai'nea yafe Mosese kamale'nea avopati'ae Anumaya Koti apaune vaya'moki kamale'naya avopati'ae hapalino hapa'nepaino apa'kaeya apaipa alino hetisike'a Yisasife afi'a apaipafi malete'a apa'ku'a amisaya yafe hapa'nepaikeno yake lavino fale'ne. ²⁴ Mako vaya'moki ani Polo'a hu'nea ke haka nete'a afi'a apaipafi malete'a apa'ku'a ami'naya'maki

mako vaya'moki "Haka olahaiya ke nehane." hute'a afi'a apaipafi o'male'a apa'ku'a no'ame.

²⁵ Fate fate apaipa apa'kesa ne'afi'a ke hu'a imafi mafi hute'a atale'a ukefe nehakeno Polo'a hokoteno mako akufa ke inake hu'ne "Anumaya Koti Fate Akufa Avamu'am'o'a lamake huno Aisaiyana ha'nepaikeno Aisaiya'a Anumaya Koti aune ve'kamo'a lakinakomokifena lamake'ake ke inake huno hapapai'neane.

²⁶ Kakaeya ani vaya'aipi u'ka inake hu'ka ho 'Lapa'kaeya lapa'kesa afime afime haikaya'maki ani kemo aepa'a afitapa alakepa ohukae. Lapaulaka akeme akeme haikaya'maki mako yana aketapa alakepa ohukae.' ²⁷ Ke aepa'a afi apaipa apa'kesa o'male vaya mai'nae. Ani ke o'afisaya yafe apa'kesamo'a ako a'kanile'ne. Apaulakamo'a ani ya o'akesaya yafe ako ali'a fali kamale'a mai'nae. Haviku ani ke afisu'apaena apaipa ai'a yahae hu'a nakaeyateka esake'na ali'na kanale hupatesoane huno hike'a kamale'nayane.

²⁸ Anumaya Koti'a ani ke lapa'kinakomokifena hapapai'nike'a apa'kame'ya ami'nayane. Lapa'kaeya ani kava hutapa lapa'kame'ya ami'nae. Ani yafe lapa'kaeya afeo. Anumaya Koti'a ani afina lapa'ku lapame alino katisea ke Yuta nofi o'mai vaya'aite ako hupate'neanake'a ani vaya'moki afikae." hu'ne. ²⁹ Polo'a ani ke huno hano huteke'a Yuta vaya'moki ne'u'a apa'kai'api folakapi lusi ke vai'nae.

³⁰⁻³¹ Polo'a mako nona miya huteno ani nopi aole kafu mai'neno akaeyateka e'naya vayana

Aposolo 28:30-31

clii

Aposolo 28:30-31

apavaleno kanale'ya huno Anumaya Koti kava
yakaisea ke'ae Anumayati Yisasi Kalaisife'ae
alino apaya nehuno ke huno lo'kiya vaino ha-
papai'nea'maki mako vaya'moki "Ina akufa ke
oho." hu'a avayalena a'kani o'ate'nae.

**Anumaya Koti'a Saufa Lami'nea Ke
New Testament in Inoke-Yate**

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Inoke-Yate

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022
0efd25e9-6950-53d1-8fd3-d0e2721ce857